

**АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ТЛУМАЧНИЙ
СЛОВНИК
ІТ-СФЕРИ**

Лелека Т.О., Демешко І.М. Англо-український тлумачний словник ІТ-сфери. Кропивницький, 2026. 136 с.

Рецензенти:

Москаленко О.І. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови технічного спрямування № 1 факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»;

Костусяк Н. М. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та лінгводидактики Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Харченко Д.С. – доктор філософії PhD з прикладної математики, старший викладач кафедри інформаційних та цифрових технологій Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Затверджено Вченою радою
Центральноукраїнського державного
університету ім. В.Винниченка
Протокол №10 від «02» березня 2026 року

Передмова

Стрімкий розвиток інформаційних технологій зумовлює постійне оновлення та розширення професійної термінології, значна частина якої формується в англomовному середовищі. У зв'язку з цим зростає потреба в систематизованих, науково обґрунтованих лексикографічних джерелах, що забезпечують точну й адекватну інтерпретацію спеціалізованих термінів українською мовою. Запропонований англо-український тлумачний словник ІТ-сфери покликаний частково задовольнити цю потребу.

Мета словника – узагальнення й упорядкування найуживанішої англomовної термінології у сфері інформаційних технологій із поданням її нормативних українських відповідників та стислих, змістовно вивірених тлумачень. Видання орієнтоване не лише на перекладачів і філологів, а й на студентів, викладачів, фахівців ІТ-галузі та всіх користувачів, які працюють з англomовною технічною документацією, програмним забезпеченням і науково-професійними текстами.

Словник укладено в алфавітному порядку. Кожна словникова стаття містить англійський термін, його український відповідник та тлумачення, що розкриває основне значення поняття в межах сучасного ІТ-дискурсу. Окрему увагу приділено аббревіатурам і скороченням, які широко функціонують у професійному спілкуванні та часто викликають труднощі під час перекладу й інтерпретації.

Під час укладання словника автори дотримувалися принципів термінологічної точності, семантичної однозначності та відповідності сучасним мовним і галузевим стандартам. У роботі враховано актуальні тенденції розвитку інформаційних технологій, а також напрацювання сучасної української термінології.

Сподіваємося, що це видання стане корисним довідковим джерелом, сприятиме підвищенню якості фахового перекладу, розвитку термінологічної культури та поглибленню міждисциплінарної комунікації у сфері інформаційних технологій.

АНГЛІЙСЬКИЙ АЛФАВІТ

Символ	Назва літери	Фонетична транскрипція
A	ей	[eɪ]
B	бі	[bi:]
C	сі	[si:]
D	ді	[di:]
E	і	[i:]
F	еф	[ɛf]
G	джі	[dʒi:]
H	ейч	[etʃ]
I	ай	[aɪ]
J	джей	[dʒeɪ]
K	кей	[keɪ]
L	ел	[ɛl]
M	ем	[ɛm]
N	ен	[ɛn]
O	оу	[oʊ]
P	пі	[pi:]
Q	к'ю	[kju:]
R	ар	[ɑ:r]
S	ес	[ɛs]
T	ті	[ti:]
U	ю	[ju:]
V	ві	[vi:]
W	дабл-ю	[ˈdʌbəl.ju:]
X	екс	[ɛks]
Y	вай	[waɪ]
Z	зед	[zɛd]

Перелік умовних скорочень

Визначення – *визнач.*

галузь – *гал.*

приклад – *прикл.*

похідні – *похідн.*

синоніми – *синон.*

багатозначність – *багатозн.*

A

Abstraction – Абстракція

визнач. Один із ключових принципів програмування, який дозволяє працювати з об'єктами на високому рівні, приховуючи складну внутрішню реалізацію та залишаючи лише важливі характеристики.

гал. Програмування, об'єктно-орієнтоване програмування.

Прикл. Abstraction allows developers to focus on what an object does rather than how it works.

похідн. abstract, abstracted.

синон. generalization (частк.).

багатозн.

1. Принцип проєктування в програмуванні.
2. Узагальнення в логіці та філософії.

Access – Доступ

визнач. Можливість користувача, програми або системного процесу використовувати певний ресурс, наприклад, файл, базу даних, мережу або пристрій.

гал. Інформаційні технології, кібербезпека.

прикл. Users must have access to the database to retrieve information.

похідн. Accessible, accessing.

синон. Permission (частк.).

багатозн.

1. Право користування ресурсом.
2. Факт або спосіб підключення до ресурсу.

Access Control – Контроль доступу

визнач. Механізм безпеки, що визначає, хто і які дії може виконувати з ресурсами системи, зокрема читання, запис або виконання.

Alert – сповіщення

визнач. Повідомлення, яке інформує користувача або адміністратора про важливу подію, помилку чи зміну стану системи.

гал. Інформаційні системи.

прикл. The system sends an alert when an error occurs.

похідн. Alerting.

синон. Notification.

багатозн.

1. Системне повідомлення.
2. Стан підвищеної уваги.

Algorithm – алгоритм

визнач. Скінченна та чітко визначена послідовність кроків для розв'язання конкретної задачі.

гал. Інформатика.

прикл. Sorting algorithms organize data efficiently.

похідн. Algorithmic.

синон. Procedure.

багатозн.

1. Формальний метод розв'язання задач.
2. Загальна схема дій.

Alias – псевдонім

визнач. Альтернативне ім'я для команди, змінної або ресурсу, яке спрощує використання.

гал. Програмування, операційні системи.

прикл. An alias can shorten long commands.

похідн. Aliasing.

синон. Nickname.

багатозн.

1. Альтернативне ім'я в системі.
2. Вигадане ім'я людини.

Alignment – вирівнювання

визнач. Спосіб розміщення елементів інтерфейсу відносно один одного або

гал. Кібербезпека, системне адміністрування.
прикл. Access control prevents unauthorized users from modifying files.
похідн. Access-controlled.
синон. Authorization system.
багатозн.:

1. Процес обмеження доступу.
2. Сукупність правил і технічних засобів безпеки.

Access Point – Точка доступу

визнач. Мережевий пристрій, який забезпечує підключення бездротових пристроїв до локальної або глобальної мережі.

гал. Комп'ютерні мережі.

прикл. The office installed a new access point for better Wi-Fi coverage.

похідн. –

синон. AP.

багатозн.:

1. Wi-Fi пристрій.
2. Загальне місце входу до системи або мережі.

Account – Обліковий Запис

визнач. Набір даних, що ідентифікує користувача в системі та зберігає його налаштування, права доступу й історію дій.

гал. Інформаційні системи.

прикл. Each user must create an account to use the service.

похідн. Accounting, accounted.

синон. User profile.

багатозн.:

1. Цифровий профіль користувача.
2. Фінансовий рахунок (поза IT).

Accountability – Відповідальність

визнач. Принцип, за яким кожна дія в системі може бути пов'язана з конкретним користувачем або

меж контейнера.

гал. UI/UX дизайн

прикл. Proper alignment improves readability.

похідн. Aligned.

синон. Positioning.

багатозн.:

1. Візуальне розташування елементів.
2. Вирівнювання даних або пам'яті.

Allocation – виділення ресурсів

визнач. Процес надання системою пам'яті, часу процесора або інших ресурсів програмі.

гал. Операційні системи

прикл. Memory allocation is handled by the OS.

похідн. Allocate.

синон. Resource Assignment.

багатозн.:

1. Керування системними ресурсами.
2. Розподіл ресурсів у загальному значенні.

Analytics – аналітика

визнач. Процес збору, обробки та інтерпретації даних для прийняття рішень.

гал. Аналіз даних.

прикл. Analytics help understand user behavior.

похідн. Analytical.

синон. Data analysis.

багатозн.:

1. Аналіз цифрових даних.
2. Узагальнений процес аналізу.

Android – Android

визнач. Мобільна операційна система на базі Linux, розроблена компанією Google.

гал. Мобільні технології.

процесом.

гал. Кібербезпека, управління.

прикл. Accountability helps track user actions in secure systems.

похідн. Accountable.

синон. Responsibility.

багатозн.:

1. Простежуваність дій у системі.
2. Загальна юридична або моральна відповідальність.

Action – Дія

визнач. Конкретна операція або команда, яка виконується користувачем або програмою, наприклад. натискання кнопки чи запуск процесу.

гал. Програмування, UX.

прикл. Clicking the button triggers an action.

похідн. Actionable.

синон. Operation.

багатозн.:

1. Подія в програмі.
2. Загальна активність або вчинок.

Active Directory – активний каталог

визнач. Служба Microsoft для централізованого керування користувачами, комп'ютерами, політиками безпеки та ресурсами мережі.

гал. Системне адміністрування

прикл. Active Directory simplifies user management in large networks.

похідн. –

синон. AD

багатозн.:

1. Конкретна служба Microsoft.
2. Загальне поняття каталогу ресурсів (умовно).

Activity log – журнал активності

визнач. Файл або база даних, у якій зберігається інформація про всі події та дії, що відбуваються в системі.

прикл. Android powers millions of smartphones.

багатозн.:

1. Операційна система.
2. Пристрої на базі цієї ОС.

Anonymous – анонімний

визнач. Стан, за якого користувач працює в системі без підтвердження своєї особи.

гал. Інтернет, безпека.

прикл. Anonymous users have limited access.

похідн. Anonymity.

синон. Unidentified.

багатозн.

1. Без ідентифікації в системі.
2. Без зазначення імені загалом.

Annotation – анотація

визнач. Пояснювальний коментар або спеціальна мітка в коді, що додає метадані.

гал. Програмування.

прикл. An annotation adds metadata to a class.

похідн. Annotated.

синон. Comment (частк.)

багатозн.:

1. Метадані в коді.
2. Короткий опис документа.

Antivirus – антивірус

визнач. Програмне забезпечення для виявлення, блокування та видалення шкідливих програм.

гал. Кібербезпека.

прикл. Antivirus software protects your computer.

похідн. –

синон. anti-malware

багатозн.:

1. Захисне програмне забезпечення.
2. Загальний засіб протидії

гал. Кібербезпека, адміністрування.
прикл. Administrators review the activity log to detect issues.
похідн. Logging.
синон. Audit Log.
багатозн.:

1. Системний журнал подій.
2. Історія дій користувача.

Adapter – адаптер

визнач. Програмний або апаратний компонент, який дозволяє різним системам або інтерфейсам взаємодіяти між собою.

гал. Програмування, апаратне забезпечення

прикл. The adapter connects the device to the network.

похідн. Adaptable, adapted.

синон. Converter (частк.).

багатозн.

1. Апаратний пристрій для з'єднання компонентів.
2. Програмний шаблон проектування.

Adaptive design – адаптивний дизайн

визнач. Підхід до створення інтерфейсів, за якого зовнішній вигляд і функціональність автоматично підлаштовуються під розмір екрана та тип пристрою.

гал. Веброзробка, UX/UI.

прикл. Adaptive design improves usability on mobile devices.

похідн. Adaptiveness.

синон. responsive design (частк.).

багатозн.:

1. Метод побудови інтерфейсів.
2. Загальний принцип пристосування систем.

Address – адреса

визнач. Унікальний ідентифікатор, що використовується для визначення

загрозам.

Application – застосунок

визнач. Програма, створена для виконання конкретних завдань користувача.

гал. Програмне забезпечення.

прикл. This application helps manage tasks.

похідн. Application-based.

синон. App.

багатозн.:

1. Програмний продукт.
2. Процес застосування чогось (поза IT).

Application server – сервер застосунків

визнач. Сервер, що забезпечує виконання бізнес-логіки та обробку запитів клієнтів.

гал. Серверні технології.

прикл. The application server handles user requests.

похідн. –

синон. App server.

багатозн.:

1. Сервер для виконання застосунків.
2. Програмна платформа.

Architecture – архітектура

визнач. Структурна модель програмної системи, яка описує компоненти та їхню взаємодію.

гал. Розробка ПЗ.

прикл. Good architecture improves maintainability.

похідн. Architectural.

синон. System design.

багатозн.:

1. Архітектура програмної системи.
2. Архітектура як гал. мистецтва.

місця розташування ресурсу в пам'яті, мережі або файловій системі.

гал. Комп'ютерні науки, мережі

прикл. Each device has a unique IP address.

похідн. Addressing.

синон. Identifier.

багатозн.:

1. Мережева або пам'яткова адреса.
2. Поштова або фізична адреса.

Address bar – адресний рядок

визнач. Елемент інтерфейсу браузера, у якому відображається та вводиться вебадреса.

гал. Веббраузер, UX.

прикл. Enter the website URL in the address bar.

похідн.

синон. URL bar.

багатозн.:

1. Рядок введення вебадреси.
2. Засіб пошуку в браузері.

Admin (Administrator) – адміністратор

визнач. Користувач із найвищим рівнем привілеїв, який може змінювати налаштування системи та керувати іншими користувачами.

гал. Системне адміністрування.

прикл. Only the admin can install new software.

похідн. Administrative

синон. Superuser.

багатозн.:

1. Користувач із повними правами.
2. Посадова особа, що керує системами.

Advanced settings – розширені налаштування

визнач. Додаткові параметри

Archive – архів

визнач. Файл або набір файлів, стиснутих для зручного зберігання чи передавання.

гал. Файлові системи.

прикл. The files were stored in a ZIP archive.

похідн. Archived.

синон. Compressed file.

багатозн.:

1. Стиснений файл.
2. Сховище історичних даних.

Argument – аргумент

визнач. Значення, яке передається функції або методу під час її виклику.

гал. Програмування.

прикл. The function takes two arguments.

похідн. Argumentative.

синон. Parameter (частк.).

багатозн.:

1. Значення у виклику функції.
2. Довід або твердження.

Array – масив

визнач. Структура даних, що зберігає впорядкований набір елементів одного типу.

гал. Програмування.

прикл. An array stores multiple values.

похідн. Array-based.

синон. List (частк.).

багатозн.:

1. Структура даних.
2. Велика сукупність об'єктів.

Artificial neural network – штучна нейронна мережа

визнач. Математична модель, що імітує роботу нейронів мозку для аналізу даних.

гал. Штучний інтелект.

прикл. Neural networks are used in image recognition.

конфігурації, призначені для досвідчених користувачів або адміністраторів.

гал. Програмне забезпечення.

прикл. Advanced settings allow deeper system customization.

похідн. –

синон. Expert settings.

багатозн.:

1. Налаштування підвищеного рівня.
2. Приховані параметри програми.

Adware – рекламне програмне забезпечення

визнач. Тип програмного забезпечення, що автоматично відображає рекламу та може впливати на продуктивність або безпеку системи.

гал. Кібербезпека.

прикл. Adware may slow down your computer.

похідн. –

синон. Advertising software.

багатозн.:

1. Легальне рекламне ПЗ.
2. Потенційно небажане або шкідливе ПЗ.

Agent – агент

визнач. Програма або сервіс, що працює у фоновому режимі та виконує автоматичні завдання, наприклад. збір даних або моніторинг.

гал. Програмування, системи.

прикл. The monitoring agent collects system metrics.

похідн. Agency.

синон. Service (частк.).

багатозн.:

1. Фоновий програмний процес.
2. Представник або посередник (поза IT).

похідн. Neural.

синон. ANN.

багатозн.:

1. Модель машинного навчання.
2. Узагальнене поняття нейромереж.

Asynchronous – асинхронний

Визнач. Режим виконання, за якого програма не чекає завершення операції й може виконувати інші завдання.

гал. Програмування.

прикл. Asynchronous calls improve performance.

похідн. Asynchronously.

синон. Non-blocking.

багатозн.:

1. Тип виконання програм.
2. Відсутність синхронності загалом.

Authentication – автентифікація

визнач. Процес перевірки особи користувача за паролем, біометрією або іншими методами.

гал. Кібербезпека.

прикл. Authentication is required to log in.

похідн. Authenticate.

синон. Identity verification.

багатозн.:

1. Перевірка користувача.
2. Підтвердження справжності загалом.

Authorization – авторизація

визнач. Процес визначення дозволених дій для вже автентифікованого користувача.

гал. Кібербезпека.

прикл. Authorization controls access levels.

похідн. Authorize.

синон. Access permission.

Aggregation – агрегація

визнач. Принцип об'єктно-орієнтованого програмування, за якого один об'єкт містить інші об'єкти як складові частини.

гал. Об'єктно-орієнтоване.

Програмування.

прикл. A class can use aggregation to include other objects.

похідн. Aggregate.

синон. Composition (частк.).

багатозн.:

1. Тип зв'язку між об'єктами.
2. Узагальнення даних у статистиці.

Agile – гнучка методологія

визнач. Підхід до розробки програмного забезпечення, що базується на коротких ітераціях, постійному зворотному зв'язку та швидкому реагуванні на зміни.

гал. Управління проєктами, розробка ПЗ.

прикл. Agile helps teams adapt to changing requirements.

похідн. Agility.

синон. Iterative development.

багатозн.:

1. Методологія розробки.
2. Загальна властивість гнучкості.

багатозн.:

1. Надання прав доступу.
2. Офіційний дозвіл.

Automation – автоматизація

визнач. Використання програм або скриптів для виконання повторюваних завдань без участі людини.

гал. Програмування, інженерія.

прикл. Automation reduces manual work.

похідн. Automated.

синон. Mechanization.

багатозн.:

1. Автоматичне виконання процесів.
2. Загальний технічний підхід.

Availability – доступність

визнач. Показник надійності системи, що відображає її готовність до роботи в будь-який момент.

гал. IT-інфраструктура.

прикл. High availability is critical for servers.

похідн. Available.

синон. Uptime.

багатозн.:

1. Готовність системи до роботи.
2. Факт наявності ресурсу.

IT-аббревіатури

AA (Authentication Authorization) – автентифікація й авторизації

визнач. Процеси перевірки користувача та надання йому доступу до системи чи ресурсів.

гал. Безпека, мережі, IT-системи.

прикл. Користувач вводить логін і пароль для автентифікації, після чого отримує права доступу до файлів.

AAA (Authentication, Authorization, Accounting) – автентифікація, авторизація, облік

визнач. Модель керування доступом у мережах, що включає перевірку користувача, надання прав і ведення обліку дій.

гал. Мережеві системи, безпека.

прикл. Система VPN використовує AAA для перевірки користувачів, надання доступу та логування дій.

A/B (A/B Testing) – A/B-тестування

визнач. Метод порівняння двох версій продукту або сторінки для визначення більш ефективної.

гал. Маркетинг, UX, веброзробка.

прикл. Команда протестувала два варіанти кнопки на сайті, щоб дізнатися, яка збільшує конверсію.

ACL (Access Control List) – список контролю доступу

визнач. Перелік прав доступу до ресурсу (файлу, папки, мережевого об'єкта) для різних користувачів.

гал. Безпека, файлові системи, мережі.

прикл. Адміністратор налаштував ACL для папки, дозволивши читання тільки певним користувачам.

ACPI (Advanced Configuration and Power Interface) – керування живленням

визнач. Стандарт керування енергоспоживанням ПК, що дозволяє операційній системі контролювати режим живлення компонентів.

гал. Операційні системи, апаратне забезпечення.

прикл. Ноутбук переходить у сплячий режим завдяки ACPI, щоб економити батарею.

AD (Active Directory) – служба каталогів Microsoft

визнач. Система керування користувачами, групами, комп'ютерами та ресурсами в корпоративній мережі.

гал. Корпоративні IT-системи, адміністрування.

прикл. IT-адміністратор створив групу користувачів в Active Directory і призначив права доступу.

ADC (Analog-to-Digital Converter) – аналого-цифровий перетворювач

визнач. Пристрій, який перетворює аналоговий сигнал (звук, напругу, температуру) у цифрову форму для обробки комп'ютером.

гал. Електроніка, обробка сигналів.

прикл. Мікрофон передає сигнал у комп'ютер через ADC для запису аудіо.

похідн. DAC (цифро-аналоговий перетворювач).

В

Backbone – магістральна мережа

визнач. Центральна високошвидкісна частина комп'ютерної мережі, яка з'єднує окремі сегменти та забезпечує передавання великих обсягів даних.

гал. Комп'ютерні мережі.

прикл. The backbone network connects all regional offices.

похідн. –

синон. Core network.

багатозн.:

1. Основна частина комп'ютерної мережі.
2. Базова структура або основа будь-якої системи.

Blockchain – блокчейн

визнач. Децентралізована технологія зберігання даних у вигляді послідовного ланцюга блоків, захищених криптографічно.

гал. Криптографія, фінансові технології.

прикл. Blockchain is used to store cryptocurrency transactions.

похідн. Blockchain-based.

синон. Distributed ledger.

багатозн.:

1. Технологія децентралізованого зберігання даних.
2. Сукупність систем і платформ, побудованих на цій технології.

Boot – завантаження системи

визнач. Процес запуску комп'ютера, під час якого операційна система завантажується в пам'ять.

гал. Операційні системи.

прикл. The system completes boot in a few seconds.

похідн. Booting.

Backend – серверна частина

визнач. Частина програмної системи, що працює на сервері та відповідає за обробку даних, бізнес-логіку, безпеку і взаємодію з базами даних.

гал. Веброзробка, програмування.

прикл. The backend processes user requests and stores data.

похідн. Backend development.

синон. Server side.

багатозн.:

1. Серверна логіка застосунку.
2. Внутрішня, прихована від користувача частина системи.

Backup – резервна копія

визнач. Збережена копія даних або всієї системи, яка використовується для відновлення інформації після збою, втрати або кібератаки.

гал. Зберігання даних, кібербезпека

прикл. Regular backup protects data from loss.

похідн. Backing up.

синон. Data copy.

багатозн.:

1. Копія даних для відновлення.
2. Резервний варіант або підтримка.

Bandwidth – пропускна здатність

визнач. Максимальний обсяг даних, який може бути переданий каналом зв'язку за одиницю часу.

гал. Комп'ютерні мережі.

прикл. Video streaming requires high bandwidth.

похідн. –

синон. Data rate.

багатозн.:

1. Характеристика мережевого каналу.
2. Загальна здатність системи обробляти навантаження.

синон. Startup.

багатозн.:

1. Процес запуску операційної системи.
2. Початковий етап роботи будь-якої системи.

Bare metal – фізичний сервер

визнач. Сервер, що працює без віртуалізації та надає прямий доступ до апаратних ресурсів.

гал. Серверні технології.

прикл. Bare metal servers offer maximum performance.

похідн. –

синон. Dedicated server.

багатозн.:

1. Сервер без гіпервізора.
2. Реальне апаратне середовище на противагу віртуальному.

Base64 coding – кодування даних у текстовий формат

визнач. Метод перетворення двійкових даних у текстовий вигляд для безпечного передавання через мережу.

гал. Кодування даних, мережі.

прикл. Images are often encoded using Base64.

похідн. Encoded.

синон. Binary-to-text encoding.

багатозн.:

1. Конкретний стандарт кодування.
2. Процес подання даних у текстовій формі.

Batch processing – пакетна обробка

визнач. Обробка великої кількості даних без участі користувача, зазвичай автоматично або за розкладом.

гал. Обробка даних, обчислювальні системи.

прикл. Batch processing is used for

Behavior – поведінка системи

визнач. Спосіб реагування програми або системи на дії користувача чи події.

гал. Програмування, тестування.

прикл. The behavior of the app changes after login.

похідн. Behavioral.

синон. System response.

багатозн.

1. Реакція програмної системи.
2. Загальна поведінка об'єкта або людини.

Benchmark – тест продуктивності

визнач. Процес вимірювання швидкодії програмного або апаратного забезпечення за визначеними критеріями.

гал. Тестування, апаратне забезпечення

прикл. Benchmarks compare CPU performance.

похідн. Benchmarking.

синон. Performance test.

багатозн.

1. Процедура оцінювання продуктивності.
2. Еталон для порівняння.

Beta version – бета-версія

визнач. Попередня версія програмного продукту, призначена для тестування та виявлення помилок.

гал. Розробка програмного забезпечення.

прикл. Users can test the beta version before release.

похідн. Beta testing.

синон. Pre-release version.

багатозн.:

1. Тестова версія програмного продукту.
2. Проміжний етап розробки.

nightly reports.

похідн. Batch job.

синон. Bulk processing.

багатозн.:

1. Автоматизована обробка даних.
2. Групове виконання завдань.

Big data – великі дані

визнач. Дуже великі та складні набори інформації, які потребують спеціальних методів зберігання та аналізу.

гал. Аналіз даних, штучний інтелект

прикл. Big data is used to analyze user behavior.

похідн. Big data analytics.

синон. Large-scale data.

багатозн.:

1. Дані великого обсягу та складності.
2. Гал. технологій і методів аналізу.

Binary – двійкова система

визнач. Система числення, що використовує лише два значення – нуль і одиницю, та становить основу цифрових технологій.

гал. Інформатика.

прикл. Computers operate using binary numbers.

похідн. Binary-based.

синон. Base-2 system.

багатозн.:

1. Система числення.
2. Будь-який поділ на два стани.

Bit – біт

визнач. Найменша одиниця інформації, що може мати значення нуль або одиниця.

гал. Інформатика.

прикл. A bit represents a single binary value.

похідн. Bitwise.

Bitmap – растрове зображення

визнач. Зображення, що складається з пікселів, кожен із яких має власне значення кольору.

гал. Комп'ютерна графіка.

прикл. Photos are usually stored as bitmap images.

похідн. Bitmap-based.

синон. Raster image.

багатозн.:

1. Тип цифрового зображення.
2. Формат зберігання графіки.

Block – блок

визнач. Логічна одиниця коду або даних, яка обробляється як єдине ціле.

гал. Програмування, зберігання даних

прикл. Code blocks improve readability.

похідн. Blocking.

синон. Segment.

багатозн.:

1. Частина програмного коду або даних.
2. Фізичний або логічний елемент структури.

Bootloader – завантажувач системи

визнач. Програма, що запускає операційну систему після ініціалізації апаратного забезпечення.

гал. Операційні системи

прикл. The bootloader loads the kernel into memory.

похідн. –

синон. System loader.

багатозн.:

1. Спеціалізована програма запуску ОС.
2. Початковий програмний компонент системи.

Bot – бот

визнач. Автоматизована програма, яка виконує повторювані або

синон. –

багатозн.:

1. Мінімальна одиниця даних.
2. Дуже мала кількість чогось (розмовне).

Branch – гілка коду

визнач. Окрема лінія розробки в системі контролю версій, що дозволяє змінювати код незалежно від основної версії.

гал. Керування версіями.

прикл. Developers create a branch for new features.

похідн. Branching.

синон. Code line.

багатозн.

1. Незалежна версія коду.
2. Логічне розгалуження процесу.

Breakpoint – точка зупини

визнач. Місце в коді, де виконання програми призупиняється для аналізу під час налагодження.

гал. Налагодження програм.

прикл. A breakpoint helps inspect variable values.

похідн. –

синон. Debug stop.

багатозн.:

1. Інструмент налагодження коду.
2. Будь-яка точка припинення процесу.

Bridge – мережевий міст

визнач. Пристрій або програмний компонент, що з'єднує різні сегменти мережі.

гал. Комп'ютерні мережі.

прикл. A bridge connects two LAN segments.

похідн. Bridging.

синон. Network bridge.

багатозн.:

1. Мережевий пристрій.

запрограмовані дії без участі людини.
гал. Інтернет-технології,

автоматизація.

прикл. Chatbots answer user questions automatically.

похідн. Botnet.

синон. Automated agent.

багатозн.:

1. Корисна автоматизована програма.
2. Шкідливий елемент у складі ботнету.

Broadcast – широкомовна передача

визнач. Метод передавання даних, за якого повідомлення отримують усі пристрої в мережі.

гал. Комп'ютерні мережі.

прикл. Broadcast messages are sent to all nodes.

похідн. Broadcasting.

синон. Multicast (частк.).

багатозн.:

1. Тип мережевої передачі.
2. Масове поширення інформації загалом.

Browser – браузер

визнач. Програма для перегляду вебсторінок і взаємодії з ресурсами в Інтернеті.

гал. Вебтехнології.

прикл. The browser displays web pages.

похідн. Browsing.

синон. Web Browser.

багатозн.:

1. Програмне забезпечення для вебу.
2. Засіб перегляду інформації в широкому сенсі.

Brute force – повний перебір

визнач. Метод підбору паролів або ключів шляхом перевірки всіх можливих варіантів.

2. Засіб з'єднання різних систем або середовищ.

Bucket – контейнер даних

визнач. Логічне сховище для файлів або об'єктів, часто використовується в хмарних системах.

гал. Хмарні технології.

прикл. Files are stored in a cloud bucket.

похідн. –

синон. Storage container.

багатозн.:

1. Елемент хмарного сховища.
2. Умовна група даних.

Buffer – буфер

визнач. Тимчасова область пам'яті для зберігання даних під час їх передавання або обробки.

гал. Комп'ютерна архітектура

прикл. Data is placed in a buffer before processing.

похідн. Buffering.

синон. Temporary storage.

багатозн.:

1. Область оперативної пам'яті.
2. Засіб пом'якшення або проміжна зона.

Bug – програмна помилка

визнач. Дефект у програмному коді, який призводить до неправильного або нестабільного виконання програми.

гал. Програмування, тестування.

прикл. The update fixed several bugs.

похідн. Debugging.

синон. Defect.

багатозн.:

1. Помилка в програмному коді.
2. Недолік або проблема загалом.

гал. Кібербезпека.

прикл. Brute force attacks are time-consuming but effective.

похідн. Brute-force attack.

синон. Exhaustive search.

багатозн.:

1. Метод злому захисту.
2. Загальний підхід перебору всіх можливостей.

Build – збірка програми

визнач. Процес перетворення вихідного коду у виконуваний програмний продукт.

гал. Розробка програмного забезпечення.

прикл. The build process compiles the code.

похідн. Buildable.

синон. Compilation.

багатозн.:

1. Процес створення програми.
2. Конкретна версія зібраного продукту.

Bundle – пакет ресурсів

визнач. Об'єднання кількох файлів або компонентів у єдиний логічний набір.

гал. Програмування, веброзробка

прикл. The bundle includes scripts and styles.

похідн. Bundled.

синон. Package.

багатозн.:

1. Група файлів або компонентів.
2. Комплект продуктів або послуг.

Byte – байт

визнач. Одиниця цифрової інформації, що складається з восьми бітів і використовується для зберігання даних.

гал. Інформатика.

прикл. One character usually takes one byte.

похідн. Byte-sized.

синон. –

багатозн.:

1. Базова одиниця зберігання даних.
2. Невеликий обсяг інформації (розмовне).

ІТ-аббревіатури

B2B (Business to Business) – бізнес для бізнесу

визнач. Взаємодія між компаніями, коли товари або послуги продаються від однієї компанії іншій.

гал. Бізнес, маркетинг, торгівля.

прикл. Виробник комп'ютерних комплектуючих продає свої продукти компанії, яка збирає ПК.

B2C (Business to Consumer) – бізнес для споживача

визнач. Продаж товарів або послуг кінцевим користувачам.

гал. Бізнес, e-commerce, маркетинг.

прикл. Інтернет-магазин продає одяг безпосередньо покупцям.

BaaS (Backend as a Service) – бекенд як сервіс

визнач. Хмарний сервіс, що надає готову серверну логіку, базу даних та API для розробки додатків.

гал. Хмарні технології, розробка додатків.

прикл. Firebase або Parse пропонують BaaS для мобільних додатків.

похідн. FaaS (Function as a Service).

BAND (Bandwidth) – пропускна здатність

визнач. Максимальна швидкість передачі даних через канал зв'язку.

гал. Мережі, телекомунікації.

прикл. Швидкість інтернет-з'єднання 100 Мбіт/с означає відповідну пропускну здатність.

BASIC (Beginner's All-purpose Symbolic Instruction Code) – BASIC

визнач. Одна з перших мов програмування, призначена для навчання та розробки простих програм.

гал. Програмування, освіта.

прикл. Написання простої програми для обчислення суми чисел у середовищі QBASIC.

похідн. Visual BASIC.

BGP (Border Gateway Protocol) – прикордонний шлюзовий протокол

визнач. Протокол маршрутизації між автономними системами в інтернеті, що обирає оптимальні маршрути передачі даних.

гал. Мережі, інтернет.

прикл. Інтернет-провайдери використовують BGP для обміну маршрутами з іншими мережами.

BI (Business Intelligence) – бізнес-аналітика

визнач. Збір, аналіз та візуалізація даних для ухвалення рішень у компанії.

гал. Бізнес, аналітика, ІТ.

прикл. Використання Power BI для аналізу продажів і прогнозування попиту.

BIM (Building Information Modeling) – інформаційне моделювання будівель

визнач. Використання цифрових моделей будівель для планування, проектування та управління будівельними об'єктами.

гал. Архітектура, будівництво, інженерія.

прикл. Autodesk Revit дозволяє створювати BIM-моделі будівлі з усіма інженерними комунікаціями.

C

Cache – кеш

визнач. тимчасове сховище даних, яке зберігає часто використовувану інформацію для пришвидшення роботи програм і систем.

гал. Комп'ютерна архітектура, програмування.

прикл. The browser uses cache to load pages faster.

похідн. Caching, cached.

синон. Buffer (частк.).

багатозн.:

1. Проміжне високошвидкісне сховище даних.
2. Процес збереження даних для повторного використання.

Cache invalidation – очищення кешу

визнач. Процес видалення або оновлення застарілих даних у кеші для забезпечення їхньої актуальності.

гал. Програмування, вебтехнології.

прикл. Cache invalidation ensures users see updated content.

похідн. Invalidate.

синон. Cache clearing.

багатозн.:

1. Технічний механізм оновлення кешу.
2. Адміністративна дія з очищення збережених даних.

Callback – зворотний виклик

визнач. Функція або метод, який передається іншій частині програми та викликається автоматично після завершення певної операції.

гал. Програмування.

прикл. A callback is executed after the request completes.

Communication protocol – протокол зв'язку

визнач. Набір правил і стандартів, що визначають спосіб обміну даними між пристроями або програмами.

гал. Комп'ютерні мережі.

прикл. HTTP is a common communication protocol.

похідн. Protocol-based.

синон. Data protocol.

багатозн.:

1. Технічні правила передавання даних.
2. Формалізований порядок взаємодії між сторонами.

Compatibility – сумісність

визнач. Здатність програм, систем або пристроїв коректно працювати разом без конфліктів.

гал. Програмування, апаратне забезпечення.

прикл. Compatibility ensures stable integration.

похідн. Compatible.

синон. Interoperability.

багатозн.

1. Технічна здатність до спільної роботи.
2. Загальна відповідність або узгодженість.

Compiler – компілятор

визнач. Програма, яка перетворює вихідний код мовою програмування у виконуваний або машинний код.

гал. Програмування.

прикл. The compiler converts code into an executable file.

похідн. Compilation.

синон. Code translator.

багатозн.:

1. Інструмент перетворення коду.
2. Частина інструментального ланцюга розробки.

похідн. Callback-based.

синон. Handler.

багатозн.:

1. Механізм асинхронного програмування.
2. Зворотна дія або відповідь на подію.

CAPTCHA – захист від ботів

визнач. Механізм перевірки, який дозволяє відрізнити людину від автоматизованої програми шляхом виконання простого завдання.

гал. Кібербезпека, веб.

прикл. CAPTCHA prevents automated spam.

похідн. –

синон. Human verification.

багатозн.:

1. Захисний інструмент вебсайтів.
2. Загальний метод підтвердження людської присутності.

Capacity planning – планування ресурсів

визнач. Процес прогнозування та підготовки необхідних обчислювальних ресурсів для стабільної роботи системи в майбутньому.

гал. IT-інфраструктура, управління.

прикл. Capacity planning prevents system overload.

похідн. –

синон. Resource planning.

багатозн.:

1. Планування обчислювальних потужностей.
2. Загальне планування ресурсів організації.

Cascading Style Sheets – каскадні таблиці стилів

визнач. Мова опису зовнішнього вигляду вебсторінок, яка визначає

Compression – стиснення

визнач. Процес зменшення розміру файлів або даних для економії пам'яті та прискорення передавання.

гал. Зберігання даних.

прикл. Compression reduces file size.

похідн. Compressed.

синон. Data reduction.

багатозн.:

1. Техніка зменшення обсягу даних.
2. Загальний процес ущільнення.

Configuration – конфігурація

визнач. Набір параметрів і налаштувань, які визначають поведінку системи або програми.

гал. Програмування, адміністрування.

прикл. Incorrect configuration can cause errors.

похідн. Configurable.

синон. Setup.

багатозн.:

1. Сукупність налаштувань програмного забезпечення.
2. Загальна структура або побудова системи.

Configuration file – файл конфігурації

визнач. Файл, у якому зберігаються параметри налаштування програми або сервісу.

гал. Програмування, системне адміністрування.

прикл. The config file defines system behavior.

похідн. –

синон. Config file.

багатозн.:

1. Технічний файл налаштувань.
2. Джерело параметрів роботи системи.

кольори, шрифти, відступи та розташування елементів.

гал. Веброзробка.

прикл. CSS controls the page layout and design.

похідн. Stylesheet.

синон. CSS.

багатозн.:

1. Технологія стилізації вебсторінок.
2. Файл або набір правил оформлення.

Central Processing Unit – центральний процесор

визнач. Основний обчислювальний компонент комп'ютера, який виконує інструкції програм і керує роботою всієї системи.

гал. Комп'ютерна архітектура.

прикл. The CPU processes program instructions.

похідн. –

синон. Processor.

багатозн.:

1. Фізичний процесор комп'ютера.
2. Логічний обчислювальний блок.

Changelog – журнал змін

визнач. Документ або файл, у якому фіксуються всі оновлення, виправлення та нові можливості програмного продукту.

гал. Розробка програмного забезпечення.

прикл. The changelog lists recent updates.

похідн. –

синон. Change log.

багатозн.:

1. Документація змін продукту.
2. Історія розвитку програмного забезпечення.

Connection – з'єднання

визнач. Процес установлення зв'язку між пристроями або програмами для обміну даними.

гал. Комп'ютерні мережі.

прикл. A secure connection protects data.

похідн. Connected.

синон. Link.

багатозн.:

1. Мережеве з'єднання.
2. Логічний або фізичний зв'язок.

Concurrency – паралельність виконання

визнач. Можливість виконання кількох завдань одночасно або з частковим перекриттям у часі.

гал. Програмування.

прикл. Concurrency improves application responsiveness.

похідн. Concurrent.

синон. Parallel execution (частк.).

багатозн.:

1. Модель виконання програм.
2. Одночасність подій загалом.

Container – контейнер

визнач. Ізольоване програмне середовище, яке містить застосунок та всі його залежності.

гал. Хмарні технології, DevOps.

прикл. Containers simplify deployment.

похідн. Containerization.

синон. Runtime environment.

багатозн.:

1. Технологія ізоляції застосунків.
2. Загальне сховище для об'єктів.

Content – контент

визнач. Інформаційне наповнення цифрових ресурсів, зокрема текст, зображення, відео та аудіо.

гал. Цифрові медіа.

прикл. High-quality content attracts

Checksum – контрольна сума

визнач. Числове значення, яке використовується для перевірки цілісності даних після збереження або передавання.

гал. Кібербезпека, мережі.

прикл. A checksum verifies file integrity.

похідн. Checksummed.

синон. Hash value (частк.).

багатозн.:

1. Засіб перевірки цілісності даних.
2. Результат обчислення контрольного алгоритму.

Child process – дочірній процес

визнач. Процес, створений іншим процесом для виконання окремого завдання в межах програми або операційної системи.

гал. Операційні системи.

прикл. A child process handles a specific task.

похідн. –

синон. Subprocess.

багатозн.:

1. Процес, створений батьківським процесом.
2. Похідна або підпорядкована задача.

Class – клас

визнач. Шаблон в об'єктно-орієнтованому програмуванні, на основі якого створюються об'єкти з визначеними властивостями та методами.

гал. Об'єктно-орієнтоване програмування.

прикл. A class defines object behavior.

похідн. Class-based.

синон. Blueprint.

багатозн.:

users.

похідн. Content-based.

синон. Digital material.

багатозн.:

1. Інформаційне наповнення ресурсів.
2. Зміст або інформація.

Content Delivery Network – мережа доставки контенту

визнач. Розподілена система серверів, що забезпечує швидке завантаження вебресурсів користувачам з різних регіонів.

гал. Вебінфраструктура.

прикл. A CDN reduces website latency.

похідн. –

синон. CDN.

багатозн.:

1. Інфраструктура доставки контенту.
2. Сервіс оптимізації доступу до даних.

Continuous delivery – безперервна доставка

визнач. Практика автоматичного підготування змін програмного коду до випуску у робоче середовище.

гал. DevOps.

прикл. Continuous delivery speeds up releases.

похідн. –

синон. CD.

багатозн.:

1. Практика автоматизації релізів.
2. Частина сучасного циклу розробки.

Continuous integration – безперервна інтеграція

визнач. Регулярне автоматичне об'єднання змін коду з перевіркою його коректності.

1. Опис структури об'єкта в коді.
2. Категорія або група об'єктів загалом.

Clean code – чистий код

визнач. Код, написаний зрозуміло, логічно та структуровано, що полегшує його читання, підтримку та розвиток.

гал. Програмування.

прикл. Clean code improves maintainability.

похідн. –

синон. Readable code.

багатозн.:

1. Якісний програмний код.
2. Стиль програмування як підхід.

Client – клієнт

визнач. Програма або пристрій, який звертається до сервера для отримання даних або виконання певних дій.

гал. Мережі, програмування.

прикл. The client sends requests to the server.

похідн. Client-side.

синон. Requester.

багатозн.:

1. Програмний компонент системи.
2. Користувач послуги.

Client-server model – клієнт-серверна модель

визнач. Архітектура системи, у якій клієнти надсилають запити, а сервери обробляють їх і повертають результати.

гал. Архітектура ПЗ.

прикл. Web applications use the client-server model.

похідн. –

синон. DISTRibuted model.

багатозн.

1. Тип програмної архітектури.

гал. DevOps.

прикл. Continuous integration detects errors early.

похідн. –

синон. CI.

багатозн.:

1. Практика інтеграції коду.
2. Процес забезпечення якості розробки.

Control flow – потік виконання

визнач. Порядок, у якому виконуються інструкції та логічні переходи в програмі.

гал. Програмування.

прикл. Control flow defines program logic.

похідн. –

синон. Execution flow.

багатозн.:

1. Логіка виконання коду.
2. Загальний перебіг процесу.

Cookie – куки

визнач. Невеликий фрагмент даних, який вебсайт зберігає в браузері користувача для збереження стану або налаштувань.

гал. Вебтехнології.

прикл. Cookies store user preferences.

похідн. Cookie-based.

синон. Browser cookie.

багатозн.:

1. Дані для збереження стану сесії.
2. Файл відстеження поведінки користувача.

Crash – збій

визнач. Раптове завершення роботи програми або системи через помилку чи нестабільність.

гал. Програмування.

прикл. The app crashed unexpectedly.

похідн. Crashing.

2. Загальний принцип взаємодії систем.

Cloud – хмара

визнач. Модель використання віддалених серверів через Інтернет для зберігання, обробки та керування даними.

гал. Хмарні технології.

прикл. Data is stored in the cloud.

похідн. Cloud-based.

синон. Cloud computing.

багатозн.

1. Інфраструктура віддалених серверів.
2. Сукупність хмарних сервісів.

Cluster – кластер

визнач. Група взаємопов'язаних комп'ютерів або серверів, що працюють разом як єдина система для підвищення продуктивності або надійності.

гал. Серверні системи.

прикл. A cluster improves system availability.

похідн. Clustered.

синон. Node group.

багатозн.:

1. Обчислювальна система з кількох вузлів.
2. Будь-яке згруповане об'єднання.

Code review – перевірка коду

визнач. Процес аналізу програмного коду іншими розробниками з метою виявлення помилок і покращення якості.

гал. Розробка ПЗ.

прикл. Code review helps maintain code quality.

похідн. –

синон. Peer review.

багатозн.:

синон. Failure.

багатозн.:

1. Аварійне завершення роботи програми.
2. Різкий збій будь-якого процесу.

Crash report – звіт про збій

визнач. Автоматично створений файл із технічною інформацією про помилку після аварійного завершення програми.

гал. Тестування, підтримка ПЗ.

прикл. Crash reports help debug issues.

похідн. –

синон. Error report.

багатозн.:

1. Технічний звіт для аналізу помилки.
2. Документація інциденту.

Create, Read, Update, Delete – базові операції з даними

визнач. Стандартний набір дій для роботи з даними: створення, читання, оновлення та видалення.

гал. Бази даних.

прикл. CRUD operations manage database records.

похідн. –

синон. CRUD.

багатозн.

1. Базова модель роботи з даними.
2. Архітектурний принцип застосунків.

Credential – облікові дані

визнач. Інформація, яка використовується для ідентифікації користувача, наприклад, ім'я та пароль.

гал. Кібербезпека

прикл. Credentials must be kept secure.

похідн. Credential-based.

синон. Login details.

багатозн.:

1. Дані для автентифікації.

1. Процедура оцінки коду.
2. Етап командної розробки.

Codebase – кодова база

визнач. Сукупність усіх файлів вихідного коду, що складають програмний проєкт.

гал. Програмування.

прикл. The codebase contains thousands of files.

похідн. –

синон. Source code repository.

багатозн.:

1. Повний набір вихідного коду.
2. Проєкт як єдине ціле.

Collision – колізія

Визнач. Ситуація, коли два або більше елементи мають однаковий ідентифікатор, наприклад у хеш-таблиці.

гал. Структури даних.

прикл. Hash collisions reduce performance.

похідн. Collide.

синон. Conflict.

багатозн.:

1. Збіг ідентифікаторів у системі.
2. Будь-яке зіткнення або конфлікт.

Command – команда

визнач. Текстова інструкція, яку користувач або програма передає системі для виконання певної дії.

гал. Операційні системи.

прикл. The command starts the process.

похідн. Command-line.

синон. Instruction.

багатозн.:

1. Інструкція для системи.
2. Наказ або вказівка загалом.

Command Line Interface – інтерфейс командного рядка

2. Підтвердження повноважень.

Critical error – критична помилка

визнач. Серйозна помилка, що призводить до повної зупинки роботи програми або системи.

гал. Програмування.

прикл. A critical error stopped the system.

похідн. –

синон. Fatal error.

багатозн.:

1. Помилка, що унеможливорює подальшу роботу.
2. Будь-яка надзвичайно важлива проблема.

Cross-platform – кросплатформний

визнач. Характеристика програмного забезпечення, яке може працювати на різних операційних системах.

гал. Розробка ПЗ.

прикл. Cross-platform apps run on multiple OS.

похідн. –

синон. Multi-platform.

багатозн.:

1. Сумісність із різними платформами.
2. Підхід до універсальної розробки.

Cryptography – криптографія

визнач. Гал. інформатики, що займається захистом інформації шляхом шифрування та інших математичних методів.

гал. Інформаційна безпека.

прикл. Cryptography protects sensitive data.

похідн. Cryptographic.

синон. Data encryption science.

багатозн.:

1. Наукова галузь захисту даних.
2. Практичне застосування

визнач. Спосіб керування системою або програмами за допомогою текстових команд, що вводяться з клавіатури.

гал. Операційні системи.

прикл. CLI allows advanced system control.

похідн. –

синон. CLI.

багатозн.:

1. Тип користувацького інтерфейсу.
2. Конкретна програма для введення команд.

Commit – фіксація змін

визнач. Збереження змін у системі контролю версій із коментарем, який описує виконану роботу.

гал. Керування версіями.

прикл. Each commit documents the changes.

похідн. Committed.

синон. Save revision.

багатозн.:

1. Операція збереження змін у репозиторії.
2. Набір змін як окремий крок розробки.

методів шифрування.

Cybersecurity – кібербезпека

визнач. Сукупність технологій, процесів і практик, спрямованих на захист інформаційних систем від загроз.

гал. Інформаційна безпека.

прикл. Cybersecurity is essential for modern systems.

похідн. Cybersecure.

синон. Information security.

багатозн.:

1. Гал. захисту цифрових систем.
2. Практична діяльність із забезпечення безпеки.

ІТ-аббревіатури

CA (Certificate Authority) – центр сертифікації

визнач. Організація, що видає цифрові сертифікати для підтвердження автентичності вебсайтів, користувачів або пристроїв.

гал. Кібербезпека, сертифікація.

прикл. Let's Encrypt або DigiCert видають SSL/TLS сертифікати для сайтів.

CAD (Computer-Aided Design) – автоматизоване проєктування

визнач. Використання комп'ютерів для створення точних креслень, 2D та 3D-моделей.

гал. Інженерія, архітектура, дизайн.

прикл. AutoCAD для створення креслень будівель і деталей машин.

CAM (Computer-Aided Manufacturing) – автоматизоване виробництво

визнач. Використання комп'ютерів для управління виробничими процесами, верстатами або роботами.

гал. Виробництво, інженерія.

прикл. Програма для керування фрезерними верстатами на основі CAD-моделей.

CAPTCHA (Completely Automated Public Turing test) – захист від ботів

визнач. Тест, що дозволяє визначити, чи користувач – людина, а не автоматизована програма.

гал. Веббезпека, UX.

прикл. Уведення тексту з картинки або клацання на всі зображення з автобусами.

похідн. reCAPTCHA

CAS (Central Authentication Service) – централізована автентифікація

визнач. Система єдиного входу, що дозволяє користувачу увійти один раз та отримати доступ до кількох сервісів.

гал. Кібербезпека, корпоративні мережі.

прикл. Використання CAS для входу в університетські системи та бібліотеки.

похідн. SSO (Single Sign-On).

CD (Compact Disc) – компакт-диск

визнач. Оптичний носій даних для зберігання інформації, музики або програм.

гал. Зберігання даних, медіа.

прикл. Музичний CD або диск із програмним забезпеченням.

CDN (Content Delivery Network) – мережа доставки контенту

визнач. Глобальна мережа серверів для швидкої доставки вебконтенту користувачам.

гал. Веброзробка, хмарні сервіси.

прикл. Cloudflare або Akamai доставляють зображення та відео з мінімальною затримкою.

CI (Continuous Integration) – безперервна інтеграція

визнач. Автоматичне тестування і збірка коду при кожному внесенні змін у систему контролю версій.

гал. Розробка програмного забезпечення, DevOps.

прикл. Jenkins або GitHub Actions виконують CI для проєктів.

похідн. CD (Continuous Delivery).

D

Dashboard – панель керування

визнач. Екран або інтерфейс для перегляду показників, стану системи або аналітики в реальному часі.

гал. Інтерфейси користувача, аналітика.

прикл. The dashboard shows system performance metrics.

похідн. Dashboard-based.

синон. Control panel.

багатозн.:

1. Інтерфейс моніторингу та керування системою.
2. Узагальнений огляд ключових показників.

Data – дані

визнач. Інформація, яка обробляється комп'ютером, включає числа, текст, зображення, аудіо та інші формати.

гал. Інформатика.

прикл. Data is stored in databases for analysis.

похідн. Data-driven.

синон. Information.

багатозн.:

1. Цифрова інформація для обробки.
2. Вихідні відомості або факти.

Data cleaning – очищення даних

визнач. Процес видалення помилок, дублікатів і некоректних значень із наборів даних для точного аналізу.

гал. Аналітика даних.

прикл. Data cleaning improves analysis accuracy.

похідн. Cleaned data.

синон. Data cleansing.

Design pattern – шаблон проектування

визнач. Типове перевірене рішення для поширених задач програмування та архітектури програмного забезпечення.

гал. Програмування, архітектура ПЗ.

прикл. Singleton is a common design pattern.

похідн. Pattern-based.

синон. Architectural pattern.

багатозн.:

1. Формалізоване рішення програмної задачі.
2. Загальний підхід до побудови систем.

Desktop application – настільний застосунок

визнач. Програма, призначена для використання на персональному комп'ютері або ноутбуку.

гал. Розробка програмного забезпечення.

прикл. Photoshop is a desktop application.

похідн. –

синон. Desktop app.

багатозн.:

1. Програмне забезпечення для ПК.
2. Локальний застосунок без залежності від браузеру.

Digital signature – цифровий підпис

визнач. Метод підтвердження автентичності та цілісності даних за допомогою криптографії.

гал. Криптографія, інформаційна безпека.

прикл. Digital signatures verify documents.

похідн. Digitally signed.

синон. Electronic signature.

багатозн.:

1. Технічний етап підготовки даних.
2. Загальний процес підвищення якості інформації.

Data mining – інтелектуальний аналіз даних

визнач. Виявлення закономірностей, моделей та корисної інформації у великих обсягах даних.

гал. Аналіз даних, штучний інтелект.

прикл. Data mining reveals hidden patterns.

похідн. Mined data.

синон. Knowledge discovery.

багатозн.:

1. Метод аналізу великих масивів даних.
2. Процес отримання знань з інформації.

Data science – наука про дані

визнач. Галузь, що поєднує статистику, програмування та аналітику для обробки та інтерпретації даних.

гал. Аналітика, машинне навчання.

прикл. Data science supports decision-making.

похідн. Data scientist.

синон. –

багатозн.:

1. Міждисциплінарна наукова галузь.
2. Практичний підхід до аналізу даних.

Data warehouse – сховище даних

визнач. Централізоване сховище великих обсягів структурованих даних, оптимізоване для аналізу та звітності.

гал. Бази даних, аналітика.

прикл. Reports are generated from the

багатозн.:

1. Криптографічний механізм захисту даних.
2. Засіб юридичного підтвердження електронних документів.

Distributed system – розподілена система

визнач. Система, що складається з кількох комп'ютерів або серверів, які працюють спільно як одне ціле.

гал. Комп'ютерні системи.

прикл. Cloud platforms are distributed systems.

похідн. Distributed.

синон. Distributed computing system.

багатозн.:

1. Архітектура обчислювальних систем.
2. Організація спільної роботи віддалених компонентів.

Domain – домен

визнач. Ім'я сайту або інтернет-ресурсу, яке унікально ідентифікує його в мережі.

гал. Інтернет-технології.

прикл. A domain identifies a website.

похідн. Domain-based.

синон. Domain name.

багатозн.:

1. Адреса ресурсу в Інтернеті.
2. Логічна область або сфера діяльності.

Download – завантаження

визнач. Процес отримання файлів або даних із мережі на локальний пристрій.

гал. Мережеві технології.

прикл. Download the file to your computer.

похідн. Downloading.

синон. File transfer.

data warehouse.

похідн. –

синон. Analytical database.

багатозн.:

1. Інфраструктурний компонент аналітики.
2. Логічне сховище історичних даних.

Database – база даних

визнач. Організоване сховище інформації, яке дозволяє швидко зберігати, знаходити та обробляти дані.

гал. Інформатика.

прикл. The database stores user information.

похідн. Database-driven.

синон. Data repository.

багатозн.:

1. Програмна система зберігання даних.
2. Сукупність структурованої інформації.

Database indexing – індексація бази даних

визнач. Створення структурованих показників для швидкого пошуку записів у базі даних.

гал. Бази даних.

прикл. Indexing speeds up queries.

похідн. Indexed.

синон. Data indexing.

багатозн.:

1. Техніка оптимізації запитів.
2. Процес впорядкування доступу до інформації.

Database transaction – транзакція бази даних

визнач. Логічна операція або набір операцій у базі даних, які виконуються як єдине ціле з гарантією цілісності даних.

багатозн.:

1. Мережевий процес передавання даних.
2. Отриманий файл або дані.

Driver – драйвер

визнач. Програма, що забезпечує взаємодію операційної системи з апаратним забезпеченням або периферійними пристроями.

гал. Операційні системи.

прикл. The driver enables printer functionality.

похідн. Driver-based.

синон. Device driver.

багатозн.:

1. Програмний компонент керування пристроями.
2. Засіб забезпечення сумісності обладнання.

Data visualization – візуалізація даних

визнач. Процес перетворення даних у графічні форми (діаграми, графіки) для зручного аналізу.

гал. Аналітика даних.

прикл. Data visualization helps identify trends.

похідн. Visualized data.

синон. Data plotting.

багатозн.:

1. Метод представлення даних у графічному вигляді.
2. Інструмент інтерпретації інформації.

Data integrity – цілісність даних

визнач. Стан, коли дані зберігаються без змін, втрат або помилок протягом часу та обробки.

гал. Бази даних, безпека.

прикл. Data integrity is critical for accuracy.

гал. Бази даних.

прикл. Transactions ensure data consistency.

похідн. Transactional.

синон. –

багатозн.:

1. Механізм забезпечення цілісності даних.
2. Операція обробки змін у системі.

Debugging – налагодження

визнач. Процес пошуку та виправлення помилок у програмному коді.

гал. Програмування.

прикл. Debugging helps find bugs.

похідн. Debugger.

синон. Troubleshooting.

багатозн.:

1. Технічний процес виправлення коду.
2. Аналіз та усунення проблем.

Decision tree – дерево рішень

визнач. Модель у вигляді дерева, яка використовується для прогнозування результатів на основі набору умов.

гал. Машинне навчання.

прикл. Decision trees are easy to interpret.

похідн. –

синон. Classification tree.

багатозн.:

1. Алгоритмічна модель прогнозування.
2. Логічна схема прийняття рішень.

Deep learning – глибинне навчання

визнач. Підрозділ машинного навчання, який використовує багаторівневі штучні нейронні мережі для складного аналізу даних.

гал. Штучний інтелект.

похідн. Integrity check.

синон. Data consistency.

багатозн.:

1. Властивість надійності збереження даних.
2. Принцип коректної обробки інформації.

Data redundancy – надмірність даних

визнач. Збереження копій даних у кількох місцях для резервування або підвищення доступності.

гал. Зберігання даних.

прикл. Redundancy increases reliability.

похідн. Redundant.

синон. Data duplication.

багатозн.:

1. Технічний метод підвищення надійності.
2. Надлишковість інформації.

Data migration – міграція даних

визнач. Перенесення даних з однієї системи, бази даних або формату в іншу.

гал. Бази даних.

прикл. Data migration occurs during system upgrades.

похідн. Migrated data.

синон. Data transfer.

багатозн.:

1. Процес технічного перенесення інформації.
2. Перехід даних між середовищами.

Data encryption – шифрування даних

визнач. Процес перетворення інформації у кодований формат для захисту від несанкціонованого доступу.

гал. Кібербезпека.

прикл. Deep learning powers image recognition.

похідн. Deep neural network.

синон. –

багатозн.:

1. Технологія машинного навчання.
2. Метод автоматичного виявлення складних закономірностей.

Default – за замовчуванням

визнач. Стандартні параметри або налаштування програми чи системи, які застосовуються автоматично.

гал. Програмування.

прикл. Default settings can be changed.

похідн. –

синон. Preset.

багатозн.:

1. Початкові налаштування системи.
2. Вибір, застосований автоматично.

Dependency – залежність

визнач. Компонент або бібліотека, від яких залежить робота програми або іншого компонента.

гал. Розробка ПЗ.

прикл. Missing dependencies cause errors.

похідн. Dependent.

синон. Requirement.

багатозн.:

1. Технічна необхідність іншого компонента.
2. Загальна взаємозалежність елементів.

Deployment – розгортання

визнач. Процес підготовки та публікації програмного забезпечення у виробничому середовищі.

гал. DevOps.

прикл. Encryption protects sensitive data.

похідн. Encrypted.

синон. Data encoding.

багатозн.:

1. Метод захисту інформації.
2. Процес приховування змісту даних.

Data access – доступ до даних

визнач. Можливість користувача або програми отримувати та обробляти дані в системі.

гал. Інформаційні системи.

прикл. Data access is restricted by permissions.

похідн. Access control.

синон. Data retrieval.

багатозн.:

1. Право та спосіб роботи з даними.
2. Технічний механізм отримання інформації.

Data backup – резервне копіювання даних

визнач. Регулярне створення копій важливої інформації для відновлення у разі втрати або пошкодження.

гал. Зберігання даних.

прикл. Data backups prevent data loss.

похідн. Backup strategy.

синон. Data backup copy.

багатозн.:

1. Процес захисту інформації.
2. Створена копія даних.

прикл. Deployment makes the application available to users.

похідн. Deploy.

синон. Release.

багатозн.:

1. Технічний етап введення ПЗ в експлуатацію.
2. Розміщення або запуск системи.

ІТ-аббревіатури

DA (Data Analytics) – аналітика даних

визнач. Аналіз та обробка даних для отримання корисної інформації, прогнозів і рішень.

гал. Бізнес-аналітика, ІТ, наука про дані.

прикл. Використання Python та R для аналізу продажів та поведінки користувачів.

DAO (Decentralized Autonomous Organization) – децентралізована автономна організація

визнач. Організаційна структура на блокчейні, яка працює за запрограмованими правилами без централізованого управління.

гал. Криптовалюти, блокчейн.

прикл. DAO, що керує інвестиційним фондом на Ethereum.

похідн. Smart contracts

DB (Database) – база даних

визнач. Організоване сховище інформації для збереження та швидкого доступу.

гал. ІТ, бізнес, наука.

прикл. MySQL, PostgreSQL, MongoDB.

DBA (Database Administrator) – адміністратор баз даних

визнач. Фахівець, який керує базами даних, налаштовує, оптимізує та забезпечує їхню безпеку.

гал. ІТ, бізнес.

прикл. DBA налаштовує резервне копіювання та відновлення бази даних компанії.

DDoS (Distributed Denial of Service) – розподілена відмова в обслуговуванні

визнач. Атака на сервер або мережу з багатьох джерел, яка робить ресурси недоступними.

гал. Кібербезпека.

прикл. Ботнет атакує сайт, перевантажуючи його запитами.

похідн. DoS (однорідна атака).

DDR (Double Data Rate) – подвоєна швидкість передачі даних

визнач. Тип оперативної пам'яті, що передає дані на фронті та задньому фронті тактового сигналу.

гал. Комп'ютерні технології..

прикл. DDR4 RAM працює швидше за DDR3 за рахунок подвійної передачі даних.

похідн. DDR2, DDR3, DDR4, DDR5.

DES (Data Encryption Standard) – стандарт шифрування

визнач. Алгоритм симетричного шифрування даних для їхнього захисту.

гал. Кібербезпека.

прикл. Використовувався в банківських системах для захисту транзакцій.

похідн. Triple DES (3DES).

DFS (Distributed File System) – розподілена файлова система

визнач. Файлова система, що дозволяє зберігати та отримувати доступ до даних на кількох комп'ютерах одночасно.

гал. IT, серверні технології.

прикл. Hadoop HDFS для великих даних.

Є

E-commerce – електронна комерція

визнач. Продаж товарів і послуг через Інтернет за допомогою вебсайтів, онлайн-магазинів і мобільних додатків.

гал. Цифрова економіка, вебтехнології.

прикл. E-commerce platforms enable online shopping.

похідн. E-Commerce platform.

синон. Online commerce.

багатозн.:

1. Форма ведення бізнесу в Інтернеті.
2. Сукупність технологій і сервісів онлайн-продажів.

E-learning – електронне навчання

визнач. Освіта за допомогою цифрових технологій, онлайн-платформ, відеоуроків та інтерактивних курсів.

гал. Освітні технології.

прикл. E-learning allows studying remotely.

похідн. E-learning platform.

синон. Online learning.

багатозн.

1. Дистанційна форма освіти.
2. Сукупність цифрових освітніх методів.

E-mail – електронна пошта

визнач. Система обміну повідомленнями через Інтернет, що дозволяє відправляти та отримувати листи, файли та вкладення.

гал. Інтернет-комунікації.

прикл. E-mail is widely used for communication.

Event-driven programming – подієво-орієнтоване програмування
визнач. Стиль програмування, при якому дії виконуються у відповідь на події (кліки, повідомлення, зміни стану системи).

гал. Програмування, архітектура ПЗ.

прикл. GUI applications often use event-driven programming.

похідн. Event-driven architecture.

синон. Reactive programming (частк.).

багатозн.:

1. Метод керування логікою програми через події.
2. Модель побудови програмних систем, орієнтованих на реакцію на зовнішні і внутрішні дії.

Exception – виключення

визнач. Непередбачена або помилкова ситуація під час виконання програми, яку система може обробити спеціальними засобами.

гал. Програмування, обробка помилок.

прикл. The program throws an exception when the file is missing.

похідн. Exception handling.

синон. Error, fault.

багатозн.:

1. Програмна помилка або аномалія в роботі програми.
2. Спеціальний сигнал системи для обробки непередбачених ситуацій.

Execution – виконання

визнач. Процес запуску програми, скрипта або команди комп'ютером чи інтерпретатором.

гал. Програмування, операційні системи.

прикл. Execution of the script took five seconds.

похідн. Emailing.

синон. Electronic mail.

багатозн.:

1. Технологія обміну повідомленнями.
2. Конкретне електронне повідомлення.

Elasticity – еластичність

визнач. Здатність хмарної інфраструктури автоматично збільшувати або зменшувати обчислювальні ресурси відповідно до навантаження.

гал. Хмарні обчислення.

прикл. Elasticity helps handle traffic spikes.

похідн. Elastic.

синон. Scalability (частк.).

багатозн.:

1. Властивість хмарних систем адаптувати ресурси.
2. Загальна здатність системи до гнучких змін.

Encryption – шифрування

визнач. Процес перетворення даних у закодований формат для захисту від несанкціонованого доступу.

гал. Кібербезпека.

прикл. Encryption protects sensitive information.

похідн. Encrypted.

синон. Data encryption.

багатозн.:

1. Метод забезпечення конфіденційності даних.
2. Процес приховування змісту інформації.

End-to-end encryption – наскрізне шифрування

визнач. Метод шифрування, при якому дані кодуються на пристрої відправника і розкодовуються тільки

похідн. Execute, executable.

синон. Running, processing.

багатозн.

1. Фізичний процес запуску програми.
2. Виконання логіки або алгоритму у системі.

Extension – розширення

визнач. Додатковий модуль або файл, що додає нову функціональність до програми (наприкл., плагін або бібліотека).

гал. Програмне забезпечення, веббраузери, IDE.

прикл. Installing an extension adds new features to the browser.

похідн. Extensible.

синон. Add-on, plugin.

багатозн.

1. Програмний модуль для розширення функцій.
2. Файл або компонент, що змінює поведінку або інтерфейс системи.

External storage – зовнішнє сховище

визнач. Пристрій або носій для зберігання даних поза основним комп'ютером (USB-диск, зовнішній HDD, SSD).

гал. Комп'ютерні технології, зберігання даних.

прикл. The backup was saved on external storage.

похідн. External memory, external device.

синон. Removable storage.

багатозн.:

1. Фізичні носії даних поза основною системою.
2. Віртуальні або мережеві ресурси для зберігання інформації поза локальним ПК.

на пристрої отримувача.

гал. Кібербезпека.

прикл. Messengers use end-to-end encryption.

похідн. E2EE.

синон. End-to-end security.

багатозн.:

1. Модель безпечного обміну даними.
2. Гарантія недоступності даних для посередників.

Endpoint – кінцева точка

визнач. Пристрій, сервер або адреса в мережі, через який користувач або система взаємодіє з ресурсом.

гал. Мережеві технології.

прикл. API endpoints define access paths.

похідн. Endpoint security.

синон. Network endpoint.

багатозн.:

1. Точка доступу в мережі або API.
2. Кінцевий вузол взаємодії систем.

Engine – двигок

визнач. Програмний компонент, що відповідає за виконання ключових функцій системи або додатку (наприкл., ігровий, пошуковий, графічний).

гал. Розробка програмного забезпечення.

прикл. The game engine renders graphics.

похідн. Engine-based.

синон. Core engine.

багатозн.:

1. Центральний функціональний компонент ПЗ.
2. Основа або рушій будь-якої системи.

Eye-tracking – відстеження погляду
визнач. Технологія, що визначає напрямок погляду користувача на екрані для аналізу взаємодії та поведінки.

гал. UX/UI, дослідження поведінки користувачів, нейротехнології.

прикл. Eye-tracking shows which parts of the website attract attention.

похідн. Gaze tracking.

синон. Gaze detection.

багатозн.:

1. Технологія аналітики користувацької взаємодії.
2. Інструмент для дослідження когнітивних процесів людини.

Exploit – експлойт

визнач. Програма або код, що використовує вразливість у програмному забезпеченні для отримання несанкціонованого доступу.

гал. Кібербезпека.

прикл. Hackers used an exploit to gain system access.

похідн. Exploiting, exploited.

синон. Vulnerability exploit.

багатозн.

1. Засіб атаки на систему через слабке місце.
2. Інструмент тестування безпеки (етичний експлойт).

Export – експорт даних

визнач. Процес вивантаження даних з однієї системи для використання в іншій або для збереження у зовнішньому файлі.

гал. Інформаційні технології, бази даних.

прикл. Export the report to a CSV file.

похідн. Exporting.

синон. Data export.

багатозн.:

Error – помилка

визнач. Неправильна робота програми або системи, що призводить до некоректного результату або збою.

гал. Програмування.

прикл. An error occurred during execution.

похідн. Erroneous.

синон. Fault.

багатозн.:

1. Програмна або системна несправність.
2. Неправильна дія або рішення загалом.

Escalation – ескалація

визнач. Передача проблеми або інциденту на вищий рівень підтримки для більш ефективного вирішення.

гал. IT-підтримка, менеджмент.

прикл. The issue was resolved after escalation.

похідн. Escalated.

синон. Issue escalation.

багатозн.:

1. Процедура управління інцидентами.
2. Загальне посилення або ускладнення ситуації.

Event – подія

визнач. Будь-яка дія або сигнал у системі, що може бути оброблений програмою або викликати певну реакцію.

гал. Програмування, розробка ПЗ, IT-системи.

прикл. Clicking a button triggers an event.

похідн. Event-driven, event handler.

синон. Occurrence, action.

багатозн.:

1. Подія як сигнал або тригер у програмі.
2. Подія як будь-яка зміна стану

1. Технічна дія для передачі даних.

2. Загальне поняття перенесення інформації між системами.

Ecosystem – екосистема

визнач. Комплекс взаємопов'язаних програм, сервісів і платформ, які працюють разом для досягнення цілісного результату.

гал. Програмне забезпечення, технологічні платформи.

прикл. Apple ecosystem includes hardware, software, and services.

похідн. Software ecosystem.

синон. Digital ecosystem.

багатозн.:

1. Сукупність взаємопов'язаних технологічних рішень.
2. Метафора для організації програмних систем або сервісів.

Event log – журнал подій

визнач. Запис всіх подій у системі, який використовується для аналізу, налагодження або аудиту.

гал. IT-системи, кібербезпека, адміністрування.

прикл. The system administrator reviewed the event log to troubleshoot the error.

похідн. Logging, log file.

синон. Activity log, audit log.

багатозн.:

1. Технічний запис дій і подій системи.
2. Джерело аналітики та інструмент контролю безпеки.

або дії в системі.

ІТ-аббревіатури

ЕА (Enterprise Architecture) – корпоративна архітектура

визнач. Структура ІТ-систем компанії та їхня взаємодія, що підтримує бізнес-цілі.

гал. ІТ, бізнес.

прикл. Архітектура компанії включає ERP, CRM, мережеві сервіси та безпеку.

похідн. TOGAF, Zachman Framework.

ЕАІ (Enterprise Application Integration) – інтеграція корпоративних застосунків

визнач. Технологія, що з'єднує різні бізнес-програми для автоматичного обміну даними.

гал. ІТ, бізнес.

прикл. Підключення CRM до ERP для синхронізації даних клієнтів.

похідн. ESB, API Gateway.

ЕАР (Extensible Authentication Protocol) – розширюваний протокол автентифікації

визнач. Протокол для безпечного входу в мережу, підтримує різні методи автентифікації.

гал. Кібербезпека, мережі.

прикл. Використання ЕАР-TLS для Wi-Fi із сертифікатами.

похідн. ЕАР-TLS, ЕАР-PEAP.

ЕС2 (Elastic Compute Cloud) – хмарний віртуальний сервер Amazon

визнач. Віртуальні машини в AWS для розгортання сервісів і додатків.

гал. Хмарні технології.

прикл. ЕС2 інстанс використовується для вебсервера або бази даних.

ЕНР (Electronic Health Record) – електронна медична картка

визнач. Цифровий запис медичних даних пацієнта для зручного обліку та обміну інформацією.

гал. Медицина, ІТ.

прикл. Система зберігає історію хвороби, рецепти та обстеження пацієнта.

похідн. –

синон. EMR (Electronic Medical Record).

ЕЛТ (Extract, Load, Transform) – витяг, завантаження, перетворення

визнач. Процес обробки даних у хмарі: дані спочатку витягуються, завантажуються, а потім трансформуються.

гал. Аналітика, Data Engineering.

прикл. ЕЛТ у Snowflake для підготовки даних до аналітики.

похідн. ETL (Extract, Transform, Load).

EMS (Enterprise Mobility Services) – корпоративні мобільні сервіси

визнач. Системи для управління мобільними пристроями та додатками компанії.

гал. IT, мобільні технології.

прикл. Управління корпоративними смартфонами через MDM-систему.

похідн. MDM (Mobile Device Management).

ERP (Enterprise Resource Planning) – планування ресурсів підприємства

визнач. Системи управління бізнес-процесами та ресурсами компанії.

гал. Бізнес, IT.

прикл. SAP ERP для обліку фінансів, складу та персоналу.

похідн. SAP, Oracle ERP.

F

Factory pattern – шаблон «Фабрика»

визнач. Шаблон проєктування, який дозволяє створювати об'єкти без прямого виклику конструктора, забезпечуючи гнучкість та масштабованість коду.

гал. Об'єктно-орієнтоване програмування, архітектура ПЗ.

прикл. Factory pattern is used to create different types of documents without specifying the exact class.

похідн. Abstract factory, factory method.

синон. Object creator, builder pattern (частково).

багатозн.:

1. Шаблон створення об'єктів для підвищення гнучкості коду.
2. Стратегія централізованого керування інстанціями класів.

Failover – перемикання на резерв

визнач. Автоматичне або ручне перемикання на резервну систему або сервер при відмові основної для забезпечення безперервної роботи.

гал. Серверні системи, мережі, дата-центри.

прикл. In cloud systems, failover ensures uptime during server crashes.

похідн. Failover mechanism, failover cluster.

синон. Redundancy switch, backup activation.

багатозн.:

1. Технічний механізм підвищення надійності систем.
2. Концепція забезпечення безперервної роботи при критичних збоях.

Frontline support – першочергова підтримка

визнач. Початковий рівень технічної підтримки користувачів, що вирішує базові проблеми і передає складніші питання на вищий рівень.

гал. IT-підтримка, сервісні центри, технічне обслуговування.

прикл. Frontline support handles password resets, software installation issues, and basic troubleshooting.

похідн. Tier-1 support, initial support.

синон. First-level support, initial helpdesk.

багатозн.:

1. Перший контакт із користувачем при виникненні проблеми.
2. Фільтр або «ворота» для передачі складніших технічних випадків на наступні рівні підтримки.

Framework – фреймворк

визнач. Набір готових бібліотек, інструментів та шаблонів для розробки програмного забезпечення, що спрощує створення додатків і забезпечує стандартизовану структуру.

гал. Програмування, розробка ПЗ.

прикл. React, Angular, and Django are popular frameworks for web development.

похідн. Software framework, development framework.

синон. Skeleton, software architecture template.

багатозн.:

1. Структура для стандартизованої розробки програм.
2. Платформа для інтеграції сторонніх бібліотек і розширень.

File system – файлова система

визнач. Структура, що організує зберігання та доступ до файлів на диску або іншому носії.

гал. Операційні системи, зберігання даних.

прикл. NTFS, FAT32, and ext4 are types of file systems.

похідн. File Management, directory structure.

синон. Storage Structure.

багатозн.:

1. Логічна організація файлів і папок.
2. Технічна реалізація доступу та управління даними на носії.

File transfer – передача файлів

визнач. Процес переміщення файлів між комп'ютерами або пристроями через мережу.

гал. Мережі, IT, обмін даними.

прикл. FTP and SFTP are common protocols for file transfer.

похідн. File sharing, data transfer.

синон. Data transmission.

багатозн.:

1. Технічна операція переміщення файлів між пристроями.
2. Загальний процес обміну інформацією у цифровому середовищі.

Flag – прапорець

визнач. Логічна змінна або індикатор у програмі, що позначає певний стан або умову, часто використовується у циклах і умовних конструкціях.

гал. Програмування, алгоритми.

прикл. A flag variable can indicate whether a loop should continue.

похідн. Boolean flag, status flag.

синон. Indicator, marker.

багатозн.:

1. Логічний індикатор у коді.

Framework integration – інтеграція фреймворку

визнач. Процес підключення та налаштування фреймворку у проєкті для використання його функцій.

гал. Програмування, DevOps, розробка ПЗ.

прикл. Integrating a framework into an existing project can simplify repetitive tasks and enforce consistent structure.

похідн. Framework setup, framework deployment.

синон. Framework connection, library integration.

багатозн.:

1. Технічне підключення компонентів фреймворку до проєкту.
2. Методологія впровадження стандартів і структур у розробку.

Function – функція

визнач. Блок коду, що виконує певну дію або обчислення та може бути повторно використаний у програмі.

гал. Програмування, алгоритмізація.

прикл. A function can calculate the sum of two numbers and return the result.

похідн. Functional, functionality, functional programming, function call, function definition, function declaration, function parameter, function argument, function return, function body, function scope, function prototype, function library, built-in function, user-defined function, anonymous function, recursive function, callback function, higher-order function.

синон. Routine, operation.

багатозн.:

1. Логічна одиниця обчислень або дій у програмі.
2. Повторно використовуваний блок коду для підвищення

2. Засіб контролю або сигнал у процесі виконання програми.

Floating point – числа з плаваючою комою

визнач. Формат представлення дійсних чисел у комп'ютері, що дозволяє зберігати дуже великі або дуже малі значення з певною точністю.

гал. Програмування, обчислювальна математика, наукові розрахунки.

прикл. Floating point is used to represent decimal numbers in computers.

похідн. Float, double.

синон. Real numbers.

багатозн.:

1. Тип даних для зберігання чисел із десятковою частиною.
2. Технічна концепція обчислень із високим діапазоном чисел.

Flowchart – блок-схема

визнач. Графічне представлення алгоритму або процесу, що показує порядок виконання дій та взаємозв'язок між ними.

гал. Алгоритмізація, процесний менеджмент, розробка ПЗ.

прикл. A flowchart helps visualize the steps in a program.

похідн. Flowcharting, program flowchart, system flowchart, algorithm flowchart, process flowchart, data flowchart, control flowchart, flowchart diagram, flowchart symbol, flowchart notation, flowchart logic.

синон. Process diagram.

багатозн.:

1. Графічна візуалізація алгоритму або процесу.
2. Засіб планування або аналізу складних процесів.

читабельності та підтримки.

Functionality – функціональність

визнач. Набір можливостей та дій, які надає програма або система користувачу.

гал. Програмне забезпечення, розробка додатків.

прикл. The functionality of the app includes file sharing, chat, and notifications.

похідн. Core functionality, system functionality, software functionality, application functionality, platform functionality, module functionality, feature functionality, extended functionality, limited functionality, full functionality.

синон. Features, options.

багатозн.:

1. Сукупність дій, які можна виконувати у програмі.
2. Характеристики або можливості, що визначають цінність продукту для користувача.

Fusion – інтеграція або об'єднання

визнач. Процес поєднання даних, систем або сервісів для отримання цілісного або збагаченого результату.

гал. IT, дані, системна інтеграція.

прикл. Data fusion combines multiple sensor inputs into a single coherent output.

похідн. Data fusion, system fusion.

синон. Merging, consolidation.

багатозн.:

1. Об'єднання різнорідних даних для аналітики.
2. Інтеграція систем або сервісів для єдиного робочого процесу.

Folder – папка

визнач. Каталог на диску або у файловій системі, призначений для організації та зберігання файлів і інших папок.

гал. Операційні системи, файлові системи.

прикл. Documents and Pictures are common folders on a PC.

похідн. Folder structure, folder hierarchy, parent folder, subfolder, root folder, shared folder, system folder, user folder, temporary folder, hidden folder, folder path, folder permissions.

синон. Catalog.

багатозн.:

1. Логічна одиниця організації файлів.
2. Засіб групування даних для зручності користувача.

Front-end – клієнтська частина

визнач. Частина програмної системи або вебдодатку, з якою взаємодіє користувач, включає інтерфейс, дизайн та взаємодію з даними.

гал. Веброзробка, розробка ПЗ, UI/UX.

прикл. HTML, CSS, and JavaScript are technologies used in front-end development.

похідн. Frontend Development, UI layer.

синон. Client-side.

багатозн.:

1. Візуальна і функціональна частина системи, доступна користувачу.
2. Компонент, що забезпечує взаємодію користувача з даними і логікою програми.

Fuzzer – інструмент для тестування безпеки

визнач. Програма або скрипт, що автоматично подає випадкові або некоректні дані в систему для виявлення вразливостей і помилок.

гал. Кібербезпека, тестування ПЗ.

прикл. Security teams use fuzzers to detect software crashes or security flaws.

похідн. Fuzz Testing, fuzzing tool.

синон. Vulnerability tester.

багатозн.:

1. Інструмент автоматичного тестування вразливостей.
2. Методика виявлення нестабільності та помилок у програмному забезпеченні.

Firmware – прошивка

визнач. Спеціалізоване програмне забезпечення для апаратного пристрою, що забезпечує його роботу та керує функціоналом.

гал. Апаратне забезпечення, IoT, електроніка.

прикл. Updating the firmware can fix bugs and add new features to the device.

похідн. Device software, embedded software.

синон. Embedded program, system software.

багатозн.:

1. Програмне забезпечення на низькому рівні для керування пристроєм.
2. Середовище виконання, що забезпечує взаємодію апаратури з вищими рівнями системи.

Font – шрифт

визнач. Набір символів з однаковим стилем і розміром, що використовується для відображення тексту на екрані або в друкованому

вигляді.

гал. Графічний дизайн, веброзробка, типографіка.

прикл. Arial and Times New Roman are common fonts used in documents.

похідн. Font family, font size, font style, font weight, font type, font format, font rendering, font smoothing, font scaling, font embedding, system font, web font.

синон. Typeface, letter style.

багатозн.:

1. Візуальний стиль тексту.
2. Технічний набір символів для відображення на екрані чи в друкованому вигляді.

ІТ-аббревіатури

FAQ (Frequently Asked Questions) – поширені запитання

визнач. Список типових питань і відповідей про продукт, сервіс або систему.

гал. Бізнес, підтримка користувачів.

прикл. FAQ на вебсайті магазину містить питання про оплату, доставку та повернення товарів.

FAT (File Allocation Table) – таблиця розподілу файлів

визнач. Файлова система для зберігання та організації даних на диску.

гал. ІТ, зберігання даних.

прикл. FAT32 використовується на USB-флешках та зовнішніх жорстких дисках.

похідн. FAT12, FAT16, FAT32.

FIPS (Federal Information Processing Standards) – федеральні стандарти обробки інформації

визнач. Стандарти безпеки та обробки даних для урядових ІТ-систем США.

гал. Кібербезпека, урядові системи.

прикл. FIPS 140-2 регламентує криптографічні модулі для захисту даних.

похідн. FIPS 197, FIPS 201.

FPU (Floating Point Unit) – блок плаваючої коми

визнач. Частина процесора, що виконує обчислення з числами з плаваючою комою.

гал. Архітектура комп'ютерів, програмування.

прикл. FPU використовується в наукових розрахунках і графіці.

похідн. GPU FPU.

FTP (File Transfer Protocol) – протокол передачі файлів

визнач. Стандарт для завантаження і скачування файлів через мережу.

гал. Мережі, ІТ.

прикл. Використання FTP-клієнта для завантаження вебсайту на сервер.

похідн. SFTP, FTPS.

FQDN (Fully Qualified Domain Name) – повне доменне ім'я

визнач. Повна адреса комп'ютера або сервера в мережі, включає ім'я хоста і домен.

гал. Мережі, Інтернет.

прикл. www.example.com – це FQDN вебсервера.

FIFO (First In, First Out) – перший зайшов, перший вийшов

визнач. Принцип обробки даних у черзі: перший доданий елемент обробляється першим.

гал. Алгоритми, структури даних.

прикл. Черга завдань на принтері використовує FIFO.

похідн. LIFO (Last In, First Out).

FS (File System) – файлова система

визнач. Структура організації та зберігання файлів на носії.

гал. ІТ, зберігання даних.

прикл. NTFS, ext4, APFS – приклади файлових систем.

похідн. FAT, NTFS, ext4.

FW (Firewall) – міжмережевий екран

визнач. Пристрій або програма для контролю та захисту мережевого трафіку.

гал. Кібербезпека, мережі.

прикл. Апаратний firewall захищає корпоративну мережу від атак.

похідн. NGFW (Next-Gen Firewall).

FaaS (Function as a Service) – функція як сервіс

визнач. Хмарна платформа для запуску окремих функцій без необхідності серверної інфраструктури.

гал. Хмарні технології.

прикл. AWS Lambda запускає обчислення за викликом події.

похідн. Serverless.

FQ (Frequency) – частота

визнач. Міра повторюваності події або сигналу за одиницю часу.

гал. Електроніка, телекомунікації.

прикл. Частота Wi-Fi сигналу 2,4 ГГц.

G

Game engine – ігровий движок

визнач. Програмна платформа, що забезпечує рендеринг графіки, фізику, звук та інші компоненти для створення відеоігор.

гал. Розробка ігор, інтерактивні медіа.

прикл. Unity, Unreal Engine, and Godot are widely used game engines for 2D and 3D games.

похідн. Graphics engine, physics engine.

синон. Game development framework.

багатозн.:

1. Платформа для створення відеоігор із комплексним набором інструментів.
2. Програмне середовище для симуляцій, візуалізацій та інтерактивних додатків.

Gamification – гейміфікація

визнач. Використання ігрових елементів і механік у неігрових системах для підвищення мотивації та залучення користувачів.

гал. UX/UI, маркетинг, освіта, HR.

прикл. A fitness app uses points, badges, and leaderboards as gamification elements.

похідн. Game-based design, engagement mechanics.

синон. Game mechanics integration, playful design.

багатозн.:

1. Мотиваційний інструмент для залучення користувачів у бізнесі чи навчанні.
2. Метод поліпшення взаємодії з програмою через елементи гри.

Global variable – глобальна змінна

визнач. Змінна, яка доступна у всіх частинах програми і може бути використана або змінена будь-яким модулем.

гал. Програмування, розробка програмного забезпечення.

прикл. In JavaScript, a variable declared outside any function becomes a global variable.

похідн. Shared variable, program-wide variable.

синон. System-wide variable, universal variable.

багатозн.:

1. Змінна, яка доступна у всіх модулях і функціях програми.
2. Може використовуватися для обміну даними між різними частинами програми, але надмірне використання може призвести до помилок і конфліктів.

Graph database – графова база даних

визнач. Тип бази даних, де інформація зберігається у вигляді вузлів і зв'язків, що дозволяє ефективно працювати зі складними мережевими структурами.

гал. Big Data, аналітика, соціальні мережі.

прикл. Neo4j is a popular graph database used for social networks and recommendation systems.

похідн. Property graph, RDF store.

синон. Network database, relationship database.

багатозн.:

1. База даних для зберігання і обробки взаємопов'язаних даних.
2. Використовується для побудови складних мережеских моделей,

Garbage collection – збір сміття

визнач. Автоматичне видалення об'єктів у пам'яті, які більше не використовуються програмою, щоб запобігти витоку пам'яті.

гал. Програмування, управління пам'яттю.

прикл. Java and C# perform automatic garbage collection to manage memory.

похідн. Automatic garbage collection, manual garbage collection, memory management, garbage collector, reference counting, mark-and-sweep, generational garbage collection, concurrent garbage collection, incremental garbage collection, stop-the-world garbage collection, garbage collection algorithm.

синон. Memory garbage collection.

багатозн.:

1. Процес очищення оперативної пам'яті від непотрібних об'єктів.
2. Механізм підвищення стабільності та продуктивності програм.

Gateway – шлюз

визнач. Пристрій або програма, що забезпечує зв'язок між різними мережами та протоколами, конвертуючи дані між ними.

гал. Мережеві технології, IoT, серверні системи.

прикл. A network gateway allows devices on a private network to access the Internet.

похідн. Network gateway, protocol gateway.

синон. Router, access point (частково).

багатозн.:

1. Мережевий пристрій, що з'єднує різні сегменти мережі.
2. Програмний компонент для трансляції даних між різними

наприкл., у соціальних мережах або логістичних системах.

Graphical rendering – графічне відображення

визнач. Процес перетворення даних у зображення на екрані, включно з тривимірною графікою.

гал. Ігрові технології, комп'ютерна графіка, візуалізація даних.

прикл. 3D models in video games undergo graphical rendering to appear realistic on screen.

похідн. 3D rendering, image rendering

синон. Visual rendering, computer graphics rendering.

багатозн.:

1. Візуалізація об'єктів і даних на екрані.
2. Процес перетворення внутрішніх даних програми у форму, зрозумілу для користувача.

Grid computing – сіткова обробка даних

визнач. Використання кількох комп'ютерів, об'єднаних у мережу, для виконання великих обчислень або обробки даних як єдиного логічного ресурсу.

гал. High-performance computing, наукові дослідження.

прикл. SETI@home uses grid computing to analyze radio signals for signs of extraterrestrial life.

похідн. Distributed computing, cluster computing.

синон. Grid processing, networked computing.

багатозн.:

1. Об'єднання обчислювальних ресурсів для масштабних завдань.
2. Використання розподілених систем для підвищення

протоколами.

Gateway server – сервер-шлюз

визнач. Сервер, що забезпечує доступ до різних мереж, протоколів або сервісів через єдиний інтерфейс.

гал. Мережеві технології, корпоративні системи.

прикл. API gateway servers manage traffic and security for multiple backend services.

похідн. Proxy server, access server.

синон. Gateway node, API gateway.

багатозн.:

1. Сервер для маршрутизації і конвертації мережевих запитів.
2. Централізований контрольний вузол для доступу до різних сервісів.

Geolocation – геолокація

визнач. Визначення фізичного місця пристрою за допомогою GPS, Wi-Fi або IP-адреси.

гал. Мобільні додатки, навігація, маркетинг.

прикл. Mobile apps use geolocation to provide location-based services like maps or local recommendations.

похідн. Location tracking, positioning.

синон. Position detection, geopositioning.

багатозн.:

1. Технологія визначення координат пристрою на земній поверхні.
2. Використання місцезнаходження для персоналізації сервісів і реклами.

Geo-fencing – геозона

визнач. Віртуальна межа на карті, при вході або виході з якої система виконує певну дію або сповіщає

продуктивності обчислень.

Grid layout – сіткове розташування

визнач. Спосіб організації елементів інтерфейсу або контенту у вигляді сітки для кращої візуальної структури.

гал. Вебдизайн, UI/UX, графічний дизайн.

прикл. CSS Grid Layout allows designers to arrange web elements in rows and columns.

похідн. Grid system, column layout.

синон. Grid-based design, modular layout.

багатозн.:

1. Візуальна організація контенту для підвищення читабельності та естетики.
2. Інструмент для структурованого розташування елементів у веб або графічних інтерфейсах.

Ground truth – еталонні дані

визнач. Правильні або контрольні дані, які використовуються для перевірки точності моделей штучного інтелекту або машинного навчання.

гал. AI, ML, комп'ютерне бачення.

прикл. Labeled images in a dataset serve as ground truth for training a neural network.

похідн. Ground truth data, ground truth labels, ground truth set, ground truth annotation, ground truth reference, ground truth benchmark, ground truth sample, ground truth image, ground truth dataset, ground truth values.

синон. Validation dataset, gold standard data.

багатозн.:

1. Дані, які вважаються еталонними для тестування моделей.

користувача.

гал. Мобільні додатки, логістика, маркетинг.

прикл. Retail apps send promotions when a user enters a geo-fenced area.

похідн. Geo-fence, geo-fencing zone, virtual fence, geolocation boundary, geofence alert, geofence trigger, geofencing system, geofencing application, geofence notification, geofence management.

синон. Location fence, geobarrier.

багатозн.:

1. Віртуальна межа для контролю дій користувача.
2. Інструмент автоматизації сповіщень або бізнес-процесів на основі місцезнаходження.

Gesture recognition – розпізнавання жестів

визнач. Технологія визначення рухів рук, тіла або обличчя для керування пристроями та програмами.

гал. Комп'ютерне бачення, VR/AR, інтерфейси людина-машина.

прикл. Gesture recognition allows users to control smart TVs or VR applications without touching a device.

похідн. Gesture detection, hand gesture recognition, body gesture recognition, touchless gesture recognition, motion gesture recognition, facial gesture recognition, gesture-based interface, gesture control system, real-time gesture recognition, AI-based gesture recognition.

синон. Gesture control, movement recognition.

багатозн.:

1. Використання жестів для управління програмами чи пристроями.
2. Методи аналізу рухів тіла для інтерфейсів наступного

2. Контрольна інформація для оцінки точності алгоритмів.

Groupware – групове програмне забезпечення

визнач. Програми, що забезпечують спільну роботу користувачів над завданнями та документами в режимі онлайн.

гал. Корпоративні системи, віддалена робота, колаборація.

прикл. Google Workspace і Microsoft Teams – приклади groupware для командної роботи.

похідн. Collaborative software, groupware platform, groupware application, real-time groupware, workflow groupware, cloud groupware, enterprise groupware, team collaboration software, groupware tools, synchronous groupware, asynchronous groupware.

синон. Collaborative tools, shared software.

багатозн.:

1. Програми для одночасної роботи над документами та проєктами.
2. Системи, що підтримують комунікацію, обмін інформацією та координацію дій у групі.

ІТ-аббревіатури

GCP (Google Cloud Platform) – хмарна платформа Google

Визнач. Набір хмарних сервісів для обробки, зберігання даних та запуску застосунків.

Гал. Хмарні технології, ІТ.

Прикл. Використання GCP для розгортання вебдодатків і баз даних.

Похідн. Cloud Storage.

GDPR (General Data Protection Regulation) – Загальний регламент захисту даних

визнач. Європейський закон про конфіденційність та обробку персональних даних.

гал. Юридичні ІТ-норми, кібербезпека.

прикл. Компанія повинна отримувати згоду користувачів на обробку їхніх даних відповідно до GDPR.

GIF (Graphics Interchange Format) – графічний формат GIF

визнач. Формат зображень із підтримкою анімації.

гал. Вебдизайн, мультимедіа.

прикл. Анімовані меми та інфографіка зберігаються у форматі GIF.

GIT (Global Information Tracker) – Git

визнач. Система контролю версій для програмного коду.

гал. Розробка програмного забезпечення.

прикл. Git використовується для керування змінами в проєктах і спільної роботи розробників.

похідн. GitHub, GitLab.

GL (Graphics Library / OpenGL) – графічна бібліотека

визнач. Стандарт для рендерингу 2D та 3D-графіки.

гал. Комп'ютерна графіка, ігрова індустрія.

прикл. OpenGL використовується для створення 3D-сцен у відеоіграх.

похідн. WebGL.

GPS (Global Positioning System) – глобальна система позиціювання

визнач. Технологія визначення місця розташування за супутниками.

гал. Геолокація, навігація.

прикл. GPS використовується в навігаторах, смартфонах і дронах.

похідн. GNSS.

GPU (Graphics Processing Unit) – графічний процесор

визнач. Процесор для обробки зображень і паралельних обчислень.

гал. Комп'ютерна графіка, машинне навчання.

прикл. GPU використовується для рендерингу 3D-графіки та тренування нейронних мереж.

похідн. CUDA, OpenCL.

GUI (Graphical User Interface) – графічний інтерфейс користувача

визнач. Візуальна оболонка програми з кнопками, меню та вікнами.

гал. Програмування, UX/UI..

прикл. Windows і macOS мають GUI для взаємодії користувача з ОС.

похідн. Touchscreen UI.

GSM (Global System for Mobile Communications) – глобальна система мобільного зв'язку

визнач. Стандарт мобільного зв'язку для голосових і текстових повідомлень.

гал. Телекомунікації.

прикл. Мобільні телефони використовують GSM для дзвінків і SMS.

похідн. 2G, 3G.

GZIP (GNU zip) – Gzip

визнач. Формат стиснення файлів для економії місця і швидкої передачі.

гал. IT, системне адміністрування.

прикл. Gzip використовується для стиснення логів і вебресурсів.

похідн. .gz.

GPG (GNU Privacy Guard) – GNU-захист приватності

визнач. Інструмент для шифрування даних і цифрового підпису.

гал. Кібербезпека.

прикл. Використання GPG для захисту електронної пошти.

похідн. OpenPGP.

GUID (Globally Unique Identifier) – глобально унікальний ідентифікатор

визнач. Унікальний ідентифікатор об'єкта в системі, що гарантує унікальність.

гал. Програмування, бази даних.

прикл. GUID використовується для ідентифікації записів у базах даних.

похідн. UUID.

Ж

Hackathon – хакатон

визнач. Захід, на якому команди розробляють програмні продукти за обмежений час.

гал. ІТ, стартапи, розробка програмного забезпечення.

прикл. Команди учасників хакатону створюють прототип мобільного додатку за 48 годин.

похідн. Virtual hackathon, coding hackathon, online hackathon, hackathon event, corporate hackathon, student hackathon, hackathon challenge, hackathon project, hackathon team, hackathon platform, hackathon submission.

синон. Code fest, hack event.

багатозн.:

1. Конкурс програмістів із конкретною метою.
2. Подія для навчання, генерації ідей і швидкої розробки прототипів.

Half-duplex – напівдуплекс

визнач. Режим передачі даних, коли інформація може рухатися в обох напрямках, але не одночасно.

гал. Мережі, телекомунікації.

прикл. Walkie-talkie працює у режимі напівдуплекс: кожен користувач говорить по черзі.

похідн. Half-duplex communication, half-duplex mode, half-duplex system, half-duplex network, half-duplex link, half-duplex transmission, half-duplex channel, half-duplex protocol, half-duplex signaling, half-duplex device.

синон. One-way alternating communication.

Hyperthreading – гіперпоточність

визнач. Технологія одночасного виконання декількох потоків на одному ядрі процесора для підвищення продуктивності.

гал. Апаратне забезпечення, процесори.

прикл. Процесор Intel Core i7 може виконувати два потоки на кожному фізичному ядрі завдяки гіперпоточності.

похідн. Simultaneous multithreading, hyperthreaded core, hyperthreading technology, hyperthreading-enabled processor, logical processor, hardware multithreading, hyperthreading performance, hyperthreading support, processor threads, CPU hyperthreading.

синон. SMT, multithreading.

багатозн.:

1. Підвищення ефективності використання ядра процесора.
2. Технологія оптимізації багатозадачності на апаратному рівні.

Hyperscale – гіпермасштабованість

визнач. Здатність системи легко розширюватися при великому навантаженні без втрати продуктивності.

гал. Хмарні обчислення, дата-центри.

прикл. Хмарний провайдер додає тисячі серверів для обслуговування мільйонів користувачів.

похідн. Ultra-scale, extreme scalability.

синон. Massive scalability, cloud-scale.

багатозн.:

1. Горизонтальне та вертикальне масштабування інфраструктури.
2. Оптимізація для великих навантажень та великих даних.

багатозн.:

1. Мережевий режим, де передача даних відбувається по черзі.
2. Використовується в протоколах, де одночасна комунікація неможлива.

Hash – хеш

визнач. Унікальний цифровий код, що представляє дані та використовується для перевірки їхньої цілісності.

гал. Кібербезпека, криптографія, бази даних.

прикл. Хеш-функція SHA-256 генерує унікальний код для будь-якого файлу.

похідн. Hash function, hash value, hash table, hash key, hash code, hash algorithm, cryptographic hash, hash map, hash collision, hash digest, hash pointer, hash indexing.

синон. Hash value, hash code.

багатозн.:

1. Унікальний ідентифікатор даних.
2. Використовується для перевірки цілісності та безпеки інформації.

Hashing – хешування

Визнач. Процес створення хеш-коду для даних з метою швидкого пошуку, перевірки або збереження у вигляді цифрового підпису.

гал. Криптографія, бази даних, обробка даних.

прикл. Паролі користувачів зберігаються у вигляді хешів для безпечного зберігання.

похідн. Hashing algorithm, hashing function, hash-based indexing, hash table creation, hash map, cryptographic hashing, key hashing, password hashing, consistent hashing, double hashing, open addressing hashing, hash collision handling.

Hypervisor – гіпервізор

визнач. Програмне забезпечення для створення та управління віртуальними машинами на фізичному сервері.

гал. Віртуалізація, IT-інфраструктура.

прикл. VMware ESXi або Microsoft Hyper-V керує кількома віртуальними машинами на одному сервері.

похідн. Type-1 hypervisor, type-2 hypervisor, virtual machine hypervisor, hypervisor layer, hypervisor management, hypervisor software, hypervisor platform, hypervisor technology, hypervisor host, hypervisor guest.

синон. VMM, virtualization manager.

багатозн.:

1. Тип 1 (bare-metal) гіпервізор працює безпосередньо на сервері.
2. Тип 2 (hosted) гіпервізор працює всередині операційної системи.

Hybrid application – гібридний застосунок

визнач. Програма, що поєднує елементи веб та нативних технологій для роботи на різних платформах.

гал. Мобільна розробка, кросплатформені додатки.

прикл. Додаток на Ionic або React Native, який працює на Android та iOS.

похідн. Hybrid app, cross-platform hybrid application, hybrid mobile app, hybrid desktop app, hybrid web application, hybrid software, hybrid application framework, hybrid application development, hybrid application platform, hybrid application architecture.

синон. Mixed app, web-native app.

багатозн.

синон. Hashing function, hashing process

багатозн.

1. Створення цифрового представлення даних.
2. Використовується для безпечного зберігання і швидкого пошуку інформації.

Неар – купа

визнач. Область пам'яті для динамічного виділення та зберігання даних під час виконання програми.

гал. Програмування, управління пам'яттю.

прикл. У C++ об'єкти, створені через new, зберігаються в купі (heap).

похідн. Heap memory.

синон. Dynamic allocation area.

багатозн.:

1. Область пам'яті для динамічного зберігання даних.
2. Структура даних (heap tree) для пріоритетних черг.

High availability – висока доступність

визнач. Система, що працює безперервно з мінімальним часом простою, зазвичай через дублювання компонентів.

гал. Сервери, хмарні сервіси, IT-інфраструктура.

прикл. Банківська система забезпечує високу доступність для клієнтів 24/7.

похідн. HA system, high-availability cluster, HA architecture, HA solution, HA server, HA infrastructure, HA setup, high-availability service, HA deployment, HA failover, HA redundancy, HA monitoring.

синон. Nonstop operation, redundant system.

багатозн.:

1. Постійна готовність системи до

1. Вебконтент у нативному контейнері.

2. Можливість інтеграції з апаратними функціями пристрою.

Horizontal scaling – горизонтальне масштабування

визнач. Додавання нових серверів або вузлів для збільшення обчислювальної потужності системи.

гал. Хмарні сервіси, IT-інфраструктура.

прикл. Вебсайт додає додаткові сервери, щоб обробляти більше користувачів одночасно.

похідн. Scale-out, distributed scaling.

синон. Scale-out, node expansion.

багатозн.:

1. Збільшення потужності через нові вузли.
2. Часто використовується для кластерів і хмарних платформ.

Hotfix – оперативне виправлення

визнач. Невелике оновлення або патч для усунення критичної помилки в програмі.

гал. Розробка ПЗ, підтримка систем.

прикл. Патч для усунення

вразливості у вебсервері без повного оновлення програми.

похідн. Hotfix patch, hotfix update, hotfix release, emergency hotfix, critical hotfix, software hotfix, system hotfix, hotfix deployment, hotfix management, hotfix installation.

синон. Quick fix, emergency patch.

багатозн.:

1. Тимчасове або швидке виправлення помилки.
2. Може бути частиною великого оновлення (release).

роботи.

2. Використання резервних компонентів для уникнення простоїв.

Hostname – ім'я хоста

визнач. Ім'я комп'ютера або сервера в мережі, яке використовується для ідентифікації.

гал. Мережі, адміністрування систем.

прикл. На сервері Linux команда `hostname` показує його ім'я в мережі.

похідн. Network name, host identifier, host label, host alias, host entry, host record, host configuration, host mapping, network hostname, system hostname.

синон. Host identifier, network label.

багатозн.:

1. Унікальна адреса пристрою в локальній або глобальній мережі.
2. Може використовуватися для DNS-імен або локальної ідентифікації.

Hybrid cloud – гібридна хмара

визнач. Поєднання приватної та публічної хмарної інфраструктури для підвищення гнучкості та масштабованості.

гал. Хмарні технології,

ІТ-інфраструктура.

прикл. Компанія зберігає конфіденційні дані у приватній хмарі, а вебсайт запускає на публічній.

похідн. Hybrid cloud infrastructure, mixed cloud.

синон. Combined cloud, multi-cloud approach.

багатозн.:

1. Спосіб інтеграції різних хмарних сервісів.
2. Використовується для балансування безпеки,

Host – хост

визнач. Комп'ютер або сервер, на якому запускаються програми, зберігаються дані або надаються послуги мережі.

гал. Мережі, вебсервери, ІТ-інфраструктура.

прикл. Вебсайт розміщений на хості з IP-адресою 192.168.1.10.

похідн. Hosting machine.

синон. Host machine, network host.

багатозн.:

1. Сервер для зберігання даних або запуску сервісів.
2. Локальний комп'ютер у мережі.

Hybrid network – гібридна мережа

визнач. Мережа, що поєднує різні типи зв'язку, наприклад, проводові та бездротові канали.

гал. Мережі, телекомунікації.

прикл. Корпоративна мережа, що об'єднує Wi-Fi та Ethernet для користувачів і серверів.

похідн. Mixed network, integrated network.

синон. Combined network, converged network.

багатозн.:

1. Інтеграція різних технологій передачі даних.
2. Використовується для оптимізації доступності та продуктивності мережі.

продуктивності та вартості.

Hyperlink – гіперпосилання

визнач. Посилання на інший документ або вебсторінку, що дозволяє швидко переходити між ресурсами.

гал. Веброзробка, цифрові документи.

прикл. Натискання на текст у статті веде до іншої вебсторінки через гіперпосилання.

похідн. Link, URL reference.

синон. Clickable link, web link.

багатозн.:

1. Засіб навігації між ресурсами.
2. Може використовуватися для завантаження файлів, переходу на розділи документа або інтерактивних дій.

ІТ-аббревіатури

HA (High Availability) – висока доступність

визнач. Система, що працює безперервно з мінімальним простоем.

гал. Серверні та корпоративні системи.

прикл. Кластер баз даних забезпечує HA для критичних додатків.

HBA (Host Bus Adapter) – адаптер шини хоста

визнач. Пристрій для підключення серверів до мереж зберігання (SAN).

гал. Серверні системи, зберігання даних.

прикл. HBA використовується для підключення дискових масивів до сервера.

HCI (Hyper-Converged Infrastructure) – гіперконвергентна інфраструктура

визнач. Інтеграція обчислювальних, мережових і сховищних ресурсів в одну систему.

гал. ІТ-інфраструктура, дата-центри.

прикл. HCI дозволяє швидко масштабувати ресурси без складної інтеграції.

HD (Hard Disk / High Definition) – жорсткий диск / висока роздільна здатність

визнач. Носій даних або формат відео.

гал. Зберігання даних, мультимедіа.

прикл. HD диск зберігає терабайти даних; HD відео – 1080p.

HDR (High Dynamic Range) – високий динамічний діапазон

визнач. Технологія для покращення якості зображень та відео.

гал. Фотографія, відео, монітори.

прикл. HDR відео передає більше деталей у світлих і темних областях.

HDMI (High-Definition Multimedia Interface) – інтерфейс високої чіткості

визнач. Порт для передачі відео та аудіо сигналу.

гал. Електроніка, комп'ютери, телевізори.

прикл. Підключення ноутбука до телевізора через HDMI.

HDD (Hard Disk Drive) – жорсткий диск

визнач. Пристрій для зберігання даних.

гал. Зберігання інформації, комп'ютери.

прикл. Сервер має 4 HDD для резервного копіювання.

HDSS (High-Definition Storage System) – високоякісна система зберігання

визнач. Система для надійного і швидкого зберігання великих обсягів даних.

гал. Центри обробки даних, корпоративні системи.

прикл. HDSS використовується для архівування великих обсягів відео.

HTTPS (HyperText Transfer Protocol Secure) – захищений протокол HTTP

визнач. Протокол для безпечного обміну вебданими через SSL/TLS.

гал. Веброзробка, кібербезпека.

прикл. Сайти електронної комерції використовують HTTPS для захисту платежів.

HSTS (HTTP Strict Transport Security) – сувора безпека HTTP

визнач. Механізм примусу браузера використовувати HTTPS.

гал. Веббезпека

прикл. Вебсервер налаштований з HSTS для автоматичного перенаправлення HTTP → HTTPS.

HV (Hypervisor) – гіпервізор

визнач. Програмне забезпечення для створення та керування віртуальними машинами.

гал. Віртуалізація.

прикл. VMware ESXi – популярний гіпервізор для дата-центрів.

HTML (HyperText Markup Language) – мова розмітки гіпертексту

визнач. Мова для створення вебсторінок.

гал. Веброзробка.

прикл. HTML використовується для структурування контенту вебсайту.

HUD (Heads-Up Display) – дисплей на лобовому склі

визнач. Інтерфейс для відображення даних користувачу (в іграх або техніці).

гал. Ігри, автомобільна індустрія, авіація.

прикл. HUD в автомобілі показує швидкість та навігацію на лобовому склі

I

Identifier – ідентифікатор

визнач. Унікальне ім'я для змінної, функції або об'єкта в програмі.

гал. Програмування.

прикл. У Python `my_variable` є ідентифікатором для збереження значення.

похідн. Unique identifier, UID, system identifier, object identifier, variable identifier, user identifier, session identifier, process identifier, database identifier, token identifier, resource identifier, element identifier.

синон. ID, name.

багатозн.:

1. Ім'я змінної чи функції.
2. Унікальний ключ або код для об'єкта у базі даних.

Identity management – управління ідентичностями

визнач. Системи для контролю доступу користувачів та керування їхніми правами в інформаційних системах.

гал. Кібербезпека, корпоративні системи.

прикл. Active Directory або Oka для управління користувачами та їх правами.

похідн. IAM (Identity and Access Management).

синон. User management, access control.

багатозн.:

1. Управління обліковими записами користувачів.
2. Контроль доступу до ресурсів системи.

Internet of Things – інтернет речей

визнач. Мережа фізичних пристроїв, підключених до інтернету для збору, обробки та обміну даними.

гал. IoT, смарт-технології.

прикл. Розумні будинки, де холодильник, термостат і камери обмінюються даними через інтернет.

похідн. IoT devices, IoT network, IoT platform, IoT system, IoT application, IoT architecture, IoT sensor, IoT gateway, IoT connectivity, IoT protocol, IoT data, IoT ecosystem.

синон. Smart devices network.

багатозн.:

1. Технічні пристрої, підключені до мережі.
2. Інфраструктура для збору та аналізу даних з сенсорів.

Iteration – ітерація

визнач. Повторне виконання блоку коду або циклу для обробки даних або досягнення певного стану.

гал. Програмування, алгоритми.

прикл. Цикл `for` у Python:

```
for i in range(5):
```

```
    print(i)
```

похідн. Loop iteration, algorithm iteration, iterative process, iterative development, iteration count, iteration step, iteration cycle, iterative testing, code iteration, function iteration, recursive iteration.

синон. Repetition, pass.

багатозн.:

1. Крок у циклі або повторне виконання алгоритму.
2. Версія або етап при поступовій розробці продукту (наприклад, ітеративна розробка).

Issue – проблема / запит

визнач. Запис у системі відстеження помилок, задач або функціональних

If statement – умовний оператор

визнач. Конструкція для виконання блоку коду лише за певної умови.

гал. Програмування.

прикл. У JavaScript:

```
if (age >= 18) {  
    console.log("Adult");  
}
```

похідн. else-if statement, if-else statement, if-then statement, if expression.

синон. Conditional, decision statement.

багатозн.:

1. Виконання коду за певної умови.
2. Частина логічних конструкцій із else або elif.

Immutable – незмінний

визнач. Об'єкт або змінна, значення яких не можна змінити після створення.

гал. Програмування.

прикл. У Python tuple або у Java String є immutable.

похідн. Immutable object, immutable data, immutable variable, immutable structure, immutable class, immutable collection, immutable string, immutable type, immutable record, immutable array, immutable state, immutable value.

синон. Unchangeable, constant.

багатозн.

1. Статичні дані, що не змінюються в пам'яті.
2. Використовується для безпечної передачі даних між потоками.

Import – імпорт

визнач. Процес підключення модулів, бібліотек або зовнішніх ресурсів до програми.

гал. Програмування.

прикл. У Python:

запитів.

гал. Управління проектами, DevOps.

прикл. У Jira або GitHub issue створюється для повідомлення про баг або нову функцію.

похідн. Issue tracker, issue report, issue ID, issue management, issue ticket, issue log, issue resolution, issue assignment, issue priority, issue status, issue comment, issue update.

синон. Problem, task.

багатозн.:

1. Технічна помилка в програмі.
2. Функціональний запит або завдання для розробки.

Image processing – обробка зображень

визнач. Методи та алгоритми для аналізу, поліпшення та модифікації зображень.

гал. Комп'ютерний зір, мультимедіа.

прикл. Фільтри у Photoshop або алгоритми розпізнавання обличч у OpenCV.

похідн. Image analysis.

синон. Visual data processing.

багатозн.:

1. Покращення та корекція зображень.
2. Автоматичний аналіз для розпізнавання об'єктів.

Immutability – незмінність

визнач. Властивість об'єктів або даних, які не змінюються після створення, важлива для безпечного багатопотокового виконання.

гал. Програмування, багатопоточність.

прикл. У Java String є immutable, тобто його значення не можна змінити після створення.

похідн. Data immutability, object immutability, state immutability,

import math
похідн. Import statement, module import, package import, library import, import function, import directive, import path, import syntax, import module, import package, import class, import object.

синон. Module inclusion, library import.

багатозн.:

1. Підключення зовнішніх ресурсів до програми.
2. Завантаження функцій або класів для використання в коді.

Index – індекс

визнач. Структура даних для швидкого пошуку або сортування записів у базі даних.

гал. Бази даних.

прикл. Індекс у SQL для колонки user_id пришвидшує пошук записів.

похідн. Database index, index key, index table, index entry, index value, index column, index pointer, search index, index file, inverted index, index structure, index node.

синон. Lookup table, data pointer.

багатозн.:

1. Структура для оптимізації запитів.
2. Порядковий номер елемента в масиві або списку.

Inheritance – наслідування

визнач. Механізм об'єктно-орієнтованого програмування, що дозволяє створювати нові класи на основі існуючих і повторно використовувати код.

гал. ООП.

прикл. У Java клас Car може наслідувати клас Vehicle.

похідн. Class inheritance, single inheritance, multiple inheritance, interface inheritance, implementation

variable immutability, class immutability, string immutability, collection immutability, record immutability, type immutability, functional immutability, system immutability, code immutability.

синон. Unchangeable, constant.

багатозн.:

1. Безпечне використання даних у багатопоточних системах.
2. Константні значення в програмі.

Import path – шлях імпорту

визнач. Адреса або шлях до файлу чи модуля, що підключається в програмі.

гал. Програмування.

прикл. У Python: from package.submodule import function

похідн. Module path, file path.

синон. Module location, include path.

багатозн.:

1. Локація файлу для імпорту коду.
2. Адреса ресурсу для підключення бібліотеки.

In-memory database – база даних у пам'яті

визнач. База даних, яка зберігає всю інформацію в оперативній пам'яті для максимальної швидкодії.

гал. Бази даних, high-performance computing.

прикл. Redis або Memcached як швидкі in-memory сховища.

похідн. RAM database, volatile database.

синон. Memory-resident database.

багатозн.:

1. Швидке зберігання та доступ до даних у пам'яті.
2. Тимчасове кешування для підвищення продуктивності.

inheritance, prototypal inheritance, inheritance hierarchy, inheritance chain, base class inheritance, derived class inheritance, virtual inheritance, inheritance model.

синон. Subclassing, extension.

багатозн.:

1. Повторне використання коду через базові класи.
2. Поліморфізм і розширення функціональності об'єктів.

Infrastructure – інфраструктура

визнач. Комплекс апаратного та програмного забезпечення, який підтримує роботу IT-систем.

гал. IT, DevOps.

прикл. Сервери, мережі, бази даних і платформи, що забезпечують роботу вебсервісу.

похідн. Cloud infrastructure, network infrastructure, server infrastructure, data center infrastructure, infrastructure management, infrastructure services, infrastructure platform, infrastructure architecture, virtual infrastructure, infrastructure deployment, infrastructure monitoring.

синон. IT backbone, system framework

багатозн.:

1. Фізичні сервери та мережеве обладнання.
2. Софтверні сервіси та платформи, що підтримують систему.

Instance – екземпляр

визнач. Об'єкт, створений на основі класу в об'єктно-орієнтованому програмуванні.

гал. ООП.

прикл. `my_car = Car()` створює екземпляр класу `Car`.

похідн. Instantiation.

синон. Object instance.

Input – введення

визнач. Дані, що надходять у програму або систему для обробки.

гал. Програмування, комп'ютерні системи.

прикл. Користувач вводить текст у форму на вебсайті.

похідн. Data input, user input.

синон. Entry, feed.

багатозн.:

1. Користувацькі дані, що надходять у систему.
2. Дані із зовнішніх сенсорів або файлів.

Instance variable – змінна екземпляра

визнач. Змінна, що належить конкретному екземпляру класу в об'єктно-орієнтованому програмуванні.

гал. ООП.

прикл. У Python:

`class Car:`

`def __init__(self, color):`

`self.color = color # instance variable`

похідн. Member variable.

синон. Field, attribute.

багатозн.:

1. Зберігає стан конкретного об'єкта.
2. Відрізняється від змінних класу (class variables).

Introspection – інтроспекція

визнач. Можливість програми досліджувати структуру власного коду під час виконання, наприклад, класи або методи.

гал. Програмування, рефлексія.

прикл. У Python можна дізнатися атрибути об'єкта через `dir(object)`.

похідн. Runtime introspection, class introspection, object introspection, type

багатозн.:

1. Конкретний об'єкт класу.
2. Робочий екземпляр сервісу або віртуальної машини.

Integration – інтеграція

визнач. Процес об'єднання систем, сервісів або компонентів для сумісної роботи.

гал. Розробка ПЗ, DevOps.

прикл. Підключення платіжного шлюзу до інтернет-магазину.

похідн. System integration, API connection.

синон. Unification, combination.

багатозн.:

1. Технічне поєднання систем.
2. Автоматизація обміну даними між сервісами.

Interface – інтерфейс

визнач. Визначає спосіб взаємодії об'єктів, програм або систем між собою.

гал. Програмування, системний дизайн.

прикл. В Java public interface Drawable { void draw(); } визначає метод для класів, що його реалізують.

похідн. User interface, graphical user interface, command-line interface, network interface, programming interface, API interface, hardware interface, interface specification, interface design, interface module, interface component, interface adapter.

синон. Point of interaction, API.

багатозн.:

1. Контракт для класів у ООП.
2. Користувачський інтерфейс (UI) для взаємодії з програмою.

introspection, reflection, introspection API, introspection method, introspection mechanism, introspection tool, introspection interface, introspection capability.

синон. Code inspection.

багатозн.:

1. Аналіз об'єктів або класів у runtime.
2. Використовується для динамічного виклику методів.

Invocation – виклик

визнач. Процес звернення до функції або методу для його виконання.

гал. Програмування.

прикл. my_function() викликає функцію my_function.

похідн. Method invocation, function invocation, procedure invocation, remote invocation, API invocation, command invocation, service invocation, object invocation, constructor invocation, event invocation, synchronous invocation, asynchronous invocation.

синон. Function call, method call.

багатозн.:

1. Виконання коду функції або методу.
2. Може використовуватися в контексті API або віддалених процедур.

ІТ-аббревіатури

IA (Information Architecture) – інформаційна архітектура

визнач. Структура організації даних і контенту в системі або вебсайті.

гал. UX / вебдизайн.

прикл. ІА вебсайту допомагає користувачам швидко знаходити потрібну інформацію.

IC (Integrated Circuit) – інтегральна схема

визнач. Мікросхема для електронних пристроїв.

гал. Електроніка.

прикл. Мікропроцесор – це IC, що керує роботою комп'ютера.

IDE (Integrated Development Environment) – інтегроване середовище розробки

визнач. Програма для написання, тестування та налагодження коду.

гал. Програмування.

прикл. Visual Studio та PyCharm – популярні IDE для розробки.

IP (Internet Protocol) – інтернет-протокол

визнач. Протокол передачі даних у мережі.

гал. Мережеві технології.

прикл. IP відповідає за маршрутизацію пакетів між комп'ютерами.

IPv4 / IPv6 (Internet Protocol version 4 / 6) – версії інтернет-протоколу

визнач. Стандарти адресації пристроїв у мережі.

гал. Мережі, інтернет.

прикл. IPv4 має 32-бітні адреси, IPv6 – 128-бітні для більшої кількості пристроїв.

IPSec (Internet Protocol Security) – безпека інтернет-протоколу

визнач. Протокол для захищеної передачі даних через IP.

гал. Кібербезпека.

прикл. VPN часто використовує IPSec для шифрування трафіку.

ISO (International Organization for Standardization) – Міжнародна організація зі стандартизації

визнач. Розробка міжнародних стандартів, у тому числі IT.

гал. Стандартизація, IT.

прикл. ISO 27001 визначає стандарти безпеки інформації

ISP (Internet Service Provider) – інтернет-провайдер

визнач. Компанія, що надає доступ до інтернету.

гал. Телекомунікації.

прикл. Kyivstar, AT&T, Vodafone – прикл.и ISP.

IT (Information Technology) – інформаційні технології

визнач. Сфера, що включає апаратне, програмне забезпечення та мережі.

гал. ІТ.

прикл. Розробка програмного забезпечення та обслуговування мереж входить у сферу ІТ.

ITIL (Information Technology Infrastructure Library) – бібліотека ІТ-інфраструктури

визнач. Набір кращих практик управління ІТ-послугами.

гал. Управління ІТ.

прикл. ITIL допомагає компаніям організовувати підтримку користувачів та інциденти.

IoT (Internet of Things) – інтернет речей

визнач. Мережа фізичних пристроїв, підключених до інтернету для збору та обміну даними.

гал. Смарт-технології, промислова автоматизація.

прикл. Смарт-годинник та датчики у «розумному будинку» належать до IoT.

IPA (Intelligent Personal Assistant) – інтелектуальний персональний асистент

визнач. Програми типу Siri або Google Assistant.

гал. Штучний інтелект, мобільні технології.

прикл. IPA може встановлювати нагадування, відповідати на запитання та керувати пристроями.

Д

Job – задача

визнач. Процес або блок роботи, який виконується в системі або програмі.

гал. Програмування, DevOps, операційні системи.

прикл. Планувальник задач виконує бекграунд-роботу, наприклад. обробку файлів або надсилання електронної пошти.

похідн. Scheduled job.

синон. Task, work unit.

багатозн.:

1. Операція або процес у програмі чи системі.
2. Планова робота у серверних або бекенд-системах.

Java – Java

визнач. Популярна об'єктно-орієнтована мова програмування, широко використовується для розробки веб та десктоп-додатків.

гал. Програмування, софтверна розробка.

прикл. Серверні додатки на Spring Framework, Android-додатки.

похідн. JVM, JDK, Java SE/EE.

синон. –

багатозн.:

1. Мова програмування.
2. Платформа Java Virtual Machine (JVM).

JavaScript – JavaScript

визнач. Мова програмування для вебсторінок, що додає динаміку, інтерактивність та можливість взаємодії користувача із сайтом.

гал. Веброботка.

прикл. Динамічне відображення контенту, обробка форм на сайті, створення SPA (Single Page

Just-in-time compilation – компіляція на ходу

визнач. Метод компіляції коду під час виконання програми для підвищення швидкодії.

гал. Програмування, Java, .NET, JVM.

прикл. JVM компілює байткод у машинний код під час виконання програми для оптимальної продуктивності.

похідн. JIT, runtime compilation.

синон. –

багатозн.:

1. Компілювання під час виконання (JVM, CLR).
2. Оптимізація продуктивності за рахунок адаптивної компіляції.

JavaBeans – компоненти Java

визнач. Повторно використовувані програмні модулі на Java, які відповідають певним стандартам та інкапсуляції.

гал. Java, об'єктно-орієнтоване програмування.

прикл. Компонент для збереження інформації про користувача з гетерами та сетерами.

похідн. JavaBeans component, JavaBeans property, JavaBeans class, JavaBeans event, JavaBeans method, JavaBeans getter, JavaBeans setter, JavaBeans interface, JavaBeans container, JavaBeans framework, JavaBeans serialization, JavaBeans architecture.

синон. –

багатозн.:

1. Модуль у Java з інкапсуляцією стану.
2. Використовується в графічних або серверних додатках.

JavaFX – графічний фреймворк Java

Application).

похідн. JavaScript code, JavaScript function, JavaScript object, JavaScript array, JavaScript variable, JavaScript event, JavaScript callback, JavaScript promise, JavaScript module, JavaScript class, JavaScript framework, JavaScript library, JavaScript runtime.

синон. JS.

багатозн.:

1. Мова для браузера.
2. Використовується і на сервері через Node.js.

Joystick – джойстик

визнач. Пристрій введення для керування комп'ютерними програмами або іграми, що реагує на рух руки користувача.

гал. Апаратура, ігрові системи.

прикл. Джойстик для авіаційного симулятора або ігрової консолі.

похідн. Flight stick.

синон. Control stick.

багатозн.:

1. Пристрій керування рухом у грі.
2. Елемент апаратного управління у симуляторах.

Jump statement – оператор переходу

визнач. Команда в програмуванні, що дозволяє негайно перейти до іншої частини коду (наприкл., break, continue, return).

гал. Програмування, алгоритми.

прикл.

```
for i in range(10):  
    if i == 5:  
        break # jump statement
```

похідн. Control statement.

синон. Goto (у деяких мовах), flow control.

багатозн.:

1. Перехід у циклі або умовному блоці.

визнач. Платформа для створення багатоплатформних графічних інтерфейсів у програмах на Java.

гал. Веб і десктоп розробка, GUI.

прикл. Побудова інтерактивних додатків з кнопками, формами та анімаціями.

похідн. FXML.

синон. –

багатозн.:

1. Бібліотека для графічних інтерфейсів.
2. Платформа для створення мультимедійних додатків на Java.

Javadoc – документація Java

визнач. Стандартизований формат створення документації для коду на Java з можливістю автоматичної генерації HTML-сторінок.

гал. Java, розробка, документування коду.

прикл.

```
/**  
 * Повертає суму двох чисел  
 * @param a перше число  
 * @param b друге число  
 * @return сума a + b  
 */  
public int sum(int a, int b) { return  
a + b; }
```

похідн. API documentation, doc comments

синон. –

багатозн.:

1. Створення документації для класів і методів.
2. Автоматичне генерування вебдокументації для API.

Jar file – архів Java

визнач. Файл-архів, який містить скомпільовані класи, ресурси та метадані для програм на Java.

гал. Java, пакування додатків.

прикл. MyApp.jar містить всі класи і ресурси для запуску Java-додатку.

2. Виклик завершення функції або пропуск частини коду.

JUnit – фреймворк для тестування

визнач. Інструмент для автоматизованого тестування програм на Java, дозволяє перевіряти правильність роботи коду.

гал. Тестування, DevOps.

прикл. Написання юніт-тестів для перевірки методів класу:

```
@Test
public void testSum() {
    assertEquals(5, Calculator.add(2, 3));
}
```

похідн. Unit testing, test framework.

синон. –

багатозн.:

1. Бібліотека для юніт-тестів у Java.
2. Частина практик TDD (Test-Driven Development).

похідн. Java archive.

синон. –

багатозн.:

1. Архів для розподілу Java-програм.
2. Може використовуватися як бібліотека для інших проєктів.

Join operation – операція об'єднання

визнач. Процес поєднання даних із різних таблиць або джерел у базах даних або при програмуванні.

гал. Бази даних, SQL, програмування

прикл.

```
SELECT Orders.ID, Customers.Name
FROM Orders
JOIN Customers ON Orders.CustomerID =
Customers.ID;
```

похідн. Inner join, left join, outer join.

синон. Merge, combine.

багатозн.:

1. SQL-операція для об'єднання таблиць.
2. Поєднання структурованих даних у коді або об'єктно-орієнтованих програмах.

ІТ-аббревіатури

JAR (Java ARchive) – архів Java

визнач. Файл, що містить Java-код, ресурси та метадані для запуску програм.

гал. Java, програмування.

прикл. JAR-файл дозволяє пакувати .class файли та бібліотеки в один архів для розгортання програми.

JDK (Java Development Kit) – набір для розробки Java

визнач. Комплект для створення та тестування Java-програм.

гал. Java, розробка ПЗ.

прикл. Включає JRE і компілятор javac.

похідні. JDK → JRE → JVM як ієрархія.

JRE (Java Runtime Environment) – середовище виконання Java

визнач. Середовище для запуску Java-програм без компіляції.

гал. Java, виконання програм.

прикл. Включає JVM та бібліотеки класів. JRE потрібне для запуску JAR-файлів.

SON (JavaScript Object Notation) – формат обміну даними

визнач. Легкий формат для передачі структурованих даних.

гал. Веброзробка, API.

прикл. Використовується в AJAX, REST API

синон. “JSON-файл”, “JSON-об’єкт”.

JSP (JavaServer Pages) – сторінки JavaServer

визнач. Технологія для створення динамічних вебсторінок на Java.

гал. Веброзробка, Java EE.

прикл. JSP-файли компілюються в сервлети на сервері; іноді називають “JSP-сервлети”.

JWT (JSON Web Token) – токен вебавтентифікації

визнач. Формат безпечної передачі інформації про користувача між клієнтом і сервером.

гал. Безпека, веброзробка.

прикл. Використовується для авторизації в REST API; часто синонім – “Bearer токен”.

JIT (Just-In-Time compilation) – компіляція «на ходу»

визнач. Метод компіляції коду під час виконання для прискорення роботи.

гал. Програмування, Java, оптимізація продуктивності.

прикл. JIT-компілятор у JVM компілює байт-код у машинний код “на льоту”.

JUnit – фреймворк для тестування

визнач. Інструмент автоматичного тестування Java-програм.

гал. Java, тестування ПЗ.

прикл. Використовують “JUnit-тести”; синон. – unit-тестування на Java.

Ж

Key – ключ

визнач. Секретний або унікальний параметр для шифрування, аутентифікації або доступу до даних.

гал. Криптографія, безпека, програмування.

прикл. Симетричний ключ для шифрування повідомлень в AES.

похідн. Secret key, public key, private key.

синон. –

багатозн.:

1. Криптографічний ключ для шифрування або підпису.
2. Унікальний ідентифікатор у базах даних або словниках (hash key).

Key exchange – обмін ключами

визнач. Процес безпечної передачі криптографічних ключів між учасниками для шифрування комунікацій.

гал. Криптографія, мережі, безпека.

прикл. Алгоритм Диффі-Хеллмана для обміну секретним ключем у незахищеній мережі.

похідн. Key negotiation, secure key exchange.

синон. –

багатозн.:

1. Передача ключів між сторонами для симетричного шифрування.
2. Процес встановлення захищеного каналу.

Keyframe – ключовий кадр

визнач. В анімації або відео – кадр, що задає основні позиції або стани об'єкта, між якими відбувається інтерполяція.

Knockout – фреймворк для вебінтерфейсів

визнач. Фреймворк на JavaScript для створення динамічних і реактивних вебінтерфейсів.

гал. Веброзробка, JavaScript.

прикл. Knockout дозволяє зв'язувати HTML-елементи з даними за допомогою декларативного binding.

похідн. Knockout.js, Knockout binding, Knockout observable, Knockout computed, Knockout view model, Knockout data binding, Knockout template, Knockout component, Knockout subscription, Knockout framework, Knockout plugin, Knockout module.

синон. –

багатозн.:

1. JavaScript-фреймворк.
2. У переносному значенні – “нокаут” в іграх чи спорту.

Knowledge base – база знань

визнач. Колекція інформації, інструкцій, документації або рішень для підтримки користувачів чи автоматизації системи.

гал. IT-підтримка, системи управління знаннями.

прикл. Онлайн-база знань компанії містить FAQ, інструкції та поради для користувачів.

похідн. KB, knowledge management system.

синон. –

багатозн.:

1. Колекція інформації для підтримки користувачів.
2. Система або база даних для автоматизованого прийняття рішень.

Knowledge graph – граф знань

визнач. Структуроване представлення

гал. Анімація, графіка, відео.

прикл. В анімації руху персонажа ключовими кадрами задають початкову та кінцеву позиції рук і ніг.
похідн. Frame, animation keyframe.

синон. –

багатозн.:

1. Основний кадр у анімації.
2. Відеоредагування: кадр із контрольними параметрами.

Kernel – ядро

визнач. Основна частина операційної системи, що керує апаратними ресурсами, процесами та взаємодією з пристроями.

гал. Операційні системи, комп'ютерні науки.

прикл. Linux Kernel управляє процесами, пам'яттю та драйверами апаратного забезпечення.

похідн. OS kernel, microkernel, monolithic kernel.

синон. –

багатозн.:

1. Центральна частина ОС.
2. Може означати базову частину програмного компонента.

Keyword – ключове слово

визнач. Спеціальне слово в мові програмування, яке має визначене значення і не може використовуватися як ім'я змінної (наприкл., if, while).

гал. Програмування, синтаксис мов.

прикл. For, class, return у Java – ключові слова.

похідн. Reserved word.

синон. –

багатозн.:

1. Слово з особливим значенням у мові програмування.
2. Пошуковий ключ у контексті SEO чи баз даних.

інформації у вигляді вузлів (об'єктів) і зв'язків між ними, що використовується в аналітиці та машинному навчанні.

гал. Штучний інтелект, машинне навчання, семантичні технології.

прикл. Google Knowledge Graph пов'язує поняття та об'єкти, щоб покращити пошук інформації.

похідн. Semantic graph, entity graph.

синон. –

багатозн.:

1. Мережа пов'язаних даних для аналітики.
2. Використовується в NLP та AI для логічних зв'язків між поняттями.

Kubernetes – система оркестрації контейнерів

визнач. Платформа для автоматизації розгортання, масштабування та управління контейнеризованими програмами.

гал. DevOps, хмарні технології, контейнеризація.

прикл. Kubernetes автоматично розподіляє навантаження між контейнерами та відновлює їх у разі збою.

похідн. Kubernetes cluster, Kubernetes node, Kubernetes pod, Kubernetes deployment, Kubernetes service, Kubernetes namespace, Kubernetes replica set, Kubernetes ingress, Kubernetes config map, Kubernetes secret, Kubernetes controller, Kubernetes API, Kubernetes scheduler.

синон. –

багатозн.:

1. Система для управління контейнерами.
2. Іноді в документації “K8s” використовується як скорочення.

Kit – набір інструментів

визнач. Збірка бібліотек, утиліт або програмних компонентів для розробки програмного забезпечення.

гал. Розробка програмного забезпечення, SDK.

прикл. Android SDK – набір інструментів для розробки додатків під Android.

похідн. SDK, development kit, toolkit

синон. –

багатозн.:

1. Комплект для програмування.
2. Аптечка або набір фізичних інструментів (у переносному сенсі).

Kill process – завершення процесу

визнач. Примусове зупинення виконання програми або процесу операційною системою.

гал. Операційні системи, адміністрування.

прикл. Команда kill у Linux завершує процес за його PID.

похідн. Terminate process, stop process.

синон. Force quit, end task.

багатозн.:

1. Примусове завершення процесу.
2. У переносному значенні – припинення виконання будь-якої активності в системі.

Knockout – Knockout.js

визнач. Фреймворк для створення динамічних вебінтерфейсів на JavaScript.

гал. Веброзробка, JavaScript.

прикл. Knockout.js використовує двостороннє зв'язування даних для автоматичного оновлення UI при зміні даних моделі.

похідн. Knockout binding, Knockout observable, Knockout computed, Knockout view model, Knockout data binding, Knockout template, Knockout component, Knockout subscription, Knockout plugin, Knockout module, Knockout framework, Knockout extender.

синон. –

багатозн.:

1. JavaScript-фреймворк.
2. У переносному значенні – “нокаут” (в спорті чи іграх).

ІТ-аббревіатури

KB (Kilobyte / Knowledge Base) – кілобайт / база знань

визнач.

1. **Kilobyte:** Одиниця вимірювання даних, 1 KB = 1024 байти (або 1000 байт у деяких контекстах).

2. Knowledge Base: Інформаційна база для зберігання та пошуку знань.
гал. IT, обчислювальна техніка / управління знаннями.
похідн. KB-файл (дані), KB-система (база знань, FAQ, документація).

KPI (Key Performance Indicator) – ключовий показник ефективності
визнач. Метрика для оцінки продуктивності системи, проєкту чи команди.
гал. Бізнес-аналітика, управління проєктами.
похідн. KPI-показники в IT, фінансах, HR; іноді використовується як синонім “метрика ефективності”.

KPI (Knowledge Process Integration) – інтеграція процесів знань
визнач. Метод управління інформаційними потоками в організаціях.
гал. Бізнес, управління знаннями.
прикл. KPI в Knowledge Management, системи для інтеграції знань.

KVM (Kernel-based Virtual Machine) – віртуальна машина на базі ядра
визнач. Технологія віртуалізації для Linux.
гал. Віртуалізація, сервери.
похідн. KVM-гостьова ОС, KVM-хост.

K8s (Kubernetes) – Кібернетес
визнач. Система управління контейнерами для автоматизації розгортання, масштабування та управління.
гал. DevOps, хмарні технології.
похідн. K8s-кластер, K8s-под, K8s-сервіс.

KYC (Know Your Customer) – знай свого клієнта
визнач. Процедура верифікації користувачів у фінансових та онлайн-сервісах.
гал. Фінтех, безпека, комплаєнс.
похідн. KYC-процес, KYC-перевірка.

Latency – затримка

визнач. Час, що проходить від відправлення даних від відправника до отримувача.

гал. Мережі, телекомунікації, комп'ютерні системи.

прикл. Низька затримка в онлайн-іграх забезпечує плавний геймплей, а висока – викликає лаги.

похідн. Network latency.

синон. Delay, lag.

багатозн.:

1. Мережна затримка передачі даних.
2. Час відгуку системи на запит користувача.

Library – бібліотека

визнач. Набір готових функцій, класів або модулів для повторного використання в програмі.

гал. Програмування.

прикл. React – популярна JavaScript-бібліотека для створення інтерфейсів.

похідн. Software library.

синон. Package, framework (частково).

багатозн.:

1. Програмна бібліотека функцій.
2. Може означати фізичне місце для зберігання книг у звичайному житті.

Link – посилання

визнач. З'єднання між ресурсами, файлами або вебсторінками.

гал. Вебтехнології, комп'ютерні мережі.

прикл. Гіперпосилання на вебсторінці дозволяє користувачу перейти на інший сайт одним кліком.

Low-level language – мова низького рівня

визнач. Мова програмування, близька до машинного коду, що дає прямий контроль над апаратними ресурсами.

гал. Програмування, системне програмне забезпечення.

прикл. Assembly (асемблер) дозволяє програмісту працювати з регістрами процесора та пам'яттю на низькому рівні.

похідн. Machine-oriented language, assembly language.

синон. –

багатозн.:

1. Мова, що працює близько до апаратури.
2. Протилежність високорівневим мовам (High-level language).

Localization – локалізація

визнач. Адаптація продукту для конкретної країни, мови або регіональних стандартів.

гал. Розробка програмного забезпечення, маркетинг, UX/UI.

прикл. Переклад інтерфейсу програми на українську мову та адаптація формату дати для України.

похідн. L10n, software localization, website localization, app localization, localization process, localization tools, localization workflow, localization file, localization strings, localization resources, localization framework, localization testing, localization management.

синон. Adaptation, translation.

багатозн.:

1. Локалізація інтерфейсу.
2. Може означати регіональне налаштування продукту чи сервісу.

Logging – ведення журналу подій

похідн. Hyperlink, URL reference.

синон. Connection, reference.

багатозн.:

1. Вебпосилання.
2. Зв'язок між об'єктами в програмуванні або мережі.

Load balancer – балансувальник навантаження

визнач. Пристрій або програма, що розподіляє трафік між серверами для оптимізації роботи.

гал. Мережі, серверні інфраструктури, DevOps.

прикл. Балансувальник навантаження дозволяє одночасно обслуговувати тисячі запитів без перевантаження одного сервера.

похідн. Load distribution.

синон. Traffic balancer.

багатозн.:

1. Пристрій для розподілу навантаження.
2. Може також означати програмний метод балансування процесів.

Log – журнал

визнач. Файл або запис подій, що відбуваються в системі чи програмі, використовується для відстеження та аналізу.

гал. Адміністрування, розробка, безпека.

прикл. Журнал серверу зберігає всі помилки та запити користувачів для подальшого аналізу.

похідн. Log file, audit log, event log

синон. Record, report.

багатозн.:

1. Технічний журнал подій.
2. У звичайному значенні – журнал або щоденник для запису подій.

Logic gate – логічний елемент

визнач. Процес запису дій програми для відстеження помилок або аналізу продуктивності.

гал. Адміністрування, DevOps, програмування.

прикл. Сервер записує в log файл усі HTTP-запити для подальшого аналізу.

похідн. Log file, event logging.

синон. Journaling, tracking.

багатозн.:

1. Технічний журнал подій у системі.
2. У загальному значенні – запис або документування подій.

Loop unrolling – розгортання циклу

визнач. Оптимізаційна техніка програмування для підвищення швидкодії циклів шляхом зменшення кількості ітерацій та перевірок умов.

гал. Програмування, оптимізація коду.

прикл. Замість 10 окремих ітерацій циклу, цикл розгортається так, що обробляються одразу 2–3 елементи, зменшуючи накладні витрати на умови.

похідн. Loop optimization, unrolled loop.

синон. Loop expansion.

багатозн.: Використовується виключно в програмуванні та компіляції.

Load testing – тестування навантаження

визнач. Перевірка системи на здатність працювати при високому навантаженні та великій кількості одночасних запитів.

гал. QA, DevOps, тестування ПЗ.

прикл. Тестування вебсайту на 10 000 одночасних користувачів для виявлення потенційних точок збою.

похідн. Stress testing, performance

визнач. Електронний елемент для виконання логічних операцій (AND, OR, NOT).

гал. Цифрова електроніка, комп'ютерна інженерія.

прикл. Логічні елементи використовуються в процесорах для виконання обчислень та умовних операцій.

похідн. - Digital gate, logic circuit.

синон. –

багатозн.:

1. Електронний компонент.
2. Іноді використовується в програмуванні як абстракція логічної операції.

Лооп – цикл

визнач. Блок коду, який виконується повторно, поки виконується певна умова.

гал. Програмування.

прикл. Цикл for у JavaScript дозволяє обійти всі елементи масиву та виконати над ними дії.

похідн. While loop, do-while loop, nested loop, infinite loop, loop iteration, loop counter, loop control, loop body, loop statement, event loop, main loop.

синон. Repetition, iteration.

багатозн.:

1. Цикл у програмуванні.
2. Може позначати фізичне або музичне повторення дій чи мелодії.

testing.

синон. Performance evaluation.

багатозн.:

1. Перевірка продуктивності.
2. Може включати перевірку стійкості до навантаження.

Linker – лінкер

визнач. Програма, яка об'єднує різні об'єктні файли в єдиний виконуваний файл.

гал. Програмування, компіляція.

прикл. Після компіляції кількох модулів у C++ лінкер створює один виконуваний файл.

похідн. Linking, linker tool.

синон. –

багатозн.:

1. Інструмент компіляції.
2. У деяких контекстах – модуль, що зв'язує різні бібліотеки чи ресурси.

Latency tolerance – толерантність до затримки

визнач. Здатність системи працювати коректно навіть при збільшених затримках у передачі даних.

гал. Мережі, розподілені системи, хмарні сервіси.

прикл. Відеоконференції з високою latency tolerance дозволяють зберігати синхронізацію навіть при нестабільному інтернет-з'єднанні.

похідн. Latency resilience, delay tolerance.

синон. Delay robustness.

багатозн.: Використовується переважно в технічних системах.

ІТ-аббревіатури

LAN (Local Area Network) – локальна мережа

визнач. Мережа для підключення пристроїв на обмеженій території (офіс, будинок).

гал. Мережеві технології, ІТ-інфраструктура.

похідн. LAN-підключення, LAN-кабель, LAN-карта.

синон. локальна мережа, внутрішня мережа.

LDAP (Lightweight Directory Access Protocol) – легкий протокол доступу до каталогів

визнач. Протокол для пошуку, автентифікації та керування інформацією про користувачів і ресурси в мережі.

гал. Мережеве адміністрування, корпоративні системи.

похідн. LDAP-сервер, LDAP-клієнт, інтеграція з Active Directory.

синон. каталогова служба, протокол керування користувачами.

LFS (Large File Support / Linux From Scratch) – підтримка великих файлів / Linux з нуля

визнач.

Large File Support: Технологія для роботи з файлами понад 2 ГБ.

Linux From Scratch: Методика самостійного складання Linux-системи з вихідного коду.

гал. Файлові системи, ОС Linux.

похідн. LFS-розширення для файлових систем, LFS-система (Linux з нуля).

синон. великий файл, ручне складання Linux.

LMS (Learning Management System) – система управління навчанням

визнач. Платформа для організації онлайн-курсів, навчання та тренінгів.

гал. EdTech, корпоративне навчання.

похідн. Корпоративна LMS, LMS-портал.

синон. система онлайн-навчання, e-learning платформа.

LTS (Long-Term Support) – довгострокова підтримка

визнач. Версія програмного забезпечення з тривалим періодом оновлень і виправлень без змін функціоналу.

гал. ПЗ, системне адміністрування.

похідн. Ubuntu LTS, Node.js LTS.

синон. стабільна версія, підтримка довгого циклу.

Lua – мова програмування Lua

визнач. Легка скриптова мова для вбудованих систем, ігор та додатків.

гал. Розробка, скриптування, ігрові движки.

похідн. Lua-скрипт, LuaJIT, модулі Lua.

Синон. LuaJIT (Just-In-Time Lua), скриптова мова.

М

Malware – шкідливе програмне забезпечення

визнач. Програми, що завдають шкоди комп'ютеру або мережі (віруси, трояни, шпигуни).

гал. Кібербезпека, ІТ.

прикл. Троянський кінь, що краде паролі та дані користувача.

похідн. Spyware, ransomware.

синон. –

багатозн.:

1. Будь-яке шкідливе ПЗ.
2. Часто використовується як загальний термін для вірусів і атак.

Manual testing – ручне тестування

визнач. Перевірка програмного забезпечення людиною без автоматизації.

гал. QA, тестування ПЗ.

прикл. Тестувальник перевіряє, чи правильно працює кнопка на вебсайті.

похідн. Exploratory testing, ad-hoc testing.

синон. Human testing, non-automated testing.

багатозн.: Зазвичай вказує на тестування без скриптів або програм.

MapReduce – MapReduce

визнач. Модель програмування для обробки великих даних у розподілених системах.

гал. Big Data, хмарні обчислення.

прикл. Обробка терабайтів логів на кластері Hadoop: Map етап розподіляє дані, Reduce агрегує результати.

Middleware – проміжне програмне забезпечення

визнач. Системне програмне забезпечення, що забезпечує взаємодію між додатками і серверами.

гал. Інформаційні системи, програмна інженерія.

прикл. Проксі-сервер або сервіс обробки запитів між вебклієнтом і базою даних.

похідн. Application middleware, database middleware, message-oriented middleware, web middleware, API middleware, integration middleware, transaction middleware, middleware layer, middleware component, middleware service, middleware platform, middleware framework.

синон. –

багатозн.: Може включати брокери повідомлень, сервери застосунків, API-шлюзи.

Monitor – монітор

визнач. Пристрій або програма для відображення інформації та стану системи.

гал. Апаратура, ІТ.

прикл. Екран комп'ютера для виведення графічного інтерфейсу; програма для моніторингу серверів.

похідн. System monitor.

синон. Дисплей, спостережувальний пристрій.

багатозн.: Може бути як апаратним пристроєм, так і програмним інструментом.

Module – модуль

визнач. Самостійна частина програми або бібліотеки для повторного використання.

гал. Програмна інженерія.

прикл. Модуль обробки платежів у

похідн. Hadoop MapReduce.

синон. –

багатозн.: Технічний термін, специфічний для обробки великих даних.

Markup language – мова розмітки

визнач. Мова для структурування тексту або документів.

гал. Веброзробка, документообіг.

прикл. HTML використовується для створення вебсторінок, XML для обміну даними.

похідн. HTML, XML, Markdown.

синон. –

багатозн.: Вказує на спосіб додавання структури та тегів, а не на виконуваний код.

Mashup – інтеграція сервісів

визнач. Комбінування даних або функціональності з кількох джерел у новий сервіс або додаток.

гал. Веброзробка, API.

прикл. Вебсайт, що поєднує карту Google і дані про погоду у єдиному інтерфейсі.

похідн. Web mashup, data mashup.

синон. Composite application.

багатозн.: Може вживатися для поєднання як даних, так і функціональних модулів.

Mass storage – масове сховище

визнач. Велике сховище даних для зберігання файлів або баз даних.

гал. IT, дата-центри.

прикл. Серверні RAID-масиви або SSD-кластери для зберігання терабайтів інформації.

похідн. Storage array.

синон. Bulk storage, large-scale storage.

багатозн.: Може вказувати на будь-яке велике сховище, не обов'язково серверне.

вебдодатку або модуль математичних функцій у бібліотеці.

похідн. Software module.

синон. Блок, компонент.

багатозн. – Може використовуватися для позначення як коду, так і апаратної частини.

Monolithic architecture – монолітна архітектура

визнач. Архітектурний підхід, коли всі компоненти програми інтегровані в одне ціле.

гал. Програмна інженерія, DevOps.

прикл. Вебдодаток, де інтерфейс, бізнес-логіка та база даних об'єднані в один єдиний сервіс.

похідн. Single-tier architecture.

синон. Моноліт.

багатозн.: Протилежність мікросервісній архітектурі; важко масштабувати окремі компоненти.

Multithreading – багатопоточність

визнач. Виконання декількох потоків програми одночасно для підвищення продуктивності.

гал. Програмування, системне ПЗ.

прикл. Сервер обробляє кілька запитів одночасно, кожен у власному потоці.

похідн. Thread management, multithreaded application, multithreaded program, thread synchronization, thread pool, concurrent threads, parallel threads, multithreading model, multithreading performance, thread scheduling, multithreading architecture, thread safety.

синон. Багатопоточність.

багатозн.: Іноді використовується для опису як апаратної підтримки потоків, так і програмної.

Mutation testing – мутаційне тестування

Mesh network – сітчаста мережа

визнач. Топологія мережі, де всі вузли підключені між собою для надійності.

гал. Мережеві технології.

прикл. Безпроводна мережа Wi-Fi у великому будинку, де кожен роутер передає сигнал іншим.

похідн. Wireless mesh, decentralized network.

синон. –

багатозн.: Може бути і фізична, і логічна сітка вузлів.

Metadata – метадані

визнач. Дані про дані (наприкл., дата створення файлу, автор).

гал. Інформаційні технології, бази даних.

прикл. Фотографія містить метадані EXIF: роздільна здатність, модель камери, час зйомки.

похідн. Data about data, descriptive data.

синон. Attributes, properties.

багатозн.: Може містити технічні, структурні або адміністративні дані.

Microservices – мікросервіси

визнач. Архітектурний підхід, де додаток розділений на незалежні сервіси.

гал. Програмна інженерія, DevOps.

прикл. Вебдодаток розділений на сервіси: авторизація, оплата, каталог товарів.

похідн. Service-oriented architecture (SOA), modular services.

синон. –

багатозн.: Іноді мікросервіс може виконувати функцію як повністю автономного додатку.

визнач. Метод тестування, коли в код вносяться спеціальні помилки для перевірки ефективності тестів.

гал. QA, тестування ПЗ.

прикл. Створення змінених версій функцій, щоб перевірити, чи тести виявляють ці помилки.

похідн. Mutation analysis.

синон. –

багатозн.: Використовується переважно у сфері автоматизованого тестування.

Machine learning – машинне навчання

визнач. Метод штучного інтелекту, що дозволяє системам навчатися на даних без явного програмування.

гал. Штучний інтелект, Data Science.

прикл. Алгоритми рекомендацій Netflix або система розпізнавання облич у камерах.

похідн. Supervised learning, unsupervised learning.

синон. ML.

багатозн.: Охоплює різні підходи: статистичні, нейронні мережі, глибоке навчання.

Memory leak – витік пам'яті

визнач. Помилка в програмі, яка призводить до неповернення виділеної оперативної пам'яті.

гал. Програмування, системне ПЗ.

прикл. Програма виділяє пам'ять під об'єкт, але не звільняє її після завершення роботи.

похідн. Resource leak.

синон. –

багатозн.: Критично для довготривалих серверних процесів або вбудованих систем.

Message queue – черга повідомлень

визнач. Система для асинхронної

передачі повідомлень між компонентами програми або серверами.

гал. Мережі, програмна інженерія.

прикл. RabbitMQ або Kafka передають повідомлення між мікросервісами без очікування відповіді.

похідн. MQ, message broker.

синон. —

багатозн.: Може бути як черга в пам'яті, так і постійна черга на диску.

ІТ-аббревіатури

MAC (Media Access Control) – апаратна адреса

визнач. Унікальний ідентифікатор мережевого пристрою, закладений у мережевому адаптері.

гал. Мережеві технології, ІТ-безпека.

похідн. MAC-адреса, MAC-фільтрація, MAC-таблиця.

синон. фізична адреса, апаратна ідентифікація.

MFA (Multi-Factor Authentication) – багатофакторна аутентифікація

визнач. Метод захисту облікових записів із декількома рівнями перевірки: пароль, смс-код, біометрія.

гал. Кібербезпека, ІТ.

похідн. MFA-плагін, MFA-авторизація, двофакторна аутентифікація (2FA).

синон. Багаторівнева перевірка, двофакторний вхід.

ML (Machine Learning) – машинне навчання

визнач. Гал. штучного інтелекту для створення моделей, що вчаться на даних і приймають рішення.

гал. AI, Data Science.

похідн. ML-модель, ML-алгоритм, машинне прогнозування.

синон. Навчання на даних, штучне навчання.

MVP (Minimum Viable Product) – мінімально життєздатний продукт

визнач. Версія продукту з мінімальною функціональністю для перевірки ідеї на ринку.

гал. Product Management, стартапи.

похідн. MVP-версія, прототип, базова збірка.

синон. Прототип продукту, тестова версія.

MQTT (Message Queuing Telemetry Transport) – протокол передачі повідомлень

визнач. Легкий протокол для обміну даними між пристроями в IoT.
гал. Інтернет речей, телеметрія.
похідн. MQTT-брокер, MQTT-клієнт, IoT-комунікація.
синон. Протокол IoT, телеметричний транспорт.

MSA (Microservices Architecture) – архітектура мікросервісів

визнач. Підхід до створення програм із набору незалежних сервісів, що взаємодіють через API.
гал. Розробка, DevOps.
похідн. MSA-сервіс, MSA-дизайн, контейнеризація.
синон. мікросервісна архітектура, сервіс-орієнтована архітектура.

MITM (Man In The Middle) – атака «людина посередині»

визнач. Тип кіберзагрози, коли зловмисник перехоплює комунікацію між двома сторонами.
гал. Кібербезпека.
похідн. MITM-атака, перехоплення даних, SSL MITM.
синон. перехоплення трафіку, атака посередника.

MPLS (Multi-Protocol Label Switching) – багатопроTOCOLьна маршрутизація з мітками

визнач. Технологія маршрутизації для оптимізації передачі даних у мережах, прискорює обробку пакетів.
гал. Мережеві технології.
похідн. MPLS-мережа, MPLS-лінія, LSP (Label Switched Path).
синон. маршрутизація з мітками, мережевий тунель.

MS SQL (Microsoft SQL Server) – сервер баз даних Microsoft

визнач. СУБД для зберігання, обробки та керування структурованими даними.
гал. Бази даних, IT.
похідн. MS SQL Database, MS SQL Management Studio, T-SQL.
синон. SQL Server, СУБД Microsoft.

Namespace – простір імен

визнач. Логічна область для унікальних імен змінних, функцій або об'єктів у програмі.

гал. Програмування, об'єктно-орієнтоване програмування.

прикл. У Python модулі `math` і `numpy` мають свої простори імен, щоб уникнути конфліктів функцій.

похідн. Global namespace, local namespace, XML namespace, C++ namespace, namespace declaration, namespace scope, namespace alias, namespace hierarchy, namespace mapping, namespace resolution, namespace collision, namespace prefix.

синон. Область імен, scope.

багатозн.: Може використовуватися як для модулів, так і для класів або пакетів.

Native application – нативний додаток

визнач. Програма, створена спеціально для певної платформи або операційної системи.

гал. Розробка ПЗ, мобільні додатки.

прикл. Додаток iOS, написаний на Swift, або Android-додаток на Kotlin.

похідн. native app, platform-specific application.

синон. –

багатозн.: На відміну від веб або гібридних додатків, працює безпосередньо з апаратним і програмним середовищем.

Navigation – навігація

визнач. Процес переміщення

Node.js – Node.js

визнач. Серверне середовище виконання JavaScript, що дозволяє запускати JS-код поза браузером.

гал. Серверна розробка, веброботика.

прикл. Вебсервер на Node.js, що обробляє запити клієнтів у реальному часі.

похідн. Node.js runtime, Node.js module, Node.js package, Node.js event loop, Node.js server, Node.js API, Node.js application, Node.js framework, Node.js library, Node.js script, Node.js process, Node.js environment.

синон. –

багатозн.: Node.js використовується як для серверної логіки, так і для створення CLI-інструментів.

Non-blocking I/O – неблокуючий ввід/вивід

визнач. Метод обробки даних, коли програма не зупиняється під час очікування завершення операції вводу/виводу.

гал. Програмування, серверна розробка.

прикл. Читання файлу в Node.js за допомогою `fs.readFile` з callback-функцією.

похідн. Non-blocking input, non-blocking output, asynchronous I/O, async I/O, event-driven I/O, non-blocking read, non-blocking write, non-blocking operation, non-blocking socket, non-blocking stream, non-blocking API, non-blocking request.

синон. Асинхронний ввід/вивід.

багатозн.: Може застосовуватися як до файлової системи, так і до мережових запитів.

Nonce – одноразове число

визнач. Використовується в криптографії для запобігання

користувача між сторінками, екранами або розділами програми.

гал. UX/UI, веброзробка.

прикл. Меню сайту, панель вкладок у додатку або кнопки "Назад/Уперед".

похідн. Navigation flow.

синон. Маршрутизація, переміщення.

багатозн.: Може стосуватися як користувацького інтерфейсу, так і навігації даних у кодї.

Network – мережа

визнач. Система з'єднаних комп'ютерів та пристроїв для обміну даними.

гал. Комп'ютерні мережі.

прикл. Локальна мережа офісу, Інтернет, корпоративна VPN.

похідн. Computer network, network protocol, network topology, network node, network interface, network adapter, network traffic, network packet, network segment, network switch, network router, network security, network architecture, network service.

синон. Мережеве середовище, зв'язок.

багатозн.: Може стосуватися фізичних або віртуальних мереж.

Network protocol – мережевий протокол

визнач. Набір правил для передачі даних між пристроями у мережі.

гал. Комп'ютерні мережі, комунікації.

прикл. HTTP/HTTPS для вебу, TCP/IP для передачі пакетів у мережі.

похідн. Communication protocol, protocol stack.

синон. –

багатозн.: Деякі протоколи працюють на прикл.ному рівні, інші – на транспортному або мережевому.

Network topology – топологія мережі

визнач. Структурна схема організації

повторних атак і забезпечення унікальності транзакцій або повідомлень.

гал. Криптографія, безпека.

прикл. Nonce в блокчейні використовується для підтвердження блоків.

похідн. Random nonce, cryptographic nonce.

синон. Одноразовий ключ, випадкове число.

багатозн.: Одноразове число може бути генеративним або контрольним у різних протоколах.

Normalization – нормалізація

визнач. Процес упорядкування даних у базі даних для зменшення дублювання і підвищення цілісності.

гал. Базы даних.

прикл. Розділення таблиці користувачів на окремі таблиці для адрес і контактів.

похідн. Data normalization, DB normalization.

синон. Структуризація даних, упорядкування.

багатозн.: Нормалізація може застосовуватися також у статистиці чи обробці зображень.

Notification – сповіщення

визнач. Повідомлення користувачу про події або стан системи.

гал. UX/UI, мобільні та вебдодатки.

прикл. Push-повідомлення в мобільному додатку або системне повідомлення про оновлення.

похідн. Notification service.

синон. Сигнал, повідомлення.

багатозн.: Може бути локальним (у додатку) або віддаленим (push notification).

Null – нуль / порожнє значення

пристроїв у мережі (зірка, шина, кільце, сітка).

гал. Комп'ютерні мережі.

прикл. Мережа Wi-Fi у формі зірки, де всі пристрої підключені до одного роутера.

похідн. Physical topology, logical topology.

синон. Схема мережі, структура мережі.

багатозн.: Фізична топологія може відрізнятися від логічної.

Node – вузол

визнач. Пристрій або точка в мережі або графі.

гал. Комп'ютерні мережі, структури даних.

прикл. Сервер у локальній мережі або вершина графа в алгоритмах.

похідн. Network node, graph node.

синон. Точка, елемент.

багатозн.: Вузол може бути фізичним пристроєм, логічним елементом мережі або елементом структури даних.

визнач. Спеціальне значення, що позначає відсутність даних.

гал. Програмування.

прикл. У JavaScript `let x = null;` означає, що змінна `x` не містить жодного значення.

похідн. Null value, null pointer, null reference, null object, null string, null check, null exception, null assignment, null initialization, null character, null array, null element.

синон. Порожнє, відсутнє значення.

багатозн.: Відрізняється від нуля (0) або порожнього рядка ("").

Numeric data type – числовий тип даних

визнач. Тип даних, який зберігає числа (цілі або з плаваючою комою).

гал. Програмування, бази даних.

прикл. `Int`, `float`, `double` в мовах програмування.

похідн. Integer type, floating-point type, double type, decimal type, short type, long type, byte type, numeric variable, numeric constant, numeric array, numeric expression, numeric literal.

синон. Числовий формат, number type.

багатозн.: Може включати різні формати чисел: цілі, дійсні, з плаваючою точкою, великі числа (bigint).

ІТ-аббревіатури

NAT (Network Address Translation) – трансляція мережевих адрес

визнач. Механізм зміни IP-адрес для доступу пристроїв внутрішньої мережі до зовнішніх ресурсів.

гал. Мережеві технології.

похідн. Статичний NAT, динамічний NAT, PAT (Port Address Translation).

синон. Трансляція IP, маршрутизація адрес.

NIC (Network Interface Card) – мережевий інтерфейс

визнач. Апаратний адаптер для підключення комп'ютера або сервера до мережі.

гал. Мережеве обладнання.

похідн. Ethernet NIC, Wi-Fi NIC, віртуальний NIC.
синон. Мережева карта, LAN-карта.

NFS (Network File System) – мережевий файловий сервіс

визнач. Протокол для доступу до файлів у віддаленій мережі, як до локальних.

гал. Файлові системи, серверні технології.

похідн. NFSv3, NFSv4, NFS-монтування.

синон. Мережевий доступ до файлів, файловий шар у мережі.

NGFW (Next-Generation Firewall) – міжмережевий екран нового покоління

визнач. Брандмауер із розширеними функціями безпеки: контроль додатків, IPS, фільтрація контенту.

гал. Кібербезпека.

похідн. NGFW-пристрій, NGFW-сервіс, комбінований firewall.

синон. Сучасний брандмауер, розумний firewall.

NGINX – NGINX

визнач. Вебсервер і реверс-проксі для високопродуктивних систем, балансування навантаження.

гал. Вебтехнології, DevOps.

похідн. NGINX Plus, NGINX HTTP Server, NGINX Reverse Proxy.

синон. Вебсервер, проксі-сервер.

NN (Neural Network) – нейронна мережа

визнач. Модель машинного навчання, натхненна структурою мозку, для класифікації, прогнозування і обробки даних.

гал. Штучний інтелект, Data Science.

похідн. CNN (Convolutional NN), RNN (Recurrent NN), DNN (Deep NN).

синон. Штучна нейронна мережа, ANN (Artificial Neural Network).

NLP (Natural Language Processing) – обробка природної мови

визнач. Технології для аналізу, розуміння і генерації тексту людиною комп'ютером.

гал. Штучний інтелект, лінгвістика, Data Science.

похідн. NLP-модель, NLP-аналітика, NLP-бібліотека (SpaCy, NLTK).

синон. Обробка мови, комп'ютерна лінгвістика.

NTP (Network Time Protocol) – мережевий протокол часу

визнач. Протокол для синхронізації часу між комп'ютерами у мережі.

гал. Мережеві технології.

похідн. NTP-сервер, NTP-клієнт, SNTP (Simple NTP).

синон. Синхронізація часу, часовий протокол.

Object – об’єкт

визнач. Елемент об’єктно-орієнтованого програмування, що містить дані (атрибути) та методи (функції), які визначають поведінку об’єкта.

гал. ООП, програмування.

прикл. У JavaScript: `let car = { brand: "Toyota", drive: function() { console.log("Driving"); } };`

похідн. Object-oriented, object instance, object class, object property, object method, object reference, object literal, object hierarchy, object model, object attribute, object creation, object serialization.

синон. Екземпляр, сутність.

багатозн.: Об’єкт може означати і реальну сутність (фізичну), і програмну структуру.

Object-Oriented Programming (OOP) – об’єктно-орієнтоване програмування

визнач. Парадигма програмування, що базується на об’єктах і класах, дозволяє структурувати код у вигляді взаємодіючих сутностей.

гал. Програмування.

прикл. Java, C++, Python підтримують ООП через класи та об’єкти.

похідн. Class-based programming.

синон. –

багатозн.: Використовується як концепція, а не конкретна реалізація.

Observer pattern – шаблон «Спостерігач»

Optimization – оптимізація

визнач. Процес підвищення ефективності роботи програми, алгоритму або системи з метою зменшення часу виконання, використання ресурсів або енергоспоживання.

гал. Програмування, системне адміністрування, алгоритми.

прикл. Оптимізація SQL-запиту для прискорення вибірки даних або мінімізації використання пам’яті.

похідн. Code optimization, algorithm optimization, performance optimization, memory optimization, CPU optimization, network optimization, database optimization, query optimization, compiler optimization, software optimization, system optimization, resource optimization.

синон. Удосконалення, прискорення.

багатозн.: Може стосуватися апаратних або програмних ресурсів.

Object-Relational Mapping (ORM) – об’єктно-реляційне відображення

визнач. Технологія для взаємодії між об’єктами програми та реляційною базою даних, що дозволяє працювати з даними у вигляді об’єктів замість таблиць і SQL-запитів.

гал. Програмування, бази даних.

прикл. Hibernate для Java або Entity Framework для C#.

похідн. ORM framework, data mapping.

синон. –

багатозн.: Може включати автоматичне створення таблиць, зв’язків та запитів.

Overlay network – накладна мережа

визнач. Логічна мережа, що працює поверх фізичної мережі, використовується для маршрутизації, безпеки або оптимізації трафіку.

визнач. Шаблон проектування, де об'єкти (спостерігачі) отримують повідомлення про зміни стану іншого об'єкта (суб'єкта).

гал. Програмування, дизайн патернів.

прикл. Система сповіщень: коли змінюється дані користувача, усі підписані компоненти отримують оновлення.

похідн. Listener pattern.

синон. –

багатозн.: Може застосовуватися як у GUI, так і в серверних подіях.

Octet – октет

визнач. Блок з 8 бітів, що часто використовується в мережевих адресах і передачі даних.

гал. Мережі, комп'ютерна інженерія.

прикл. IPv4-адреса 192.168.0.1 складається з чотирьох октетів.

похідн. Octet stream, octet value, octet boundary, octet sequence, octet array, octet data, octet notation, octet field, octet packet, octet alignment, octet buffer, octet size.

синон. Байт.

багатозн.: У деяких протоколах може розрізнятися як фізичний або логічний октет.

Offloading – розвантаження

визнач. Переміщення обчислень або завдань на інший пристрій, процесор або сервер для підвищення продуктивності системи.

гал. Системне програмування, розподілені обчислення.

прикл. Використання GPU для обробки графіки замість CPU.

похідн. Task offloading, computation offload.

синон. Делегування обчислень.

багатозн.: Може стосуватися апаратного (CPU/GPU) або

гал. Мережі, інтернет-технології.

прикл. VPN, P2P-системи, Tor network.

похідн. Virtual network.

синон. Віртуальна мережа.

багатозн.: Фізична мережа не змінюється, накладна мережа існує логічно.

Operator – оператор

визнач. Символ або ключове слово в програмуванні, що виконує дію над даними або об'єктами.

гал. Програмування.

прикл. + для додавання, && для логічного AND, = для присвоєння.

похідн. Arithmetic operator, logical operator, assignment operator.

синон. –

багатозн.: Термін може означати програмний оператор, оператора в телефонній або мережевій системі.

Orchestration – оркестрація

визнач. Автоматизація управління, координації та моніторингу ресурсів, сервісів або контейнерів для забезпечення ефективної роботи системи.

гал. DevOps, хмарні технології, системна інженерія.

прикл. Kubernetes orchestrates deployment of Docker containers.

похідн. Service orchestration

синон. Управління потоками, координація.

багатозн.: Може стосуватися як апаратного, так і програмного рівня.

Output – вивід

визнач. Результат обробки даних або виконання програми, який надсилається користувачу, іншій програмі або системі.

гал. Програмування, обчислювальна

мережевого розвантаження.

Open source – відкритий код

визнач. Програмне забезпечення, код якого доступний для перегляду, модифікації та розповсюдження.

гал. Програмне забезпечення, розробка.

прикл. Linux, Git, Mozilla Firefox – прикл.и open source проектів.

похідн. FOSS (Free and Open Source Software),.

синон. –

багатозн.: Відкритий код не завжди безкоштовний; може бути ліцензований під різними умовами.

Operating system – операційна система

визнач. Програмне забезпечення, що керує апаратним забезпеченням, ресурсами комп'ютера та забезпечує платформу для запуску інших програм.

гал. Інформатика, системне програмування.

прикл. Windows, macOS, Linux, Android.

похідн. OS, kernel, system software.

синон. ОС.

багатозн.:

1. Термін може означати ядро.
2. Повний комплект системного ПЗ з утилітами.

техніка.

прикл. Результат роботи функції `console.log("Hello World")` у JavaScript.

похідн. Output stream, output device, output file, output buffer, output data, output signal, output format, output port, output result, output console, output log, output channel.

синон. Результат, вихідні дані.

багатозн.: Може означати фізичний вивід на пристрій (екран, принтер) і логічний (файл, мережа).

Overflow – переповнення

визнач. Ситуація, коли значення змінної або буфера перевищує виділений для нього обсяг пам'яті, що призводить до помилок або втрати даних.

гал. Програмування, комп'ютерна інженерія.

прикл. При додаванні двох цілих чисел у 8-бітовому типі, результат $200 + 100$ викликає переповнення.

похідн. Buffer overflow, integer overflow.

синон. Перевищення, вихід за межі.

багатозн.: Буферне переповнення може призвести до вразливостей безпеки.

ІТ-аббревіатури

OS (Operating System) – операційна система

визнач. Програмне забезпечення для керування апаратним забезпеченням і ресурсами комп'ютера чи пристрою.

гал. Інформаційні технології, системне ПЗ.

прикл. Windows, Linux, macOS, Android, iOS.

синон. Системне ПЗ, ОС.

OEM (Original Equipment Manufacturer) – оригінальний виробник обладнання

визнач. Компанія, що виробляє апаратне забезпечення, яке може продаватися під іншими брендами.

гал. Виробництво, IT-обладнання.

прикл. Dell (OEM для комп'ютерів), Foxconn (OEM для смартфонів).

синон./споріднені терміни. Виробник під контрактом, постачальник обладнання.

OCR (Optical Character Recognition) – оптичне розпізнавання символів

визнач. Технологія перетворення тексту із зображень або сканів у цифровий формат.

гал. Штучний інтелект, документообіг.

похідн. Tesseract OCR, Google Vision OCR, OCR SDK.

синон./споріднені терміни. Розпізнавання тексту, скан-текст.

OOP (Object-Oriented Programming) – об'єктно-орієнтоване програмування

визнач. Парадигма програмування, що використовує об'єкти, класи, наслідування і поліморфізм для організації коду.

гал. Розробка ПЗ.

прикл. Java, C++, Python (OOP-підхід).

синон./споріднені терміни. Об'єктне програмування, класо-орієнтоване програмування.

ORM (Object-Relational Mapping) – об'єктно-реляційне відображення

визнач. Технологія взаємодії об'єктів програм з реляційними базами даних, автоматизуючи SQL-запити.

гал. Розробка ПЗ, бази даних.

прикл./похідн. Hibernate, Entity Framework, SQLAlchemy.

синон./споріднені терміни. Мапінг об'єктів у базу, ORM-фреймворк.

OSS (Open Source Software) – програмне забезпечення з відкритим кодом

визнач. Програмне забезпечення, код якого доступний для перегляду, модифікації та поширення.

гал. Розробка ПЗ.

прикл./похідн. Linux, Apache, WordPress, LibreOffice.

синон./споріднені терміни. ПЗ з відкритим кодом, open source.

OTP (One-Time Password) – одноразовий пароль

визнач. Пароль, який можна використати лише один раз для підвищення безпеки автентифікації.

гал. Кібербезпека.

прикл./похідн. SMS OTP, TOTP (Time-based OTP), email OTP.

синон./споріднені терміни. Одноразовий код, тимчасовий пароль.

OVF (Open Virtualization Format) – відкритий формат віртуалізації

визнач. Стандарт обміну віртуальними машинами між різними платформами віртуалізації.

гал. Віртуалізація, хмарні технології.

прикл./похідн. OVF-файл, OVA (архів OVF), сумісність з VMware, VirtualBox.

синон./споріднені терміни. формат віртуальної машини, стандарт обміну VM.

Р

Packet – пакет

визнач. Блок даних, що передається мережею. Містить адресу відправника та одержувача, контрольну суму для перевірки цілісності та корисні дані. Пакети дозволяють розбивати великі обсяги інформації на менші частини для ефективної передачі.

гал. Мережі, телекомунікації.

прикл. IP-пакет у мережі Інтернет передає дані між серверами та комп'ютерами.

похідн. Data packet, network packet

синон. Блок даних.

багатозн.: Термін може означати фізичний блок у мережі або логічний блок у програмі.

Page – сторінка

визнач.

1. Блок пам'яті в комп'ютері, що використовується для управління віртуальною пам'яттю та оптимізації доступу до даних.

2. Окрема вебсторінка у браузері, що містить контент для перегляду користувачем.

гал. Програмування, веб, операційні системи.

прикл. У Linux сторінка пам'яті має розмір 4 КБ; на сайті сторінка може містити статтю чи форму.

похідн. Memory page, web page.

синон. –

багатозн.:

Термін використовується в апаратному та у вебконтексті.

Pagination – пагінація

Portal – портал

визнач. Вебсайт або сервіс, який надає централізований доступ до інформації, сервісів або ресурсів. Може включати пошук, каталоги, форуми, повідомлення та інтеграцію сторонніх сервісів.

гал. Веброзробка, інформаційні системи.

прикл. Yahoo, MSN або корпоративні внутрішні портали для співробітників.

похідн. Web portal, enterprise portal.

синон. Сайт-портал, інформаційний центр.

багатозн.: Може бути як зовнішній публічний портал, так і внутрішній корпоративний.

Process – процес

визнач. Запущена програма або її виконуваний екземпляр у системі. Кожен процес має власну пам'ять, ресурси та ідентифікатор, операційна система керує їхнім виконанням.

гал. Операційні системи, програмування.

прикл. У Windows Task Manager можна побачити всі поточні процеси.

похідн. Child process, background process.

синон. Task, execution instance.

багатозн.:

Іноді термін використовується в бізнес-процесах, але в ІТ означає саме виконуваний екземпляр програми.

Protocol – протокол

визнач. Набір правил, стандартів та процедур, що визначають, як комп'ютери та пристрої обмінюються даними. Включає формат повідомлень, методи обробки помилок і синхронізації.

визнач. Розбиття великого обсягу інформації на сторінки для зручності перегляду користувачем або обробки даних системою.

гал. Веброзробка, бази даних.

прикл. На сайті пошуку результатів Google показує 10 результатів на сторінку з кнопками для переходу між сторінками.

похідн. Page navigation, page indexing.

синон. Нумерація сторінок.

багатозн.: Може стосуватися як фізичних блоків пам'яті, так і інтерфейсного поділу контенту.

Patch – патч

визнач. Оновлення програмного забезпечення для виправлення помилок, усунення вразливостей безпеки або додавання нових функцій.

гал. Програмне забезпечення, безпека.

прикл. Microsoft випускає патчі для Windows щомісяця для виправлення уразливостей.

похідн. Software patch, security patch, hotfix patch, patch update, patch file, patch deployment, patch management, patch release, patch installation, patch version, patch notes, patch bundle.

синон. Оновлення, виправлення.

багатозн.: Може бути локальним (невеликий) або масштабним (велике оновлення).

Payload – корисне навантаження

визнач. Основна частина даних у мережевому пакеті або повідомленні, що не включає службову інформацію для маршрутизації чи контролю.

гал. Мережі, кібербезпека.

прикл. Текст електронного листа або файл, переданий у пакеті TCP.

похідн. Data payload.

синон. Вміст, основні дані.

гал. Мережі, телекомунікації.

прикл. HTTP/HTTPS для веб, TCP/IP для мережевого зв'язку.

похідн. Communication protocol, network protocol.

синон. Стандарт обміну даними.

багатозн.: Може бути як мережевий, так і прикладний протокол (API, обмін файлами).

Proxy – проксі

визнач. Сервер або програма, що виступає посередником між користувачем і ресурсом. Використовується для захисту, кешування, анонізації трафіку та оптимізації доступу до ресурсів.

гал. Мережі, кібербезпека.

прикл. Проксі-сервер може кешувати вебсторінки, щоб прискорити доступ користувачів.

похідн. Forward proxy, reverse proxy.

синон. Посередник.

багатозн.: Може працювати на рівні HTTP, SOCKS або як корпоративний шлюз.

Public key – відкритий ключ

визнач. Криптографічний ключ, доступний для всіх, використовується для шифрування даних або перевірки цифрового підпису. Працює разом із приватним ключем у схемах асиметричного шифрування.

гал. Криптографія, безпека.

прикл. У протоколі HTTPS відкритий ключ сервера використовується для встановлення зашифрованого з'єднання.

похідн. Key pair.

синон. —

багатозн.: У криптографії використовується разом із приватним ключем; самостійно не дозволяє дешифрувати дані.

багатозн.: У кібербезпеці payload може містити шкідливий код.

Peer-to-Peer (P2P) – однорангова мережа

визнач. Мережа, де всі пристрої рівноправні і можуть одночасно виступати як сервер і клієнт. Використовується для обміну файлами, розподілених обчислень та децентралізованих сервісів.

гал. Мережі, розподілені системи.

прикл. BitTorrent для обміну файлами.

похідн. P2P network.

синон. –

багатозн.: Може використовуватися як для файлообміну, так і для фінансових транзакцій (криптовалюти).

Perl – Perl

визнач. Високорівнева мова програмування, популярна для обробки тексту, скриптів, веброзробки та системного адміністрування. Відомо своєю гнучкістю та великою кількістю готових бібліотек.

гал. Програмування, скрипти.

прикл. Автоматизація обробки логів серверів за допомогою Perl-скриптів.

похідн. Perl scripts.

синон. –

багатозн.: Може використовуватися як для веб, так і для системного програмування.

Phishing – фішинг

визнач. Метод кіберзлочинності, коли шахраї намагаються отримати конфіденційну інформацію користувача через підроблені сайти або електронні листи, що імітують легітимні сервіси.

гал. Кібербезпека.

Push notification – пуш-повідомлення

визнач. Сповіщення, яке надсилається на пристрій користувача без його запиту. Використовується в мобільних додатках та вебсервісах для інформування про нові події, повідомлення або оновлення.

гал. Мобільні додатки, веброзробка.

прикл. Повідомлення від месенджера WhatsApp про нове повідомлення.

похідн. Push message, mobile notification.

синон. Сповіщення.

багатозн.: У вебі може відправлятися через браузер, у мобільних додатках через платформу (iOS, Android).

Python – Python

визнач. Високорівнева мова програмування загального призначення. Відомо простотою синтаксису, читабельністю коду та широким спектром застосування – веброзробка, наука про дані, автоматизація та машинне навчання.

гал. Програмування, автоматизація, Data Science.

прикл. Створення вебсайту за допомогою Django або обробка даних у Pandas.

похідн. Python 2, Python 3, CPython.

синон. –

багатозн.: Може використовуватися як для скриптів, так і для великих програмних систем.

Parameter – параметр

визнач. Змінна, яка передається у функцію, метод або команду для налаштування її поведінки. Параметри дозволяють робити код гнучким і повторно використовуваним.

гал. Програмування.

прикл. Лист від нібито банку з проханням ввести пароль та номер картки.

похідн. Spear-Phishing, phishing attack

синон. Шахрайство з електронними даними.

багатозн.: Може бути масовим або цільовим.

Platform – платформа

визнач. Середовище або інфраструктура для запуску програмного забезпечення або сервісів. Може включати операційну систему, апаратне забезпечення, бібліотеки та інструменти розробки.

гал. Програмне забезпечення, IT-інфраструктура.

прикл. Windows, Android, AWS Cloud.

похідн. Software platform, development platform.

синон. Середовище.

багатозн.: Може стосуватися апаратного, програмного або хмарного рівня.

Pointer – покажчик

визнач. Змінна, що зберігає адресу іншої змінної в пам'яті. Використовується для ефективного доступу до даних, роботи з динамічною пам'яттю та реалізації структур таких даних, як списки.

гал. Програмування, системне програмування.

прикл. У C `int *p = &x;` зберігає адресу змінної `x`.

похідн. Pointer arithmetic, smart pointer.

синон. Адресна змінна.

багатозн.: У деяких мовах (Python, Java) прямі покажчики не використовуються, замість них – посилання або об'єкти.

прикл. `Def add(x, y): return x + y - x` та `y` – параметри функції.

похідн. Function parameter.

синон. Аргумент, вхідна змінна.

багатозн.: У деяких мовах параметр і аргумент уважаються різними поняттями.

Parser – парсер

визнач. Програма або компонент, що аналізує вхідні дані і перетворює їх у структуру або формат, придатний для обробки іншими програмами.

гал. Програмування, обробка даних.

прикл. JSON-парсер перетворює JSON-рядок в об'єкти мови програмування.

похідн. HTML parser, XML parser.

синон. Синтаксичний аналізатор.

багатозн.: Може аналізувати текст, код або мережеві пакети.

ІТ-аббревіатури

PHP (Hypertext Preprocessor) – серверна мова програмування

визнач. Мова програмування для створення динамічних вебсторінок і вебзастосунків.

гал. Веброзробка.

прикл./похідн. Laravel, Symfony, WordPress, Drupal.

синон./споріднені терміни. Серверний PHP, скриптова мова для веб.

PNG (Portable Network Graphics) – графічний формат PNG

визнач. Формат зображень без втрат якості, що підтримує прозорість.

гал. Графіка, вебдизайн.

прикл./ похідн. PNG-8, PNG-24.

синон./споріднені терміни. Графіка без втрат, растровий формат.

POP3 (Post Office Protocol 3) – протокол поштової скриньки

визнач. Протокол отримання електронної пошти з поштового сервера на клієнт.

гал. Електронна пошта, мережі.

прикл./похідн. POP3S (POP3 із SSL), клієнти: Outlook, Thunderbird.

синон./споріднені терміни. Поштовий протокол, протокол отримання пошти.

P2P (Peer-to-Peer) – однорангова мережа

визнач. Мережа, де всі пристрої рівноправні і обмінюються даними без центрального сервера.

гал. Мережеві технології.

прикл./похідн. BitTorrent, eMule, IPFS.

синон./споріднені терміни. Однорангова мережа, P2P-архітектура.

PDF (Portable Document Format) – формат документа PDF

визнач. Універсальний формат для документів, який зберігає форматування і структуру.

гал. Документообіг, офісні програми.

прикл./ похідн. PDF/A (архівний), PDF/X (друк), Adobe Acrobat.

синон./споріднені терміни. Електронний документ, цифровий документ.

PCI (Peripheral Component Interconnect) – шина периферійних пристроїв

визнач. Стандарт підключення апаратних компонентів до комп'ютера.

гал. Комп'ютерна інженерія.

прикл./ похідн. PCIe (PCI Express), PCI-X.

синон./споріднені терміни. Шина розширення, інтерфейс підключення.

PKI (Public Key Infrastructure) – інфраструктура відкритих ключів

визнач. Система керування сертифікатами для безпечного шифрування та аутентифікації.

гал. Кібербезпека.

прикл./ похідн. X.509 сертифікати, SSL/TLS, CA (Certificate Authority).

синон./споріднені терміни. Криптографічна інфраструктура, інфраструктура ключів.

POS (Point of Sale) – точка продажу

визнач. Система або пристрій для здійснення продажів у магазинах та бізнесі.

гал. Роздрібна торгівля, фінансові IT-системи.

прикл./похідн. касові термінали, POS-системи для кафе, магазину.

синон./споріднені терміни. Касова система, торговий термінал.

PRNG (Pseudo-Random Number Generator) – псевдовипадковий генератор чисел

визнач. Алгоритм для створення послідовності чисел, що мають вигляд випадкових.

гал. Програмування, криптографія.

прикл./похідн. Mersenne Twister, XORShift, /dev/urandom.

синон./споріднені терміни. Генератор випадкових чисел, псевдовипадковий алгоритм.

PSD (Photoshop Document) – файл Photoshop

визнач. Формат графічного файлу програми Adobe Photoshop для зберігання шарів та ефектів.

гал. Графічний дизайн.

прикл./похідн. PSD файли із шарами, Smart Objects, PSB (великий формат).

синон./споріднені терміни. Photoshop файл, документ із шарами.

Q

Queue – черга

визнач. Структура даних або механізм для обробки елементів у порядку їхнього надходження. Перший елемент, який потрапив у чергу, обробляється першим (FIFO – First In, First Out). Використовується в програмуванні, мережах і системах черг повідомлень.

гал. Програмування, мережі, операційні системи.

прикл. Черга завдань у принтері або черга повідомлень у RabbitMQ.

похідн. Priority queue, circular queue, message queue.

синон. Line, waiting list.

багатозн.: Може означати як абстрактну структуру даних, так і фізичну чергу запитів у системі.

Query – запит

визнач. Команда або інструкція до бази даних, пошукової системи або іншої системи для отримання, зміни або видалення даних. Запити можуть бути простими або складними з умовами та фільтрацією.

гал. Бази даних, інформаційні системи

прикл. SQL-запит: SELECT * FROM users WHERE age > 18.

похідн. SQL query, search query, API query.

синон. Data request, database request.

багатозн. – У веб-і query може означати параметри URL (?search=keyword).

Quantum computing – квантові

Quick Response Code – код швидкої відповіді

визнач. Двовимірний графічний код, який можна сканувати для швидкого доступу до інформації, вебсайту або додатку. Використовується в маркетингу, ідентифікації та платіжних системах.

гал. Маркетинг, мобільні технології, електронні платежі.

прикл. QR-код на рекламному плакаті, що веде на сайт продукту.

похідн. QR code generator, QR code scanner, QR code reader, QR code label, QR code image, QR code data, QR code URL, QR code encryption, QR code design, QR code API, QR code application.

синон. QR, двовимірний штрихкод.

багатозн.: Може містити URL, текст, контактну інформацію або дані для оплати.

Quality Assurance – забезпечення якості

визнач. Процеси та заходи для контролю якості програмного забезпечення або продукту, включаючи тестування, аудит та стандартизацію процедур.

гал. Розробка ПЗ, виробництво, управління продуктами.

прикл. Проведення автоматизованого та ручного тестування перед релізом продукту.

похідн. QA testing, continuous QA, QA automation.

синон. Quality management, quality process.

багатозн.: Відрізняється від контролю якості тим, що QA орієнтоване на процеси, а QC – на продукт.

Quality Control – контроль якості

обчислення

визнач. Обчислення на основі квантових бітів або к'юбітів, які можуть одночасно представляти кілька станів завдяки явищам суперпозиції та заплутаності. Використовуються для прискорення розв'язання складних задач, недоступних класичним комп'ютерам.

гал. Комп'ютерні науки, фізика, криптографія.

прикл. Квантовий алгоритм Шора для факторизації великих чисел.

похід. Qubit, quantum algorithm, quantum gate.

синон. QC, квантова обробка даних.

багатозн.: Може бути як експериментальна технологія, так і комерційне рішення (IBM Quantum, Google Sycamore).

QuickSort – алгоритм швидкого сортування

визнач. Ефективний алгоритм сортування масивів або списків, який працює за принципом "розділяй і володарюй". Вибирає опорний елемент, розбиває дані на підмасиви менших і більших елементів, і рекурсивно сортує їх.

гал. Алгоритми, програмування.

прикл. Сортування масиву [3,6,2,8,5] із QuickSort дає [2,3,5,6,8].

похідн. Randomized QuickSort, dual-pivot QuickSort.

синон. –

багатозн.: Алгоритм може бути рекурсивним або ітеративним, залежно від реалізації.

Queue management – управління чергами

визнач. Процес організації та контролю черг запитів, завдань або

визнач. Систематична перевірка продукту або процесу для забезпечення відповідності вимогам та стандартам. Часто включає тестування компонентів, продуктів або даних.

гал. Розробка ПЗ, виробництво, лабораторії.

прикл. Тестування програмного модуля на відповідність специфікації або перевірка зібраного пристрою.

похідн. QC testing.

синон. Quality inspection, product verification.

багатозн.: QC фокусується на кінцевому продукті, на відміну від QA, що орієнтоване на процеси.

Quicksort Partitioning – розбиття для швидкого сортування

Визнач. Окремий крок алгоритму QuickSort, під час якого масив розбивається на частини навколо опорного елемента, що дозволяє ефективно сортувати підмасиви.

гал. Алгоритми, програмування.

прикл. Для масиву [8, 3, 7, 1, 5] обирається опорний елемент 5, після чого елементи менші за 5 переміщуються вліво, більші – вправо.

похідн. Lomuto partition, Hoare partition.

синон. Partition step, pivoting.

багатозн.: Розбиття може бути рекурсивним або реалізоване ітеративно.

Queue Scheduling – планування черг

визнач. Методи визначення порядку обробки елементів у чергах для оптимізації продуктивності, мінімізації затримок та забезпечення пріоритетів для важливих завдань.

пакетів даних у системах, щоб забезпечити ефективну обробку та мінімізацію затримок.	<i>гал.</i> Операційні системи, мережі, управління потоками.
<i>гал.</i> Операційні системи, мережеві системи, бізнес-процеси.	<i>прикл.</i> Алгоритми планування процесів в ОС (FCFS, Round Robin, Priority Scheduling).
<i>прикл.</i> Управління чергами запитів у кол-центрі або балансування черг у серверній системі.	<i>похідн.</i> Priority queue scheduling, round-robin scheduling, multilevel queue.
<i>похідн.</i> Message queue management, task queue.	<i>синон.</i> Job scheduling, task scheduling.
<i>синон.</i> Черговий контроль, управління потоками.	<i>багатозн.:</i> Може застосовуватися як до апаратних черг (мережевих пакетів), так і до програмних (процесів або завдань).
<i>багатозн.:</i> Може означати як апаратне (network queue), так і програмне управління чергами.	

ІТ-аббревіатури

QA (Quality Assurance) – забезпечення якості

визнач. Процес контролю та перевірки якості програмного забезпечення або продукту.

гал. Розробка ПЗ, управління якістю.

прикл./похідн. Тестування програм, автоматизоване тестування, QA-інженери.

синон./споріднені терміни. Контроль якості, перевірка продукту.

QoS (Quality of Service) – якість обслуговування

визнач. Механізми для забезпечення стабільності та пріоритетності мережевого трафіку.

гал. Мережеві технології, телекомунікації.

прикл./похідн. Пріоритезація пакетів, управління пропускнуою здатністю, VoIP QoS.

синон./споріднені терміни. Якість мережевого сервісу, мережевий QoS.

QR (Quick Response) – швидка відповідь

визнач. Технологія для кодування інформації у вигляді QR-кодів для сканування.

гал. Мобільні технології, маркетинг.

прикл./похідн. QR-коди для оплат, URL, vCard, білети.

синон./споріднені терміни. QR-код, двовимірний штрихкод.

QPS (Queries Per Second) – запити на секунду

визнач. Метрика продуктивності серверів або баз даних, що показує кількість оброблених запитів на секунду.

гал. Сервери, бази даних, вебсервіси.

прикл./похідн. Вебсервери, бази даних SQL/NoSQL.

синон./споріднені терміни. Кількість запитів, продуктивність запитів.

QEMU (Quick EMUlator) – емулятор QEMU

визнач. Програмне забезпечення для віртуалізації та емуляції апаратного забезпечення.

гал. Віртуалізація, DevOps.

прикл./похідн. QEMU-KVM, QEMU-system-x86, емулятори ARM.

синон./споріднені терміни. Емулятор апаратного забезпечення, віртуальна машина.

R

RAM – оперативна пам'ять

визнач. Швидка пам'ять для тимчасового зберігання даних, що активно використовуються комп'ютером або програмами під час роботи системи.

гал. Комп'ютерна архітектура, програмування, IT-інфраструктура.

прикл. При відкритті веббраузера та кількох вкладок вони зберігаються в RAM для швидкого доступу.

похідн. DRAM (динамічна оперативна пам'ять), SRAM (статична оперативна пам'ять).

синон. ОЗП, volatile memory.

багатозн.: Відрізняється від постійної пам'яті (HDD, SSD) тим, що дані зберігаються лише під час роботи пристрою.

Rate Limiting – обмеження частоти

визнач. Механізм контролю кількості запитів або звернень до сервера за певний проміжок часу для запобігання перевантаженню або зловживанням.

гал. Веброзробка, API, мережеві сервіси.

прикл. API дозволяє максимум 1000 запитів на годину з однієї IP-адреси.

похідн. Request limiting.

синон. Обмеження запитів, контроль навантаження.

багатозн.: Може застосовуватись як до окремого користувача, так і до всієї системи.

Raster Graphics – растрова графіка

визнач. Зображення, що складається з

Representational State Transfer – архітектурний стиль

визнач. Стиль архітектури вебсервісів, який передбачає взаємодію через HTTP і використання ресурсів із уніфікованими ідентифікаторами (URI).

гал. Веброзробка, API, системна інтеграція.

прикл. Використання GET, POST, PUT, DELETE для роботи з ресурсами на сервері.

похідн. RESTful API, HATEOAS.

синон. REST.

багатозн.: REST описує стиль архітектури, а не конкретну технологію або протокол.

Rollback – відкат

визнач. Процес повернення системи, бази даних або програми до попереднього стану після помилки, збою або некоректних змін.

гал. Бази даних, DevOps, управління змінами.

прикл. Відкат транзакції в SQL після виявлення порушення цілісності даних.

похідн. Transaction rollback.

синон. Повернення до попереднього стану.

багатозн.: Може застосовуватись як у програмному коді, так і в операційних системах або бізнес-процесах.

Router – маршрутизатор

визнач. Пристрій або програма, що визначає оптимальний шлях передачі даних між мережами або вузлами.

гал. Комп'ютерні мережі, телекомунікації.

прикл. Домашній Wi-Fi роутер направляє пакети між локальною мережею і інтернетом.

похідн. Software router.

пікселів, де кожен піксель має власний колір, широко використовується у фото, ілюстраціях та вебграфіці.

гал. Комп'ютерна графіка, дизайн, мультимедіа.

прикл. JPEG або PNG-зображення на вебсайті.

похідн. Raster image, raster file, raster format, raster layer, raster editor, raster resolution, raster display, raster processing, raster rendering, raster data, raster map, raster bitmap.

синон. Растрове зображення, bitmap.

багатозн.: Відрізняється від векторної графіки, яка зберігає геометричні форми замість пікселів.

React – бібліотека для створення інтерфейсів

визнач. Бібліотека JavaScript для створення динамічних та інтерактивних користувацьких інтерфейсів у вебдодатках.

гал. Веброзробка, фронтенд.

прикл. Створення інтерактивної форми з автоматичним оновленням даних без перезавантаження сторінки.

похідн. React Native (для мобільних додатків).

синон. ReactJS.

багатозн.: Бібліотека орієнтована на компонентний підхід та однонаправлений потік даних.

Recursion – рекурсія

визнач. Метод програмування, коли функція викликає сама себе для вирішення завдань, що можуть бути розбиті на менші підзадачі.

гал. Алгоритми, програмування, комп'ютерна наука.

прикл. Обчислення факторіалу числа: $\text{factorial}(n) = n * \text{factorial}(n-1)$.

похідн. Tail recursion.

синон. Маршрутизатор мережі.

багатозн.: У софті може бути віртуальний маршрутизатор, що виконує ті ж функції без фізичного пристрою.

Runtime – час виконання

визнач. Середовище або період, під час якого програма виконується, включає управління пам'яттю, виконання коду та обробку викликів.

гал. Програмування, операційні системи.

прикл. Java Runtime Environment (JRE) забезпечує виконання Java-програм.

похідн. Runtime library, runtime environment.

синон. Середовище виконання.

багатозн.: Може позначати як період часу роботи програми, так і платформу, що її забезпечує.

Round-robin scheduling – планування по колу

визнач. Метод управління процесами або задачами, де кожен процес отримує рівну частку часу на виконання по черзі.

гал. Операційні системи, багатозадачність.

прикл. CPU виділяє 10 мс на виконання кожного процесу в черзі по колу.

похідн. Time-sharing scheduling, cyclic scheduling.

синон. Кругове планування.

багатозн.: Використовується як у процесорних планувальниках, так і в мережних чергах.

Runtime error – помилка виконання

визнач. Помилка, що виникає під час роботи програми, зазвичай через

синон. Self-calling function.

багатозн.: Може призвести до переповнення стеку при занадто глибокій рекурсії.

Refactoring – рефакторинг

визнач. Процес покращення структури та якості коду без зміни його зовнішньої поведінки, для підвищення читабельності та підтримуваності.

гал. Програмування, розробка ПЗ.

прикл. Перейменування змінних, розбиття великої функції на менші методи.

похідн. Code refactoring, method refactoring, class refactoring, function refactoring, software refactoring, application refactoring, database refactoring, refactoring process, refactoring technique, refactoring tool, refactoring pattern, refactoring workflow.

синон. Оптимізація коду.

багатозн.: Не змінює логіку роботи програми, лише покращує її внутрішню структуру.

Registry – реєстр

визнач. База даних у Windows для зберігання налаштувань системи та програм, конфігурацій користувачів та інформації про обладнання.

гал. Операційні системи, адміністрування Windows.

прикл. Налаштування автозавантаження програм або параметрів мережі через regedit.

похідн. Windows Registry.

синон. Системний реєстр.

багатозн.: У Linux/Unix аналогічні дані зберігаються в конфігураційних файлах.

Repository – репозиторій

неправильні дані, відсутність ресурсів або логічні помилки.

гал. Програмування, тестування ПЗ.

прикл. Поділ на нуль у програмі викликає runtime error у більшості мов програмування.

похідн. Runtime exception, runtime failure, runtime crash, runtime bug, runtime fault, runtime warning, runtime message, runtime check, runtime alert, runtime diagnostic, runtime handling, runtime detection.

синон. Помилка під час виконання.

багатозн.: Відрізняється від компіляційних помилок, які виявляються до запуску програми.

Router table – таблиця маршрутизації

визнач. Структура даних у маршрутизаторі, яка містить інформацію про маршрути до різних мереж та пристроїв.

гал. Комп'ютерні мережі.

прикл. Таблиця маршрутизації визначає, через який інтерфейс надіслати пакет у мережу 192.168.1.0/24.

похідн. Routing table, static/dynamic routing.

синон. Таблиця шляхів.

багатозн.: Може бути статичною або динамічною, залежно від способу налаштування.

RISC – комп'ютерна архітектура з простим набором команд

визнач. Тип процесорної архітектури, де інструкції спрощені для прискорення обробки та зменшення енергоспоживання.

гал. Комп'ютерна архітектура, мікропроцесори.

прикл. ARM-процесори у смартфонах базуються на RISC-архітектурі.

визнач. Сховище коду, файлів та ресурсів проєкту, що дозволяє зберігати, версіонувати та обмінюватися даними між розробниками.

гал. Розробка ПЗ, DevOps.

прикл. GitHub-репозиторій проєкту з історією змін, гілками та пул-реквестами.

похідн. Git repository, Mercurial repository.

синон. Сховище коду.

багатозн.: Може містити як вихідний код, так і документацію, ресурси, артефакти збірки.

похідн. RISC-V.

синон. Процесор із простою командною системою.

багатозн.: Протилежністю RISC є CISC (Complex Instruction Set Computer) із великою кількістю складних інструкцій.

ІТ-аббревіатури

RAM (Random Access Memory) – оперативна пам'ять

визнач. Швидка пам'ять для тимчасового зберігання даних.

гал. Комп'ютерні системи, сервери, мобільні пристрої.

прикл./похідн. DDR, DDR2, DDR3, DDR4, LPDDR, VRAM.

синон./споріднені терміни. ОЗП, оперативка, пам'ять з випадковим доступом.

RAID (Redundant Array of Independent/Inexpensive Disks) – надлишковий масив незалежних дисків

визнач. Технологія для підвищення надійності та швидкості зберігання даних.

гал. Сховища даних, сервери.

прикл./похідн. RAID 0, RAID 1, RAID 5, RAID 10, hardware RAID, software RAID.

синон./споріднені терміни. Масив дисків, надлишкове зберігання, дисковий масив.

REST (Representational State Transfer) – представницький стан

визнач. Архітектурний стиль вебсервісів, що використовує HTTP та ресурси.

гал. Веброзробка, API.

прикл./похідн. RESTful API, REST API, JSON REST, REST-over-HTTP.

синон./споріднені терміни. Вебсервіси REST, архітектура REST.

RPA (Robotic Process Automation) – автоматизація процесів роботами

визнач. Технологія автоматичного виконання рутинних бізнес-процесів.

гал. Бізнес, IT, фінанси, HR.

прикл./похідн. UiPath, Automation Anywhere, Blue Prism.

синон./споріднені терміни. Автоматизація процесів, роботизація бізнесу, софтверні роботи.

RDBMS (Relational Database Management System) – система управління реляційними базами даних

визнач. СУБД для роботи з таблицями та зв'язками між ними.

гал. Бази даних, розробка ПЗ

прикл./похідн. MySQL, PostgreSQL, Oracle DB, SQL Server

синон./споріднені терміни. Реляційна СУБД, таблична база даних

RPC (Remote Procedure Call) – віддалений виклик процедур

визнач. Механізм для виклику функцій на віддаленому сервері.

гал. Розподілені системи, мережі, сервісна архітектура.

прикл./похідн. gRPC, JSON-RPC, XML-RPC, CORBA.

синон./споріднені терміни. Віддалений виклик функцій, мережевий виклик процедур

RNG (Random Number Generator) – генератор випадкових чисел

визнач. Пристрій або алгоритм для створення випадкових чисел.

гал. Криптографія, ігрові системи, статистика.

прикл./похідн. PRNG (псевдовипадковий), TRNG (апаратний), криптографічний RNG.

синон./споріднені терміни. Генератор випадковості, випадкові числа.

ROM (Read-Only Memory) – пам'ять тільки для читання

визнач. Пам'ять, яку можна лише читати, але не змінювати.

гал. Комп'ютерні системи, вбудовані пристрої.

прикл./похідн. PROM, EPROM, EEPROM, Flash ROM.

синон./споріднені терміни. ПЗП, постійна пам'ять, non-volatile memory.

RTOS (Real-Time Operating System) – операційна система реального часу

визнач. ОС, що гарантує своєчасне виконання критичних завдань.

гал. Вбудовані системи, промислова автоматизація, робототехніка.

прикл./похідн. FreeRTOS, VxWorks, QNX, RTLinux.

синон./споріднені терміни. ОС реального часу, real-time OS.

Sandbox – пісочниця

визнач. Ізольоване середовище для тестування коду або додатків, яке запобігає впливу на основну систему.

гал. Розробка, безпека, тестування.

прикл. Тестування нового вебсайту або скрипту у віртуальному середовищі без ризику для основного серверу.

похідн. Sandbox environment, sandbox testing, sandbox application, sandbox mode, sandbox container, sandbox security, sandbox instance, sandbox framework, sandbox platform, sandbox simulation, sandbox execution, sandbox policy.

синон. Тестове середовище, ізоляційне середовище.

багатозн.: Може застосовуватись і для безпечного запуску невідомих програм (антивірусні sandboxes).

Scalability – масштабованість

визнач. Здатність системи збільшувати ресурси або обробляти більшу кількість запитів без зниження продуктивності.

гал. Архітектура ПЗ, хмарні сервіси, мережі.

прикл. Вебдодаток обробляє 1000 запитів на годину, і після додавання серверів починає обробляти 10 000 без затримки.

похідн. Horizontal scaling, vertical scaling.

синон. Масштабування.

багатозн.: Може стосуватися як апаратних ресурсів, так і програмної архітектури.

Session – сесія

визнач. Період взаємодії користувача із системою або додатком, під час якого зберігаються тимчасові дані.

гал. Веброзробка, безпека, клієнт-серверні системи.

прикл. Коли користувач входить на вебсайт, сервер зберігає його сесію для відстеження авторизації та корзини покупок.

похідн. Session management, session cookie.

синон. Сеанс, тимчасова взаємодія.

багатозн.: Може бути сесія користувача у вебі або системна сесія в ОС.

Socket – сокет

визнач. Програмний інтерфейс для мережевої взаємодії між двома пристроями, що дозволяє передавати дані по TCP/IP або UDP.

гал. Мережеве програмування, клієнт-серверні додатки.

прикл. TCP-сокет у Python для обміну повідомленнями між сервером та клієнтом.

похідн. Server socket, client socket.

синон. Мережевий роз'єм, інтерфейс обміну даними.

багатозн.: Відноситься як до апаратного, так і програмного рівня мережі.

Stack – стек

визнач. Структура даних, де останній елемент, який додано, буде першим для видалення (принцип LIFO – Last In, First Out).

гал. Алгоритми, програмування, операційні системи.

прикл. Виклик функцій у програмі зберігається у стеку викликів, остання викликана функція виконується першою при поверненні.

Script – скрипт

визнач. Невелика програма або набір команд для автоматизації завдань у системі або додатку.

гал. Програмування, DevOps, системне адміністрування.

прикл. Bash-скрипт для автоматичного резервного копіювання файлів.

похідн. Shell script, JavaScript, Python script.

синон. Автоматизаційний скрипт, сценарій.

багатозн.: Скрипт може бути інтерпретованим (не компілюється) або запускатись у спеціальному середовищі.

Server – сервер

визнач. Пристрій або програма, що надає ресурси, обробляє запити та сервіси для клієнтів у мережі.

гал. Комп'ютерні мережі, веброзробка, хмарні сервіси.

прикл. Вебсервер Apache обробляє запити браузера і повертає HTML-сторінку.

похідн. Web server, application server, database server.

синон. СЕРверна машина, серверний процес.

багатозн.: Може означати фізичний комп'ютер і програму, що надає послуги.

похідн. Call stack, data stack.

синон. стос, купа даних

багатозн.: Також використовується як сукупність технологій для створення продукту (technology stack).

State – стан

визнач. Збережені дані або умови об'єкта чи програми в певний момент часу.

гал. Програмування, об'єктно-орієнтоване програмування, веброзробка.

прикл. У React стан компоненту зберігає інформацію про форму введення користувача.

похідн. State management, stateless/stateful.

синон. Умови, статус.

багатозн.: Може стосуватися як об'єкта програми, так і системного стану комп'ютера.

Subdomain – піддомен

визнач. Частина основного доменного імені, що використовується для організації сайтів або сервісів.

гал. Веброзробка, мережі, доменні імена.

прикл. В адресі blog.example.com – blog – піддомен example.com.

похідн. Domain hierarchy, subdomain delegation.

синон. Дочірній домен, частковий домен.

багатозн.: Використовується для організації вебсайтів і для внутрішніх мережевих сегментів.

IT-аббревіатури

SaaS (Software as a Service) – програмне забезпечення як послуга

визнач. Доставка ПЗ через інтернет без локальної установки.

гал. Хмарні сервіси, бізнес, IT.

прикл./похідн. Google Workspace, Salesforce, Microsoft 365.
синон./споріднені терміни. Хмарне ПЗ, ПЗ як сервіс, cloud software.

SDK (Software Development Kit) – набір для розробки ПЗ

визнач. Інструменти та бібліотеки для створення програм і додатків.

гал. Розробка ПЗ, мобільні та вебдодатки.

прикл./похідн. Android SDK, iOS SDK, Java SDK, Unity SDK.

синон./споріднені терміни. Набір розробника, dev kit, комплект для програмування.

SEO (Search Engine Optimization) – оптимізація для пошукових систем

визнач. Методи підвищення видимості сайту в пошукових системах.

гал. Маркетинг, веброзробка, контент-менеджмент.

прикл./похідн. On-page SEO, Off-page SEO, Technical SEO.

синон./споріднені терміни. Оптимізація сайту, пошукове просування, пошукова оптимізація.

SMTP (Simple Mail Transfer Protocol) – протокол передачі електронної пошти

визнач. Протокол для відправки електронних листів між серверами.

гал. Мережі, поштові сервіси.

прикл./похідн. SMTPS (SMTP Secure), ESMTP (Extended SMTP).

синон./споріднені терміни. Поштовий протокол, серверна пошта.

SQL (Structured Query Language) – мова структурованих запитів

визнач. Мова для роботи з реляційними базами даних.

гал. Бази даних, IT, аналітика.

прикл./похідн. T-SQL (MS SQL), PL/SQL (Oracle), MySQL, PostgreSQL.

синон./споріднені терміни. Мова запитів, реляційний SQL, DB query language.

SSH (Secure Shell) – захищене підключення

визнач. Протокол для безпечного віддаленого керування комп'ютером.

гал. Системне адміністрування, мережі, сервери.

прикл./похідн. OpenSSH, PuTTY, SSH-2.

синон./споріднені терміни. Захищена оболонка, віддалене керування, secure login.

SSL / TLS (Secure Sockets Layer / Transport Layer Security) – протокол захищених з'єднань

визнач. Шифрування даних у мережі для безпечної передачі.

гал. Веб, безпека, мережі.

прикл./похідн. HTTPS (HTTP over SSL/TLS), TLS 1.2, TLS 1.3.

синон./споріднені терміни. Захищене з'єднання, шифрування SSL/TLS, secure socket.

SFTP (Secure File Transfer Protocol) – безпечний протокол передачі файлів

визнач. Протокол для безпечного копіювання файлів через SSH.

гал. Мережі, IT-безпека, сервери.

прикл./похідн. OpenSSH SFTP, WinSCP, FileZilla SFTP.

синон./споріднені терміни. Безпечна передача файлів, SSH FTP, захищений FTP.

SVG (Scalable Vector Graphics) – масштабована векторна графіка

визнач. Формат зображень у вигляді векторів, який можна масштабувати без втрати якості.

гал. Вебдизайн, графіка, фронтенд.

прикл./похідн. Inline SVG, animated SVG, SVG 2.

синон./споріднені терміни. Векторна графіка, масштабована графіка, XML-графіка.

T

Tag – тег

визнач. Позначка для категоризації даних, елементів або контенту. Використовується у HTML, XML, соціальних мережах та системах управління контентом для швидкого пошуку, фільтрації або стилізації інформації.

гал. Веброзробка, контент-менеджмент, бази даних.

прикл. <h1> у HTML – тег для заголовка першого рівня; #JavaScript – тег у соціальній мережі для категоризації постів.

похідн. Meta tag, HTML tag.

синон. Мітка, маркер.

багатозн.: Може позначати як елемент розмітки, так і категоризацію контенту.

Task – завдання

визнач. Одиниця роботи в програмі, операційній системі або проєкті. Може виконуватися вручну або автоматично.

гал. Програмування, керування проєктами, операційні системи.

прикл. У планувальнику задач Windows кожен процес – це завдання, що виконується операційною системою.

похідн. Task scheduler, task queue.

синон. Робота, дія, процес.

багатозн.: Може позначати як системне завдання, так і робоче завдання в проєкті.

Transaction – транзакція

визнач. Послідовність дій у базі даних або системі, яка виконується як єдине ціле; або повністю успішно, або повністю скасовується (принцип атомарності).

гал. Бази даних, фінансові системи, програмування.

прикл. Переведення коштів між банківськими рахунками: списання з одного рахунку і зарахування на інший відбуваються як одна транзакція.

похідн. Database transaction, financial transaction, atomic transaction, transaction log, transaction processing, transaction ID, transaction commit, transaction rollback, transaction manager, transaction queue, transaction record, transaction system.

синон. Операція, дія, обробка.

багатозн.: Може використовуватися як у фінансових, так і в технічних системах.

Trigger – тригер

визнач. Програмна дія або скрипт, який автоматично виконується при настанні певної події в базі даних або системі (наприклад, вставка, оновлення, видалення запису).

гал. Бази даних, автоматизація, програмування.

прикл. У SQL тригер може автоматично оновлювати поле "date_modified" при зміні запису.

похідн. AFTER INSERT trigger, BEFORE UPDATE trigger.

синон. Автоматична дія, спрацьовувач

багатозн.: Може позначати як програмну подію, так і апаратний спрацьовувач.

Type – тип

Template – шаблон

визнач. Попередньо підготовлена структура або файл, що використовується для створення нових об'єктів, документів або кодових елементів за стандартною схемою.

гал. Програмування, веброзробка, офісні документи.

прикл. HTML-шаблон сторінки, шаблон електронного листа або клас у шаблонному програмуванні C++.

похідн. Template engine, class template.

синон. Форма, макет, модель.

багатозн.: Використовується як для документації, так і для програмного коду.

Thread – потік

визнач. Незалежна лінія виконання коду в програмі, що дозволяє одночасно виконувати кілька завдань у межах одного процесу.

гал. Програмування, багатопоточність, операційні системи.

прикл. У Java Thread може виконувати завдання паралельно з основним потоком програми.

похідн. Multithreading, thread pool.

синон. Лінія виконання, нитка.

багатозн.: Може позначати як системний потік, так і логічний потік обчислень.

Token – токен

визнач. Елемент даних для аутентифікації, авторизації або обміну інформацією між системами. Може бути у формі рядка, числа або криптографічного маркера.

гал. Безпека, веброзробка, криптографія.

прикл. JWT (JSON Web Token) використовується для перевірки

визнач. Категорія даних у програмуванні (наприкл., int, string, boolean, float), що визначає, які операції можна виконувати над значенням.

гал. Програмування, комп'ютерні науки.

прикл. У Java int – тип для цілих чисел; String – тип для тексту.

похідн. Data type, strong type, weak type.

синон. Категорія, клас, різновид.

багатозн.: Може описувати як тип даних, так і тип об'єкта чи події.

Transmission Control Protocol (TCP) – протокол управління передачею

визнач. Надійний протокол передачі даних у мережах, який забезпечує контроль доставки, перевірку помилок та порядок отримання пакетів.

гал. Мережі, інтернет, програмування.

прикл. TCP використовується для вебтрафіку (HTTP/HTTPS), електронної пошти та передачі файлів.

похідн. TCP connection, TCP segment, TCP packet, TCP header, TCP port, TCP handshake, TCP session, TCP stream, TCP flow control, TCP protocol stack, TCP retransmission, TCP socket, TCP/IP protocol.

синон. TCP.

багатозн.: Використовується лише в контексті комп'ютерних мереж.

Transport Layer Security (TLS) – протокол безпечного з'єднання

визнач. Протокол, що забезпечує шифрування даних і безпечну передачу інформації в мережі. Замінює застарілий SSL і гарантує конфіденційність, цілісність та автентичність даних.

автентичності користувача у вебдодатку.
похідн. Access token, refresh token.
синон. Маркер, ключ, сертифікат.
багатозн.: Використовується як у криптографії, так і в лексичному аналізі мов програмування.

Topology – топологія

визнач. Структурна схема організації мережі або системи, що описує взаємозв'язки між вузлами та пристроями.

гал. Мережі, системне адміністрування, інженерія.

прикл. Топологія зірка, кільце або шина визначає спосіб підключення комп'ютерів у локальній мережі.

похідн. Network topology, logical topology, physical topology.

синон. Схема мережі, структура.

багатозн.: Може описувати як фізичне підключення пристроїв, так і логічну організацію даних.

гал. Безпека, мережі, веброзробка.

прикл. HTTPS використовує TLS для захищеного обміну даними між браузером і сервером.

похідн. TLS handshake, TLS certificate.

синон. SSL/TLS.

багатозн.: Використовується тільки для захищеної мережевої передачі даних.

ІТ-аббревіатури

TCP (Transmission Control Protocol) – протокол управління передачею

визнач. Надійна передача даних між пристроями в мережі.

гал. Мережі, Інтернет, ІТ.

прикл./похідн. TCP segment, TCP connection, TCP socket.

синон./споріднені терміни. Протокол передачі, транспортний протокол, reliable transport.

TCP/IP (Transmission Control Protocol / Internet Protocol) – стек протоколів

визнач. Комплект протоколів для обміну даними в Інтернеті та мережах.

гал. Мережі, Інтернет.

прикл./похідн. IPv4/TCP, IPv6/TCP, TCP/IP stack.

синон./споріднені терміни. Інтернет-стек, TCP/IP suite, мережевий протокол.

TLS (Transport Layer Security) – протокол безпечного з'єднання

визнач. Шифрування і захист даних у мережі, наступник SSL.

гал. Веб, ІТ-безпека.

прикл./похідн. TLS 1.2, TLS 1.3, HTTPS.

синон./споріднені терміни. Захищене з'єднання, secure socket, SSL/TLS.

TLD (Top-Level Domain) – домен верхнього рівня

визнач. Остання частина доменного імені, наприкл., .com, .org, .ua

гал. Веб, доменні імена, Інтернет.

прикл./похідн. gTLD (generic), ccTLD (country code), sTLD (sponsored).

синон./споріднені терміни. Верхній домен, доменна зона, домен найвищого рівня.

TTS (Text-to-Speech) – перетворення тексту в мову

визнач. Технологія озвучування тексту голосом.

гал. Штучний інтелект, accessibility, освіта.

прикл./похідн. Google TTS, Amazon Polly, Microsoft Speech.

синон./споріднені терміни. Озвучення тексту, голосовий синтез, speech synthesis.

TPS (Transactions Per Second) – транзакції за секунду

визнач. Метрика продуктивності систем або баз даних.

гал. Базы даних, фінансові системи, IT.

прикл./похідн. TPS benchmark, high TPS systems.

синон./споріднені терміни. Транзакційна швидкість, продуктивність транзакцій.

TTL (Time To Live) – час життя

визнач. Параметр, що визначає термін дії пакета або запису в мережі.

гал. Мережі, Інтернет.

прикл./похідн. IP TTL, DNS TTL, cache TTL.

синон./споріднені терміни. Час життя пакета, термін дії, мережевий TTL.

TFTP (Trivial File Transfer Protocol) – простий протокол передачі файлів

визнач. Легкий протокол для копіювання файлів у мережі, без складного контролю.

гал. Мережі, сервери, IoT.

прикл./похідн. TFTP server, TFTP client.

синон./споріднені терміни. Простий FTP, легкий FTP, безпечний файл-трансфер (із SSH – як альтернатива).

TPM (Trusted Platform Module) – модуль довіреної платформи

визнач. Апаратний модуль для безпечного зберігання ключів, шифрування і автентифікації.

гал. Кібербезпека, апаратна безпека, ПК.

прикл./похідн. TPM 1.2, TPM 2.0, BitLocker TPM.

синон./споріднені терміни. Апаратний модуль безпеки, secure chip, hardware security module.

U

Unicode – Юнікод

визнач. Стандарт кодування символів, що дозволяє підтримувати текст усіх мов світу та спеціальні символи. Використовується у сучасних системах для забезпечення сумісності між різними платформами та програмами.

гал. Програмування, текстові системи, веброзробка.

прикл. Символи кирилиці, ієрогліфи та емодзі мають унікальні коди в системі Unicode.

похідн. Unicode standard, Unicode character, Unicode encoding, Unicode string, Unicode block, Unicode code point, Unicode font, Unicode symbol, Unicode text, Unicode normalization, Unicode table, Unicode range.

синон. Стандарт кодування символів.

багатозн.: Використовується для тексту, символів, знаків та емодзі у цифрових системах.

Unit testing – модульне тестування

визнач. Метод тестування окремих компонентів програми (функцій, класів або модулів) для перевірки їхньої правильності та очікуваної поведінки. Допомагає виявляти помилки на ранніх стадіях розробки.

гал. Програмування, розробка ПЗ.

прикл. Тестування функції додавання чисел у програмі для перевірки правильності результату.

похідн. Test case, test suite.

User agent – користувачький агент
визнач. Програма або пристрій, що взаємодіє з сервером, наприкл., веббраузер або пошуковий робот. Визначає, як відображати контент і які можливості доступні користувачу.
гал. Веб, мережі, програмування.

прикл. Браузер Google Chrome або бот Googlebot виступає як user agent при доступі до сайту.

похідн. User-agent string.

синон. клієнт, агент.

багатозн.: Може позначати як браузери, так і автоматизовані програми для взаємодії із серверами.

User experience (UX) – досвід користувача

визнач. Суб'єктивне сприйняття продукту або сервісу користувачем під час взаємодії, включно з легкістю використання, ефективністю та задоволенням від роботи.

гал. Дизайн, веб, розробка ПЗ
прикл. Зручна навігація на сайті, швидкі відповіді системи та інтуїтивний інтерфейс підвищують UX.

похідн. UI (User Interface), usability, interaction design.

синон. Користувачький досвід, досвід взаємодії.

багатозн.: Використовується як для вебсайтів і додатків, так і для фізичних продуктів.

User Interface (UI) – користувачький інтерфейс

визнач. Частина програми, сайту або пристрою, з якою взаємодіє користувач. Включає кнопки, меню, форми, візуальні елементи та навігацію.

гал. Веб, мобільні додатки, програмне забезпечення.

синон. Модульні тести, unit-тести.
багатозн.: Може застосовуватися як для окремих функцій, так і для класів або компонентів системи.

Uptime – час безперервної роботи

визнач. Період, протягом якого система, сервер або пристрій працює без перерви. Використовується як показник надійності та стабільності роботи.

гал. IT, адміністрування, серверні системи.

прикл. Сервер має uptime 99,99%, що означає дуже рідкі прості простої.

похідн. Downtime.

синон. Безперервна робота, час роботи.

багатозн.: Вимірюється як для апаратних, так і для програмних систем.

Upload – завантаження

визнач. Процес передавання файлів або даних з локального пристрою на сервер, хмару або інший віддалений ресурс.

гал. Мережі, веб, хмарні сервіси.

прикл. Користувач завантажує фото на соціальну мережу через веббраузер.

похідн. Download.

синон. Передача даних, відправка файлів.

багатозн.: Використовується як для файлів, так і для даних у програмах та сервісах.

прикл. Головне меню мобільного додатку з кнопками «Профіль», «Повідомлення», «Налаштування».

похідн. UX (User Experience), GUI (Graphical User Interface).

синон. Інтерфейс користувача, графічний інтерфейс.

багатозн.: Включає як візуальні, так і сенсорні, голосові та інші інтерфейси взаємодії.

User role – роль користувача

визнач. Набір прав і дозволів, що визначає доступ користувача до функцій та ресурсів системи або програми.

гал. Системи управління доступом, безпека, вебдодатки.

прикл. Роль «Адміністратор» має права додавати і видаляти користувачів, а «Гість» – лише переглядати дані.

похідн. Permissions, roles.

синон. Права користувача, роль у системі.

багатозн.: Може застосовуватися як до програм, так і до операційних систем та корпоративних систем управління.

IT-аббревіатури

UI (User Interface) – користувацький інтерфейс

визнач. Інтерфейс, через який користувач взаємодіє з програмою або пристроєм.

гал. Веб, мобільні додатки, десктопні програми.

прикл./похідн. GUI (Graphical UI), CLI (Command Line UI), touch UI.

синон./споріднені терміни. Інтерфейс користувача, користувацька оболонка, візуальний інтерфейс.

UX (User Experience) – досвід користувача

визнач. Сприйняття та зручність використання продукту користувачем.

гал. Вебдизайн, продуктова розробка.

прикл./похідн. UX research, UX design, UX metrics.

синон./споріднені терміни. Користувацький досвід, взаємодія користувача, user journey.

URL (Uniform Resource Locator) – уніфікований локатор ресурсу

визнач. Адреса ресурсу в Інтернеті.

гал. Веб, Інтернет.

прикл./похідн. <https://example.com>, <ftp://server.com>, URL scheme.

синон./споріднені терміни. Вебадреса, адреса ресурсу, лінк.

UDP (User Datagram Protocol) – протокол користувацьких датаграм

визнач. Протокол передачі даних у мережі без встановлення з'єднання (швидкий, але ненадійний).

гал. Мережі, Інтернет, потокове передавання даних.

прикл./похідн. UDP packet, UDP socket, VoIP over UDP.

синон./споріднені терміни. Протокол без з'єднання, датаграмний протокол, unreliable transport.

UML (Unified Modeling Language) – уніфікована мова моделювання

визнач. Мова для створення діаграм і схем програмного забезпечення.

гал. Програмна інженерія, проектування систем.

прикл./похідн. Клас-діаграми, діаграми послідовності, use case diagrams.

синон./споріднені терміни. Мова моделювання, візуальне моделювання, системне моделювання.

UUID (Universally Unique Identifier) – унікальний універсальний ідентифікатор

визнач. Унікальний номер для об'єктів у системах.

гал. Програмування, бази даних, мережі.

прикл./похідн. UUID v1, UUID v4, GUID (Globally Unique Identifier).

синон./споріднені терміни. Глобальний ідентифікатор, GUID, унікальний ідентифікатор.

UPS (Uninterruptible Power Supply) – джерело безперебійного живлення

визнач. Пристрій, що забезпечує живлення системи при відключенні електрики.

гал. IT-інфраструктура, серверні, дата-центри.

прикл./похідн. Standby UPS, online UPS, line-interactive UPS.

синон./споріднені терміни. Резервне живлення, батарейний блок, backup power.

V

Value – значення

визнач. Дані, що зберігаються в змінній, константі або елементі даних. Відображає конкретний стан або характеристики об'єкта в програмі, наприкл. число, текст або логічне значення.

гал. Програмування, бази даних, обчислювальні системи.

прикл. У змінній $x = 42$ значенням є 42.

похідн. Default value, return value, key-value, numeric value, string value, boolean value, constant value, parameter value, object value, data value, expression value.

синон. Дані, величина.

багатозн.: Може відноситися як до змінних у коді, так і до атрибутів об'єктів або полів у базах даних.

Validation – валідація

визнач. Перевірка правильності, повноти та відповідності даних певним правилам або стандартам перед їх обробкою або збереженням. Використовується для запобігання помилок та некоректних даних.

гал. Програмування, веброзробка, бази даних.

прикл. Перевірка, що поле «Email» містить правильний формат адреси перед збереженням у базі.

похідн. Input validation, form validation.

синон. Перевірка даних, перевірка правильності.

багатозн.: Може застосовуватися як на рівні користувацького вводу, так і на рівні серверних обробок.

Virtual machine – віртуальна машина

визнач. Програмне середовище, що емулює роботу фізичного комп'ютера всередині іншого комп'ютера. Дозволяє запускати операційні системи та програми незалежно від основного обладнання.

гал. Віртуалізація, розробка ПЗ, тестування.

прикл. Запуск Windows на комп'ютері з Linux за допомогою VMware або VirtualBox.

похідн. VM instance, virtual machine image, virtual machine snapshot, virtual machine host, virtual machine guest, VM deployment, VM configuration, virtual machine environment, virtual machine monitor, VM management, VM template, virtual machine network.

синон. VM.

багатозн.: Може використовуватися як для повноцінних операційних систем, так і для ізольованих тестових середовищ.

Virtualization – віртуалізація

визнач. Технологія створення віртуальних версій апаратних ресурсів, операційних систем або серверів. Дозволяє ефективніше використовувати обладнання, ізолювати середовища та запускати кілька систем на одному пристрої.

гал. Серверна інфраструктура, хмарні обчислення.

прикл. Використання VMware ESXi для запуску кількох віртуальних серверів на одному фізичному сервері.

похідн. Full virtualization.

синон. VM technology, віртуальна інфраструктура.

багатозн.: Може застосовуватися як на рівні апаратного забезпечення, так

Variable – змінна

визнач. Місце в пам'яті комп'ютера, призначене для зберігання даних, значення яких може змінюватися під час виконання програми. Використовується для збереження стану програми, обчислень і передачі даних між функціями.

гал. Програмування.

прикл. `let count = 10;` – змінна `count` містить число 10.

похідн. Local variable, global variable, static variable, instance variable, class variable, environment variable, numeric variable, string variable, boolean variable, temporary variable, loop variable, variable assignment, variable declaration.

синон. Дані змінної, елемент пам'яті.

багатозн.: Може бути глобальною, локальною, статичною або динамічною.

Vector graphics – векторна графіка

визнач. Тип зображення, що описується математичними формулами через лінії, криві та геометричні форми. Не втрачає якості при масштабуванні, широко використовується в дизайні, ілюстраціях та графічних інтерфейсах.

гал. Дизайн, вебграфіка, UI/UX.

прикл. Логотип у форматі SVG, який можна збільшувати без втрати чіткості.

похідн. Raster graphics, SVG, EPS.

синон. Графіка на основі векторів.

багатозн.: Використовується як у друкованих, так і в цифрових медіа.

Version control – контроль версій

визнач. Система або практика відстеження змін у файлах, коді або документах. Дозволяє зберігати

і програмних середовищ.

Viewport – область перегляду

визнач. Частина вебсторінки або програми, яка видима користувачу на екрані.

Вебдизайнери використовують viewport для адаптивного дизайну та коректного відображення контенту на різних пристроях.

гал. Веброзробка, UI/UX, графіка.

прикл. У CSS задають `meta viewport` для коректного масштабування сторінки на мобільних пристроях.

похідн. Browser viewport, viewport width, viewport height, viewport meta, viewport settings, viewport coordinates, viewport dimensions, viewport container, viewport scaling, viewport layout, viewport region, viewport rendering.

синон. Видима область, вікно перегляду.

багатозн.: Може означати область відображення як у веббраузерах, так і в графічних редакторах або іграх.

Vulnerability – вразливість

визнач. Слабке місце в програмі, системі або мережі, що може бути використане для несанкціонованого доступу, атак або порушення роботи. Виявлення та усунення вразливостей – ключовий елемент кібербезпеки.

гал. Кібербезпека, тестування, аудит.

прикл. SQL-ін'єкція у вебзастосунку – це вразливість, яка дозволяє атакувальному отримати доступ до бази даних.

похідн. Security vulnerability, software vulnerability, system vulnerability, network vulnerability, application vulnerability, hardware vulnerability, critical vulnerability, known vulnerability, vulnerability assessment,

історію змін, повертатися до попередніх станів і координувати роботу кількох розробників над одним проектом.

гал. Розробка ПЗ, документація, управління проектами.

прикл. Використання Git для відстеження змін у коді та створення комітів.

похідн. Version control system, VCS repository, version control workflow, version control branch, version control commit, version control merge, version control tag, version control history, version control log, version control diff, version control checkout, version control update.

синон. Системи управління версіями, VCS (Version Control System).

багатозн.: Може застосовуватися як до коду, так і до документів чи конфігураційних файлів.

vulnerability scan, vulnerability exploit, vulnerability patch.

синон. Слабке місце, дефект безпеки.

багатозн.: Може бути присутня на рівні коду, конфігурацій або мережевої інфраструктури.

ІТ-аббревіатури

VM (Virtual Machine) – віртуальна машина

визнач. Емуляція комп'ютера для запуску додатків або ОС.

гал. Віртуалізація, хмарні сервіси, тестування.

прикл./похідн. Windows VM, Linux VM, Nested VM.

синон./споріднені терміни. Віртуальний комп'ютер, гостьова ОС, віртуальна платформа

VPN (Virtual Private Network) – віртуальна приватна мережа

визнач. Захищене підключення до мережі через Інтернет.

гал. Мережі, кібербезпека

прикл./похідн. IPSec VPN, SSL VPN, Site-to-Site VPN

синон./споріднені терміни. Захищена мережа, приватна мережа через Інтернет, тунельне з'єднання.

VCS (Version Control System) – система контролю версій

визнач. Інструмент для відстеження змін у коді та документах.

гал. Програмування, розробка ПЗ.

прикл./похідн. Git, SVN, Mercurial.

синон./споріднені терміни. Система управління версіями, контроль змін, source control.

VoIP (Voice over Internet Protocol) – передача голосу через Інтернет

визнач. Технологія для здійснення дзвінків через мережу IP.

гал. Телекомунікації, корпоративні мережі.

прикл./похідн. SIP, H.323, WebRTC.

синон./споріднені терміни. Інтернет-телефонія, IP-телефонія, цифровий голос.

VLAN (Virtual Local Area Network) – віртуальна локальна мережа

визнач. Логічне поділ фізичної мережі на ізольовані сегменти.

гал. Мережеві технології, корпоративні мережі.

прикл./похідн. VLAN 10, VLAN trunking, Private VLAN.

синон./споріднені терміни. Логічна мережа, сегментація мережі, віртуальний сегмент.

VR (Virtual Reality) – віртуальна реальність

визнач. Комп'ютерне середовище, яке імітує реальний або фантастичний світ.

гал. Ігри, симулятори, навчання.

прикл./похідн. VR headset, 3DoF / 6DoF VR, immersive VR.

синон./споріднені терміни. Віртуальне середовище, комп'ютерна реальність, симуляція.

VHD (Virtual Hard Disk) – віртуальний жорсткий диск

визнач. Файл, що емулює фізичний диск для віртуальних машин.

гал. Віртуалізація, зберігання даних.

прикл./похідн. VHDX, fixed VHD, dynamic VHD.

синон./споріднені терміни. Віртуальний диск, образ диска, емульований диск.

VMM (Virtual Machine Monitor) – монітор віртуальної машини

визнач. Програма для керування та контролю роботи віртуальних машин (гіпервізор).

гал. Віртуалізація, хмарні платформи.

прикл./похідн. VMware ESXi, Hyper-V, KVM.

синон./споріднені терміни. Гіпервізор, віртуальний менеджер, VM monitor.

U

Web application – вебдодаток

визнач. Програма, яка працює у веббраузері і надає користувачу функціонал, наприклад. електронну пошту, онлайн-банкінг або редактор документів.

гал. Веброзробка, програмування, SaaS.

приклад. Gmail, Google Docs, онлайн-банк.

похідн. Single Page Application (SPA), Progressive Web App (PWA).

синон. Вебзастосунок, онлайн-додаток.

багатозн.: Може включати як прості сторінки з формами, так і складні інтерактивні сервіси з багатьма компонентами.

Web browser – веббраузер

визнач. Програма для перегляду вебсайтів, завантаження вебсторінок і взаємодії з ними. Підтримує протоколи передачі даних, відображає текст, зображення, відео та інші елементи контенту.

гал. Веброзробка, користувацькі інтерфейси.

приклад. Google Chrome, Mozilla Firefox, Safari.

похідн. Browser extensions.

синон. Браузер.

багатозн.: Може також включати мобільні або текстові браузері.

Web development – веброзробка

визнач. Процес створення вебсайтів і вебдодатків, що включає

Widget – віджет

визнач. Невеликий інтерактивний елемент інтерфейсу, який виконує конкретну функцію, наприклад. кнопка, календар, прогноз погоди, пошуковий блок або віджет соціальних мереж.

гал. UX/UI, веброзробка, мобільні додатки.

приклад. Кнопка «Поділитися», прогноз погоди на сайті, віджет кошика на e-commerce сайті.

похідн. Plugin widget.

синон. Елемент інтерфейсу, модуль.

багатозн.: Може бути як статичним елементом, так і інтерактивним з динамічним контентом.

Wi-Fi – бездротова мережа

визнач. Технологія бездротового підключення до Інтернету або локальної мережі за допомогою радіохвиль, що дозволяє підключати комп'ютери, смартфони та інші пристрої без кабелів.

гал. Мережеві технології, IT.

приклад. Домашній Wi-Fi роутер, публічна точка доступу в кафе.

похідн. Wi-Fi 4/5/6, Wi-Fi Direct.

синон. Бездротове підключення, WLAN.

багатозн. – Може означати як стандарт передачі даних, так і фізичне підключення через точку доступу.

Wireless network – бездротова мережа

визнач. Мережа, у якій пристрої підключаються без кабелів, використовуючи радіохвилі або інші технології для обміну даними. Поширена для мобільних пристроїв, ноутбуків і пристроїв інтернету речей.

гал. Мережеві технології, IoT.

програмування, дизайн, налаштування серверів і баз даних, тестування та підтримку продукту.

гал. IT, програмування, дизайн.

прикл. Розробка корпоративного сайту, інтернет-магазину або SPA.

похідн. Front-end development, Back-end development, Full-stack development.

синон. Розробка вебсайтів, вебпрограмування.

багатозн.: Включає як клієнтську, так і серверну частину, а також інтеграцію з базами даних і API.

Web hosting – вебхостинг

визнач. Послуга розміщення вебсайтів на серверах, що забезпечує їх доступність через Інтернет та підтримку роботи вебдодатків.

гал. Інтернет-сервіси, IT-інфраструктура.

прикл. AWS, Google Cloud, Bluehost.

похідн. Shared hosting, VPS, Dedicated hosting.

синон. розміщення вебсайтів, хостинг.

багатозн.: Може охоплювати як простий хостинг для статичних сторінок, так і повноцінну хмарну інфраструктуру.

Web server – вебсервер

визнач. Програма або пристрій, що обробляє вебзапити клієнтів, відправляє вебсторінки, файли та дані користувачам, забезпечує роботу вебсайтів і вебдодатків.

гал. Серверна інфраструктура, веброзробка.

прикл. Apache, Nginx, Microsoft IIS.

похідн. HTTP server, reverse proxy, application server.

синон. Сервер для веб, HTTP-сервер.

багатозн.: Може бути як програмним, так і апаратним

прикл. Wi-Fi мережа в офісі, Bluetooth-мережа, LoRaWAN.

похідн. WLAN, WPAN, WWAN.

синон. Бездротове з'єднання, радіомережа.

багатозн.: Може включати локальні та глобальні мережі бездротового типу.

Wireframe – каркас (макет)

визнач. Прототип інтерфейсу вебсайту або програми, що показує розташування елементів на сторінці, структуру навігації та основні функції, без деталізації дизайну й стилю.

гал. UX/UI, вебдизайн, прототипування.

прикл. Схематичний макет домашньої сторінки сайту або екрану мобільного додатку.

похідн. Wireframe design, wireframe mockup, wireframe prototype, wireframe layout, wireframe template, wireframe diagram, wireframe structure, wireframe tool, wireframe screen, wireframe component, wireframe interface, wireframe blueprint.

багатозн.: Може включати інтерактивні елементи для тестування навігації або залишатися статичним.

Workflow – робочий процес

визнач. Послідовність завдань або дій, організованих для досягнення певного результату в системі, програмі або проєкті. Використовується для автоматизації, контролю та оптимізації процесів.

гал. Менеджмент, автоматизація, програмування.

прикл. Процес затвердження документа, CI/CD pipeline у розробці.

похідн. Automation flow.

синон. Процес, процедура, алгоритм

пристроєм.

Webhook – вебхук

визнач. Механізм автоматичної передачі даних від одного сервісу до іншого при настанні певних подій, наприкл. оновлення запису у базі даних або нове замовлення.

гал. Веброзробка, інтеграції, API.

прикл. Stripe надсилає вебхук у систему обліку після успішної оплати.

похідн. Webhook URL, webhook endpoint, webhook listener, webhook event, webhook trigger, webhook payload, webhook request, webhook response, webhook integration, webhook notification, webhook subscription, webhook handler.

синон. Подія вебхук, callback URL.

багатозн.: Може використовуватися як для внутрішніх сервісів, так і для інтеграцій із сторонніми системами.

Web security – безпека вебсайтів

визнач. Набір заходів та технологій для захисту вебсайтів, вебдодатків і серверів від атак, несанкціонованого доступу, втрати даних або шкідливого коду.

гал. Кібербезпека, веброзробка.

прикл. Використання HTTPS, WAF, регулярне патчування серверів.

похідн. Web application security, website security, web server security, web security protocols, web security testing, web security tools, web security vulnerabilities, web security measures, web security audit, web security policy, web security framework, web security configuration.

синон. Веббезпека, захист вебсайтів.

багатозн.: Може включати як мережеву безпеку, так і безпеку на рівні коду та користувацьких даних.

дій.

багатозн.: Може застосовуватися як у бізнесі, так і в технічних автоматизованих системах.

WordPress – система управління контентом

визнач. Популярна платформа для створення сайтів і блогів, що дозволяє публікувати, редагувати і організовувати контент без глибоких знань програмування.

гал. Веброзробка, CMS, маркетинг.

прикл. Блог, корпоративний сайт, інтернет-магазин на WooCommerce.

похідн. WordPress.com, WordPress.org.

синон. CMS WordPress, платформа для сайтів.

багатозн.: Використовується як для простих блогів, так і для складних вебсайтів із кастомними плагінами та темами.

ІТ-аббревіатури

WAN (Wide Area Network) – глобальна мережа

визнач. Мережа, що об'єднує комп'ютери на великій відстані.

гал. Мережеві технології, корпоративні та інтернет-мережі.

прикл./похідн. MPLS WAN, VPN WAN, SD-WAN.

синон./споріднені терміни. Широкомасштабна мережа, глобальна мережа.

Wi-Fi (Wireless Fidelity) – бездротова мережа

визнач. Технологія бездротового підключення до Інтернету.

гал. Мережі, мобільні пристрої, IoT.

прикл./похідн. Wi-Fi 5 (802.11ac), Wi-Fi 6 (802.11ax), hotspot.

синон./споріднені терміни. Бездротова локальна мережа, WLAN.

WAF (Web Application Firewall) – веббрандмауер

визнач. Захист вебдодатків від атак, таких як SQL-ін'єкції або XSS.

гал. Кібербезпека, веброзробка.

прикл./похідн. ModSecurity, AWS WAF, Cloudflare WAF.

синон./споріднені терміни. Вебфаєрвол, захисний фільтр вебдодатків, application firewall.

W3C (World Wide Web Consortium) – консорціум Всесвітньої павутини

визнач. Організація, що встановлює стандарти для вебу.

гал. Вебтехнології, стандартизація.

прикл./похідн. HTML5, CSS3, WCAG.

синон./споріднені терміни. Вебконсорціум, організація стандартів вебу.

WWW (World Wide Web) – Всесвітня павутина

визнач. Система взаємопов'язаних вебсторінок в Інтернеті.

гал. Вебтехнології, Інтернет.

прикл./похідн. Web page, website, web application.

синон./споріднені терміни. Веб, інтернет-мережа, павутина.

WSDL (Web Services Description Language) – мова опису вебсервісів

визнач. Стандарт для опису доступних вебсервісів і їхніх методів.

гал. Вебсервіси, SOA.

прикл./похідн. SOAP WSDL, REST WSDL.

синон./споріднені терміни. Опис API, мова визначення Вебсервісів.

WS (Web Services) – вебсервіси

визнач. Сервіси для обміну даними між програмами через Інтернет.

гал. Інтеграція ПЗ, корпоративні системи.

прикл./похідн. SOAP, REST, GraphQL.

синон./споріднені терміни. Вебсервіс, API, серверні сервіси.

Х

ХРАТН – мова для навігації по xml
визнач. Мова запитів для вибору елементів та атрибутів у xml-документі. Дозволяє точно знаходити вузли, обирати дані за умовами, відносно позицій або структурних зв'язків.

гал. Xml, веброзробка, обробка даних.

прикл. Вибір усіх <book> елементів у xml-документі: /library/book.

похідн. Xpath 1.0, xpath 2.0.

синон. Xml path language, xml query.

багатозн.: Може використовуватися як у простих документах для пошуку елементів, так і в складних xml-базах даних та xslt-трансформаціях.

ІТ-аббревіатур

IML (extensible markup language) – розширювана мова розмітки

визнач. Формат для структурованих даних.

гал. Веб, інтеграція даних, обмін інформацією.

прикл./похідн. Xhtml, soap, rss.

синон./споріднені терміни. Розширювана мова тегів, структурована розмітка.

XSS (cross-site scripting) – міжсайтове скриптування

визнач. Вразливість вебдодатків, що дозволяє виконання шкідливого коду.

гал. Кібербезпека, веброзробка.

прикл./похідн. Stored xss, reflected xss, dom-based xss.

синон./споріднені терміни. Скриптові атаки на веб, міжсайтова ін'єкція.

SLT (extensible stylesheet language transformations) – трансформації xml

визнач. Мова для перетворення xml у інші формати (html, текст, інший xml).

гал. Веб, інтеграція даних.

прикл./похідн. XSL, ХРАТН.

синон./споріднені терміни. Мова трансформацій xml, xml-стилі.

XAAS (anything as a service) – все як послуга

визнач. Будь-який сервіс або ресурс, що надається через хмару.

гал. Хмарні технології, it-сервіси.

прикл./похідн. saas, paas, iaas, daas.

синон./споріднені терміни. Все як сервіс, хмарний сервіс.

XDR (extended detection and response) – розширене виявлення та реагування

визнач. Система для комплексного захисту від кіберзагроз на всіх рівнях (мережа, пристрої, сервери).

гал. Кібербезпека, soc.

прикл./похідн. edr + ndr + siem інтеграція.

синон./споріднені терміни. Комплексний захист, розширене реагування на загрози.

XMPP (extensible messaging and presence protocol) – протокол обміну повідомленнями

визнач. Протокол для миттєвих повідомлень і обміну станом користувача в мережі.

гал. Миттєві повідомлення, iot, комунікації.

прикл./похідн. Jabber, mqtt-xmpp інтеграції.

синон./споріднені терміни. Протокол чату, протокол миттєвих повідомлень.

У

Yeoman – Yeoman

визнач. Інструмент для швидкого створення шаблонів вебпроектів. Дозволяє генерувати структуру проекту, налаштовувати залежності та автоматизувати початкові задачі розробки.

гал. Веброзробка, фронтенд..

прикл. Генерація нового проекту Angular через Yeoman: `yo angular`

похідн. Yeoman generator, Yeoman workflow, Yeoman scaffolding, Yeoman template, Yeoman project, Yeoman build, Yeoman tool, Yeoman module, Yeoman plugin, Yeoman environment, Yeoman extension, Yeoman configuration.

синон. Yeoman generator.

багатозн.: Використовується як інструмент для стандартизації структури проектів, але не обмежує архітектуру чи фреймворк.

Yottabyte – йоттабайт

визнач. Одиниця зберігання даних, рівна 1 000 000 000 000 000 000 000 байтів (10^{24} байтів). Використовується для опису надзвичайно великих обсягів інформації, наприклад, у дата-центрах та хмарних сховищах.

гал. Комп'ютерні науки, дата-центри, великі дані.

прикл. Велика компанія зберігає сотні петабайтів даних; кілька таких компаній можуть мати дані на рівні йоттабайтів.

похідн. Zettabyte (10^{21} байтів), Exabyte

YouTrack – YouTrack

визнач. Система для відстеження завдань, помилок та управління проектами, орієнтована на команди розробників. Дозволяє створювати тікети, встановлювати пріоритети, призначати виконавців і відстежувати прогрес.

гал. Управління проектами, розробка ПЗ.

прикл. Розробник створює задачу “Виправити помилку в логіці авторизації” у YouTrack та призначає її QA-інженеру.

похідн. YouTrack issue, YouTrack project, YouTrack ticket, YouTrack workflow, YouTrack task, YouTrack backlog, YouTrack report, YouTrack board, YouTrack query, YouTrack custom field, YouTrack integration, YouTrack notification.

синон. Bug tracker, Issue tracker.

багатозн.: Використовується тільки як система управління завданнями; не становить систему для контролю версій коду.

Yield – yield

визнач. Ключове слово в програмуванні (наприклад, у Python, C#) для повернення значень з функції-генератора без завершення її виконання. Дозволяє економно працювати з пам'яттю при обробці великих або нескінченних послідовностей.

гал. Програмування, Python, C#.

прикл. У Python:

```
def numbers():
```

```
    for i in range(5):
```

```
        yield i
```

Ця функція повертає по одному значенню при кожному виклику.

похідн. Generator, Coroutine.

синон. –

(10¹⁸ байтів).

синон. YB.

багатозн.: Використовується переважно в теоретичних оцінках або для дуже великих хмарних систем; у побуті практично не застосовується.

багатозн.: У різних мовах програмування `yield` може мати нюанси: у Python він створює генератор, у C# – використовується в ітераторах.

ІТ-аббревіатури

YAML (YAML Ain't Markup Language) – YAML

визнач. Формат даних для конфігурацій та обміну інформацією.

гал. DevOps, конфігураційні файли, програмування.

прикл./похідн. Ansible playbooks, Kubernetes manifests.

синон./споріднені терміни. Формат конфігураційних даних, мова серіалізації даних.

Y2K (Year 2000 Problem) – Проблема року 2000

визнач. Помилка програмного забезпечення через обробку дат у форматі двох цифр для року (00 замість 2000).

гал. Історія ІТ, програмування, фінанси.

прикл. похідн. Millenium bug, Y2K-compliant systems.

синон./споріднені терміни. «Міленіум-баг», помилка року 2000.

YAGNI (You Aren't Gonna Need It) – принцип програмування

визнач. Принцип, що закликає не додавати функціонал, який поки що не потрібен.

гал. Agile, програмування, розробка ПЗ.

прикл./похідн. KISS, DRY.

синон./споріднені терміни. «Не додавай зайвого», принцип мінімалізму коду.

YTD (Year To Date) – з початку року

Визнач. Метрична аббревіатура, що використовується в аналітиці та звітності для ІТ-систем.

Гал. Бізнес-аналітика, фінанси, ВІ-системи.

Прикл./похідн. KPI YTD, фінансові звіти YTD.

Синон./споріднені терміни. «З початку року», накопичувальні показники.

Z

Zero-day – нульовий день

визнач. Вразливість або помилка у програмному забезпеченні, про яку ще не відомо розробникам. Може використовуватися зловмисниками для атак до того, як буде виправлена.

гал. Кібербезпека, програмування.

прикл. Хакер використовує zero-day у веббраузері для віддаленого виконання шкідливого коду.

похідн. Zero-day exploit, Zero-day attack.

синон. –

багатозн.: Використовується як для вразливостей, так і для атак, що їх експлуатують.

Zip – ZIP

визнач. Формат архівування файлів, що дозволяє стискати дані для економії пам'яті та швидкої передачі. Підтримує стиснення без втрат і багатотомні архіви.

гал. Зберігання даних, передача файлів.

прикл. Користувач стискає документи у файл archive.zip для відправки електронною поштою.

похідн. Unzip, zip compression.

синон. Архів ZIP.

багатозн.: Іноді термін “zip” використовується як дієслово: “zip the files”.

Zombie – зомбі

визнач. Комп'ютер або пристрій, заражений шкідливим ПЗ і керований віддалено без відома власника. Часто

Zettabyte – зеттабайт

визнач. Одиниця зберігання даних, що дорівнює 1 000 000 000 000 000 000 000 байтів (10^{21} байтів). Використовується для оцінки обсягів великих датацентрів, інтернет-трафіку або глобального сховища даних.

гал. Зберігання даних, інфраструктура, ІТ-аналітика.

прикл. За прогнозами, до 2030 року світовий обсяг даних може перевищити кілька зеттабайт.

похідн. ZB (скорочено).

синон. –

багатозн.: Використовується виключно для обсягів даних.

Zero Trust – нульова довіра

визнач. Модель кібербезпеки, що передбачає перевірку всіх користувачів, пристроїв і програм незалежно від їхнього розташування в мережі. Доступ надається лише після автентифікації та авторизації.

гал. Кібербезпека, корпоративні мережі.

прикл. Компанія впровадила Zero Trust, щоб усі підключення до внутрішньої мережі проходили багатофакторну аутентифікацію.

похідн. Zero Trust Architecture (ZTA), Zero Trust Network Access (ZTNA).

синон. –

багатозн. – В ІТ використовується тільки в контексті безпеки мереж та доступу.

використовується в ботнетах для масових атак.

гал. Кібербезпека, мережеві атаки.

прикл. Зомбі-комп'ютери надсилають спам або беруть участь у DDoS-атаках.

похідн. Zombie network.

синон. –

багатозн.: Може позначати і заражену людину в іграх чи метафорично в ІТ-культурі, але в кібербезпеці – тільки пристрій.

ІТ-аббревіатури

ZIP (Zone Improvement Plan) – формат стиснення файлів

визнач. Популярний формат архівування, що дозволяє зменшувати обсяг файлів для економії місця на носіях і прискорення передачі даних.

гал. Зберігання даних, файлові системи, обмін файлами.

прикл. Користувач створив ZIP-архів із фотографіями для відправки електронною поштою.

похідн. .zip (розширення файлу).

синон. –

багатозн. – Іноді «ZIP» використовується як аббревіатура поштових кодів (Zone Improvement Plan), але в ІТ – це формат архівування.

ZFS (Zettabyte File System) – файлова система ZFS

визнач. Файлова система з високою надійністю, масштабованістю та вбудованими механізмами захисту даних. Використовується переважно на серверах і в сховищах великих обсягів інформації.

гал. Файлові системи, серверні рішення, дата-центри.

прикл. Сервер компанії зберігає терабайти даних на дисках під управлінням ZFS для захисту від втрати даних.

похідн. ZFS Pool, ZFS Snapshot.

ZPL (Z-level Programming Language) – мова програмування ZPL

визнач. Мова програмування для паралельних обчислень, розроблена для наукових і НРС-застосувань (High Performance Computing). Дозволяє ефективно виконувати обчислення на багатоядерних системах і кластерах.

гал. Наукові обчислення, НРС, паралельне програмування.

прикл. Учені написали симуляцію кліматичних моделей на ZPL для запуску на суперкомп'ютері.

ZK (Zero-Knowledge) – доказ з нульовим розкриттям

визнач. Криптографічний протокол, що дозволяє одній стороні довести іншій факт знання інформації, не розкриваючи самієї інформації. Широко застосовується в блокчейні та системах безпечної аутентифікації.

гал. Криптографія, безпека даних, блокчейн.

прикл. Користувач довів, що має доступ до акаунту, не розкриваючи свій пароль, за допомогою ZK-доказу.

похідн. ZK-SNARK, ZK-STARK.

ZTP (Zero Touch Provisioning) – безконтактне налаштування

визнач. Механізм автоматичного налаштування мережевого обладнання (комутаторів, маршрутизаторів) без ручного втручання адміністратора. Використовується для швидкого розгортання мереж у великих інфраструктурах.

гал. Мережеве адміністрування, корпоративні мережі.

прикл. Новий комутатор автоматично отримав конфігурацію та політики без участі адміністратора завдяки ZTP.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Цигвинцева, Ю. (2025). Лексикографічне моделювання неосемантизмів у сучасних українських словниках. *Українське мовознавство*, 55, 112–124. <https://doi.org/10.17721/um.55.2025.10>

Bowker, L., & Barlow, M. (2021). *Corpus-based approaches to translation and terminology*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003035729>

Curry, N., & McEnery, T. (2025). Corpus linguistics for language teaching and learning: A research agenda. *Language Teaching*, 58(1), 1–15. <https://doi.org/10.1017/S0261444824000123>

Elexis Network. (2025). *Electronic lexicography in the 21st century: Proceedings of ELEX 2025*. ELEX. <https://elex.link/elex2025>

Kockaert, H. J., & Steurs, F. (Eds.). (2022). *Handbook of terminology* (Vol. 2). John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/hot.2>

McEnery, T., Hardie, A., & Brezina, V. (2023). *Corpus linguistics: Method, theory and practice* (2nd ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108559238>

Oxford University Press. (2024). *Oxford dictionary of computing* (8th ed.). Oxford University Press.

Shevchuk, Y. (2021). *The Ukrainian–English collocation dictionary*. Hippocrene Books.

Sinclair, J., & Carter, R. (2022). *Trust the text: Language, corpus and discourse*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003169875>

СЛОВНИКИ ТА ТЕРМІНОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ

TechTerms. (2025). *IT and computing dictionary*. <https://techterms.com>

Cambridge University Press. (2025). *Cambridge English–Ukrainian dictionary*.
<https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english-ukrainian>

E2U.org.ua. (2025). *English–Ukrainian IT and technical dictionaries*.
<https://e2u.org.ua>

Gnatushenko, V. V., Korotenko, H. M., & Olevskyi, V. I. (2025). *Dictionary of IT and computer engineering terms*. National Technical University.
<https://ir.nmu.org.ua>

Linux.org.ua. (2025). *English–Ukrainian IT dictionary*.
<https://e2u.org.ua/dicts/lou>

Naurok.ua. (2025). *English–Ukrainian dictionary of computer terms*.
<https://naurok.com.ua/anglo-ukra-nskiy-slovník-komp-yuternih-terminiv-84543.html>

Oxford University Press. (2024). *Oxford dictionary of computing* (8th ed.).
Oxford University Press.

TechTerms. (2025). *IT and computing dictionary*. <https://techterms.com>

Shevchuk, Y. (2021). *The Ukrainian–English collocation dictionary*.
Hippocrene Books.